

ЕКОЛОГИЧНА И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР)

Преводите на оригиналния текст на документа се предоставят от ЕБВР на читателя единствено за негово удобство. При все че е положила разумна грижа за осигуряване на автентичността на превода, ЕБВР не гарантира и не потвърждава точността на превода. Осланяйки се на който и да било такъв превод, читателят прави това на свой риск. ЕБВР, нейните служители или наети от нея на временен договор лица не носят отговорност при никакви обстоятелства към читателя или друго лице за евентуална неточност, грешка, пропуск, заличаване, недостатък и/или промяна в съдържанието на превода, без значение по каква причина, нито за каквито и да било произтичащи от това вреди. В случай на несъответствие или противоречие между английския текст и превода на български език, за верен се приема английският вариант.

Съдържание

Раздел I: Цел.....	
Раздел II: Определения.....	4
Раздел III: Обхват.....	5
1. Роля и отговорности на ЕБВР.....	5
2. Ангажименти на ЕБВР.....	5
3. Екологични и социални изисквания към изпълнението.....	6
4. Интегриране на екологични и социални съображения в проектите.....	7
5. Публични доклади, отчетност и отговорност на ЕБВР.....	9
6. Институционална организация и изпълнение.....	9
7. Приложения.....	9
Раздел IV: Отказ от права, изключения и оповестяване.....	10
1. Отказ от права.....	10
2. Изключения.....	10
3. Оповестяване.....	10
Раздел V: Преходни разпоредби.....	10
Раздел VI: Дата на влизане в сила.....	10
Раздел VII: Рамка за вземане на решения.....	10
Раздел VIII: Преглед и докладване.....	10
1. Преглед.....	10
2. Докладване.....	10
Раздел IX: Свързани документи.....	10
Приложение 1: Списък на изключенията в екологичната и социална политика на ЕБВР.....	11
Приложение 2: Проекти от категория А.....	12

Изискване № 1 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Оценка и управление на екологични и социални рискове и въздействия.....	14
Изискване № 2 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Труд и условия на труд.....	18
Изискване № 3 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Ресурсна ефективност и предотвратяване и контрол на замърсяването	22
Изискване № 4 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Здраве, безопасност и сигурност	25
Изискване № 5 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Придобиване на земи, ограничаване на земеползването и недоброволно презаселване	29
Изискване № 6 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Съхранение на биологичното разнообразие и устойчиво управление на живите природни ресурси	37
Изискване № 7 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Коренно население	43
Изискване № 8 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Културно наследство.....	47
Изискване № 9 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Финансови посредници ..	50
Приложение А: Списък за препращане от страна на ФП	52
Изискване № 10 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Оповестяване на информация и взаимодействие със заинтересованите страни	53

Раздел I: Цел

Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР или Банката) проявява ангажираност към каузата за насърчаване на „екологосъобразното и устойчиво развитие“ в целия спектър на дейността си по силата на Договора за учредяване на ЕБВР¹. Банката отчита, че екологичната и социалната устойчивост представляват основополагащ аспект на постигането на резултати, съответстващи на мандата ѝ за подпомагане на прехода. Поради това проектите, които способстват за екологична и социална устойчивост, се нареждат сред най-високите приоритети в дейността ѝ.

Настоящият документ:

- описва как Банката ще оценява и наблюдава екологичните и социалните рискове и въздействието на своите проекти;
- определя минимални изисквания за управление на екологичните и социалните въздействия и рисковете, причинени от финансирани от ЕБВР проекти през целия жизнен цикъл на проектите;
- поставя като стратегическа цел на Банката насърчаването на проекти, носещи значителни екологични и социални ползи; и
- определя съответните роли и отговорности както на ЕБВР, така и на клиентите ѝ по отношение на изготвянето, изпълнението и осъществяването на проекти в съответствие с настоящата Политика.

Настоящият документ заменя Екологичната и социална политика на ЕБВР (2014 г.) и съответните Изисквания по отношение на изпълнението.

¹ Чл. 2.1(vii) на Договора за учредяване на Европейската банка за възстановяване и развитие.

Раздел II: Определения

Термините, използвани в настоящата политика, имат следните значения:

„свързани съоръжения“	съоръжения или дейности, които не се финансират от ЕБВР като част от проекта, но които според ЕБВР са важни за определяне на успеха на проекта или за постигане на договорените резултати от проекта. Това са нови съоръжения или дейности: (i) без които проектът не би бил жизнеспособен и (ii) които не биха били изградени, разширени, изпълнени или чието изграждане или изпълнение не би било планирано, ако проектът не съществуваше.
„добра международна практика“ или „ДМП“	упражняването на професионални умения, старание, благоразумие и предвидливост, които е разумно да се очакват от квалифицирани и опитни професионалисти, работещи в същия вид предприятие при същите или подобни обстоятелства по света или в региона. Резултатът от това упражняване е, че проектът използва най-подходящите технологии и стандарти при специфичните за проекта обстоятелства.
„йерархия на смекчаване на неблагоприятните последици“	мерки, предприемани с цел да се избегне създаването на екологични или социални въздействия от самото начало на действията по развитие, а когато това не е възможно – с цел да се осъществят допълнителни мерки, които да сведат до минимум, да смекчат, а в краен случай – да се компенсират и/или обезщетят евентуалните остатъчни неблагоприятни въздействия.
„проект“	наборът от строителство, стоки, услуги и/или стопански дейности, определен в договорите за финансиране, за който клиентът се обръща към ЕБВР с искане за финансиране и който е одобрен от Съвета на директорите или, ако Съветът е делегирал правомощието за одобряване – от ръководството на Банката.
„социални“	въпросите, които се отнасят до засегнати от проекта хора и техните общности и до работници, и които са свързани със социално-икономическо положение, уязвимост, полова идентичност, права на човека, сексуална ориентация, културно наследство, труд и условия на труд, здраве и безопасност и участие във вземането на решения.
„уязвими лица“	хора или групи от хора, които поради особености като пол, полова идентичност, сексуална ориентация, религия, етническа принадлежност, статут на принадлежност към коренно население, възраст (включително деца, младежи и възрастни хора), физическо или умствено увреждане, грамотност, политически възгледи или социално положение могат да бъдат засегнати по-тежко от останалите от проекта. Уязвимите физически лица и/или групи от физически лица могат да включват, без изброяването да бъде изчерпателно, хора в уязвимо положение, например хора, живеещи под прага на бедността, безимотни, домакинства, оглавявани от самотен родител, общности, зависими от природните ресурси, работници-мигранти, бежанци, вътрешно разселени лица или други разселени лица, които може да не се ползват със защита по силата на националното законодателство и/или международното публично право.

Раздел III: Обхват

1. Роля и отговорности на ЕБВР

- 1.1. Отговорностите на ЕБВР са съзвучни с нейната роля като международна финансова институция, предоставяща финансиране за одобрени от Банката проекти. По отношение на всеки отделен инвестиционен проект или проект за техническо сътрудничество нивото на ангажимент на ЕБВР се определя от естеството и обхвата на проекта, наличието на донорско финансиране, както и от конкретните обстоятелства на сътрудничеството и взаимоотношението с клиента.
- 1.2. ЕБВР може да се въздържа от финансирането на даден проект поради екологични или социални съображения. Има няколко вида дейности, които ЕБВР не финансира, съгласно Списъка на изключенията в екологичната и социална политика на ЕБВР, включен като Приложение 1 към настоящата Политика.
- 1.3. ЕБВР управлява редица донорски фондове. Проектите или дейностите, финансирани изцяло или отчасти със средства от донори, следва да бъдат съобразени с настоящата Политика. За проекти, финансирани с донорски средства, може да се прилагат допълнителни изисквания на донорите по отношение на екологичните или социалните въпроси, както е договорено между ЕБВР и донорите.

2. Ангажименти на ЕБВР

- 2.1. Всички финансирани от ЕБВР проекти задължително се структурират така, че да отговарят на изискванията на настоящата Политика.
- 2.2. Като страна, подписала Европейските принципи относно околната среда², ЕБВР е поела ангажимента да гарантира, че проектите са структурирани така, че да отговарят на екологичните принципи, практики и материални стандарти на ЕС³, когато е възможно прилагането им на ниво „проект“, независимо от географското им разположение. Когато нормативната уредба на страната-домакин се различава от материалните екологични стандарти на ЕС, ще се изисква проектите да отговарят на тези стандарти, които са по-строги.
- 2.3. ЕБВР няма съзнателно да финансира проекти, които биха били в противоречие с националната нормативна уредба или с поетите от държавата задължения по съответните международни договори, конвенции и спогодби, установени при предварителната оценка на проекта.
- 2.4. ЕБВР се ангажира със зачитането на правата на човека⁴ във финансираните от Банката проекти. ЕБВР ще изисква от клиентите да зачитат в своите стопански дейности правата на човека, да избягват накарняването на чуждите човешки права, както и да решават въпросите, свързани с неблагоприятните за правата на човека рискове и въздействия, причинени от техните стопански дейности. ЕБВР непрекъснато ще усъвършенства проектите, които финансира, в

съответствие с добрата международна практика и ще се стреми постепенно да укрепва процесите за идентифициране и справяне с рисковете по отношение на правата на човека по време на предварителната оценка и наблюденията на проектите.

- 2.5. ЕБВР е на мнение, че равенството между половете е основополагащ аспект на модерната, добре функционираща пазарна икономика и демократичното общество, и поема ангажимент да предотвратява дискриминацията въз основа на пола и да насърчава равенството между половете в рамките на своите правомощия. ЕБВР изисква от клиентите си да идентифицират потенциалните специфични за пола и несъразмерни неблагоприятни въздействия и да разработват смекчаващи мерки за намаляването им. ЕБВР ще изисква от клиентите си да приемат мерки за ефективно предотвратяване на и справяне с всяка форма на насилие, тормоз, включително сексуален тормоз, експлоатация и малтретиране, насилие, основано на пола, тормоз, сплашване и/или експлоатация.
- 2.6. ЕБВР ще изисква от клиентите си да идентифицират уязвимите лица или групи, които могат да бъдат непропорционално засегнати от проектите, и да разработят и прилагат смекчаващи мерки, така че уязвимите лица да не бъдат засегнати непропорционално. Това ще включва извършване на оценка до каква степен причините от проектите промени в тарифите могат да предизвикат проблеми с финансовата достъпност на базисните нива на услугите за групи в неравносложно положение и/или уязвими групи от населението, както и уверяване, че се разработват и въвеждат ефикасни схеми за смекчаване на свързаните с финансовата достъпност предизвикателства.
- 2.7. ЕБВР отчита значението на това да се вземат предвид както причините, така и последствията от изменението на климата в страните, в които осъществява дейност. ЕБВР ще се включва активно, винаги, когато е уместно, в иновативни инвестиции и техническо сътрудничество с цел подкрепа на без/ниско-въглеродни инвестиции и възможности за смекчаване и приспособяване към изменението на климата, и също така ще идентифицира възможности за предотвратяване, свеждане до минимум или намаляване на емисиите на парникови газове по проектите. ЕБВР ще изисква от клиентите си да оценят рисковете за проектите, причинени от изменението на климата. Също така ЕБВР ще подкрепя своите клиенти в разработването на мерки за приспособяване към изменението на климата и устойчиви на климата инвестиции, както и при управление на рисковете, причинени от изменението на климата.
- 2.8. ЕБВР ще изисква от клиентите си да се отнасят с предпазливост в подхода си към опазването, съхранението, управлението и устойчивото ползване на живите природни ресурси. От клиентите се изисква да гарантират, че съответните проекти включват мерки за

² Европейските принципи относно околната среда (ЕПОО) са приети от Банката за развитие на Съвета на Европа, ЕБВР, Европейската инвестиционна банка, Северната екологична финансова корпорация и Северната инвестиционна банка. ЕПОО е инициатива, подета в отговор на кампанията за засилване на хармонизацията на екологичните принципи, практики и стандарти, свързани с финансирането на проекти. Ангажиментите, поети по Декларацията за ЕПОО, са отразени в ИИ № 1, 3, 4 и 10.

³ Материалните екологични стандарти на Европейския съюз се съдържат във вторичното законодателство на ЕС, например регламенти и директиви. Процесуалните норми, насочени към държавите – членки и институциите на ЕС, и съдебната практика на Европейския съд и Първоинстанционния съд, които имат сила спрямо държавите членки, институциите на ЕС и юридически и физически лица от ЕС, са изключени от обхвата на това определение.

⁴ По смисъла на настоящата Политика, ЕБВР ще се ръководи от международното право в областта на правата на човека и осемте основни конвенции на Международната организация на труда.

защита и, когато е осъществимо, за подобряване на екосистемите и биологичното разнообразие, което те поддържат, с цел да се постигне нулева загуба на биологично разнообразие и устойчиво управление и ползване на живите природни ресурси.

- 2.9. ЕБВР споделя принципите на прозрачност, отчетност и отговорност и взаимодействие със заинтересованите страни, като насърчава тяхното възприемане и прилагане от клиентите. ЕБВР изисква от клиентите си да спазват приложимите изисквания на националното законодателство по отношение на обществената информация и консултации, да идентифицират заинтересованите страни, които са потенциално засегнати и/или заинтересовани от проектите, както и да разработят и внедрят механизъм за жалби. Пропорционално на естеството и мащаба, както и на екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта, ЕБВР изисква от клиентите си да разкриват достатъчно информация за рисковете и въздействията, произтичащи от проектите, да осъществяват взаимодействие със заинтересованите страни по смислен, ефективен, приобщаващ и подходящ в културно отношение начин и да вземат предвид обратната връзка, предоставена чрез това взаимодействие.
- 2.10. ЕБВР ще гради отношения на партньорство с клиентите си, за да подпомага добавянето на стойност към осъществяваните от тях дейности, за подобряване на дългосрочната устойчивост и за укрепване на управленския им капацитет в сферата на екологичните и социалните въпроси. ЕБВР ще работи съвместно с други международни финансови институции, Европейския съюз, двустранни донори, агенции на ООН и други организации при координирането на ефективни мерки за насърчаване на екологичната и социалната устойчивост на регионално или отраслово равнище в страните, в които осъществява дейност. Когато съфинансира проекти съвместно с международни банки за развитие и двустранни институции за развитие, ЕБВР ще си сътрудничи с тях с цел съгласуване на общ подход при оценяване на проекти, предварителна оценка, управление на екологичните и социалните рискове и въздействия, наблюдение и отчетане. Такъв общ подход може да бъде приемлив за ЕБВР, при условие че неговото съдържание и резултатите от него са по същество в съгласие с настоящата Политика, в това число с Изискванията по отношение на изпълнението. Банката ще изисква от клиентите да прилагат по отношение на проекта или изискванията на Банката, или общия подход.
- 2.11. Националните стратегии на ЕБВР за отделните страни и отрасловите стратегии и политики ще включват разглеждане на потенциалните екологични и социални предизвикателства и благоприятни възможности, свързани с предвижданите дейности на ЕБВР.
- 2.12. Посредством техническо сътрудничество и диалог по отношение на политиките, ЕБВР ще търси възможности за изграждане на капацитет за разглеждане и управление на екологичните и социалните рискове, въздействия и възможности в страните, в които осъществява дейност. ЕБВР ще подпомага изграждането на способстваща среда, за да могат клиентите ѝ да реализират екологично и социално устойчиви резултати по проектите си.

3. Екологични и социални изисквания към изпълнението

- 3.1. ЕБВР е приела изчерпателен набор от конкретни Изисквания към изпълнението (ИИ) за ключови аспекти на екологичната и социалната устойчивост, които проектите трябва да изпълняват. Централно място в ИИ заема прилагането на йерархията на смекчаване на последиците, както и добрата международна практика.
- 3.2. ИИ са както следва:
ИИ № 1	Оценка и управление на екологични и социални рискове и въздействия
ИИ № 2	Труд и условия на труд
ИИ № 3	Ресурсна ефективност и предотвратяване и контрол на замърсяването
ИИ № 4	Здраве, безопасност и сигурност
ИИ № 5	Придобиване на земи, ограничаване на земеползването и недоброволно презаселване
ИИ № 6	Съхранение на биологичното разнообразие и устойчиво управление на живите природни ресурси
ИИ № 7	Коренно население
ИИ № 8	Културно наследство
ИИ № 9	Финансови посредници
ИИ № 10	Оповестяване на информация и взаимодействие със заинтересованите страни
- ИИ № 1 до № 8 и ИИ № 10 включват изискванията към преките инвестиционни проекти. ИИ № 2, ИИ № 9 и изискванията за безопасни и здравословни условия на труд в ИИ № 4 включват изискванията към проекти с финансови посредници (ФП). Всяко ИИ съдържа конкретни изисквания към клиентите на ЕБВР по отношение на проектите, финансирани от ЕБВР, независимо дали се изпълнява пряко от клиента или чрез трети страни⁵. Спазването на съответното национално законодателство е неразделна част от всички ИИ.
- 3.3. Проектите, свързани с нови съоръжения или стопански дейности, следва да бъдат разработени така, че да отговарят на ИИ от самото начало. Ако проектът е свързан с подобрения или модернизация на съществуващите съоръжения или стопански дейности на клиента, които не отговарят на ИИ към момента на одобряване от Съвета на директорите на ЕБВР или, ако Съветът е делегирал правомощието за одобряване – от ръководството на Банката, или когато проектът не отговаря на ИИ от самото начало, от клиента ще се изисква да приеме екологичен и социален план за действие (ЕСПД), който включва поредица от осъществими от техническа и финансова гледна точка и рентабилни мерки за постигане на съответствие на тези съоръжения или дейности с ИИ в приемлив за ЕБВР срок. В ЕСПД ЕБВР и клиентът ще се споразумеят за конкретните коригиращи и превантивни действия, мерки за смекчаване на неблагоприятните последици и график за изпълнение, които клиентът се задължава да

⁵ „Трета страна“ може да означава, inter alia, държавна институция, изпълнител по договор или доставчик, с който проектът/клиентът има договорни отношения или който има съществено участие.

приложи по отношение на управлението на екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта в съответствие с ИИ. ЕСПД ще представлява част от договорите за финансиране и ще включва, ако е необходимо, задълженията на клиента да осигури изпълнението на плана.

- 3.4. Предварителната екологична и социална оценка на проекта ще включва оценка на екологичните и социалните рискове и на въздействието на свързаните съоръжения. От клиентите ще се изисква да гарантират, че екологичните и/или социалните рискове и въздействията, произтичащи от свързаните съоръжения, се управляват и смекчават в съответствие с приложимото законодателство, ДМП и целите на ИИ. Ако свързаните съоръжения не могат да бъдат структурирани така, че да бъдат изпълнени целите на ИИ, при предварителната оценка на проекта ще бъдат определени екологичните и/или социалните рискове и въздействия, които тези свързани съоръжения могат да предизвикат за проекта.
- 3.5. Когато бъдат установени потенциално значими екологични и/или социални рискове и въздействия, предизвикани от други съоръжения или дейности в близост до проекта, съществуващи съоръжения и съоръжения или дейности извън контрола на клиента, за които ИИ не се прилагат, клиентът ще полага разумни усилия да оцени и смекчи рисковете за проекта.

4. Интегриране на екологични и социални съображения в проектите

Категоризация

Преки инвестиции⁶

- 4.1. ЕБВР категоризира всеки проект с цел да определи естеството и необходимото ниво на екологични и социални проучвания, оповестяване на информация и взаимодействие със заинтересованите страни. Това зависи от характера, местоположението, чувствителността и мащаба на проекта, както и от значимостта на потенциалните нови и допълнителни екологични и социални въздействия от него.
- 4.2. Проектът се определя като категория А, когато би могъл да доведе до потенциално значими екологични и/или социални въздействия, в това число преки и кумулативни екологични и социални въздействия, които са нови и допълнителни, и които към момента на категоризация не могат лесно да бъдат определени или оценени. При проекти от категория А е необходима формализирана процедура на оценяване на екологичното и социалното въздействие с широко обществено участие. Списък на проекти от категория А е даден в Приложение 2 към настоящата Политика.
- 4.3. Проектът се определя като категория В, когато потенциалните екологични и/или социални въздействия от него обикновено са специфични за местоположението на обекта и/или лесно могат да бъдат определени и преодолени посредством ефикасни мерки за смекчаване на неблагоприятните последици. Обхватът на предварителната екологична и социална оценка се определя от ЕБВР съобразно спецификата на всеки отделен случай.
- 4.4. Проектът се определя като категория С, когато е вероятно той да причини минимални екологични и/или

социални въздействия или когато няма потенциал да доведе до такива въздействия.

- 4.5. Когато към момента на категоризация не е налице достатъчна информация, за да се определят подходящата категория и обхвата на предварителната оценка, ще се извършват Първоначални екологични и социални обследвания (ПЕСО).

Финансови посредници

- 4.6. Проектът се класифицира като „ФП“, ако структурата на финансиране включва предоставянето на средства чрез ФП.

Общ подход към предварителната оценка на проекти

- 4.7. Всички проекти се подлагат на предварителна екологична и социална оценка, за да може ЕБВР да прецени дали проектът следва да се финансира и ако е така – по какъв начин да се подходи към екологичните и социалните рискове и въздействия при планирането, изпълнението и осъществяването му. Въпреки че точният обхват на предварителната оценка се определя за всеки отделен случай, тя е съобразена с естеството и мащаба на проекта и съизмерима с нивото на екологичните и социалните рискове и въздействия. При оценката се преценяват екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта и капацитета и ангажираността на клиента за осъществяване на проекта в съответствие със съотносимите ИИ. Когато проектът включва съществуващи съоръжения или стопански дейности и/или свързани съоръжения, при предварителната оценка ще се вземат предвид екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с тези съоръжения и дейности.
- 4.8. Клиентът е длъжен да осигури предоставянето на адекватна информация, така че Банката да може да извърши предварителна екологична и социална оценка в съответствие с настоящата Политика. Ролята на Банката е: (i) да извърши преглед на предоставената от клиентите информация; (ii) да даде насоки, които да подпомогнат клиента при разработването на подходящи мерки, съобразени с йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, за да се осигури съответствието на екологичните и социалните въздействия със съотносимите ИИ; и (iii) да спомога за идентифицирането на благоприятни възможности за извличане на допълнителни екологични или социални ползи.
- 4.9. В случаите, в които инвестицията на Банката не е насочена към конкретен проект или към материални активи, като например при финансиране на оборотни средства и при някои видове инвестиции под формата на дялово участие, или тя би довела до бъдещи инвестиции, предлаганата употреба на паричните постъпления и екологичният и социалният отпечатък в голяма степен не могат да бъдат определени към момента, когато Банката взема решението да инвестира. Поради това Банката (i) ще оценява инвестицията на базата на рисковете и въздействията, присъщи на дадения сектор и на контекста на стопанската дейност, и (ii) ще оценява капацитета и ангажираността на клиента да управлява екологичните и социалните рискове и въздействия в съответствие със съотносимите ИИ.
- 4.10. Когато проектът се отнася до предоставяне на общо корпоративно финансиране, финансиране на оборотни средства или финансиране под формата на дялово участие за фирма, извършваща дейности на множество

⁶ Проектите на ЕБВР се делят на „проекти за преки инвестиции“ и „проекти с финансови посредници“. При проектите с финансови посредници (ФП) прекия клиент е доставчик на финансови услуги, инвестиционен фонд или друг подобен субект. За всички останали проекти се използва терминът „проекти за преки инвестиции“.

площадки, и когато паричните постъпления не се употребяват за конкретни материални активи, от клиента ще се изисква да приведе своите корпоративни системи за екологично и социално отговорно управление в съответствие с ИИ и да разработи мерки на корпоративно равнище за управление на екологичните и социалните рискове, свързани с неговата стопанска дейност.

4.11. При трансакции на капиталов пазар, по отношение на разкриването на екологична и социална документация⁷ преди и след записването се прилагат съответните правила и разпоредби на капиталовия пазар, които възпрепятстват търговията с котирани ценни книжа на базата на съществена непублична информация, както и принципите, свързани с равното третиране на инвеститорите. Поради естеството на трансакциите на капиталовия пазар предварителната екологична и социална оценка на Банката ще се основава на риска. Може да се наложи тя да разчита единствено на публично достъпна информация, за да оцени капацитета и ангажираността на клиента да управлява екологичните и/или социалните рискове, свързани с неговите стопански дейности (и с инвестиционните проекти, които ще се финансират с постъпленията, събрани чрез такива трансакции на капиталовия пазар), в съответствие с приложимото национално законодателство, ДМП и ИИ. При предварителната оценка ще се установи дали наличната информация е достатъчна за определяне на екологичните и социалните рискове и въздействието на проекта, както и за спазването на ИИ. След записването Банката ще изисква от клиентите да спазват ИИ. Проекти с висок риск или проекти от категория „А“ няма да бъдат финансирани чрез инструменти на капиталовия пазар.

4.12. Когато ЕБВР получи искане за финансиране на проект, който е в процес на изграждане, или когато са получени необходимите разрешителни за проекта от страната-домакин, включително одобрение на местните оценки на въздействието върху околната среда и социалното въздействие, предварителната оценка от страна на Банката ще включва анализ за установяване на евентуални пропуски в планирането и реализацията на проекта по отношение на ИИ, за да се прецени дали са необходими допълнителни проучвания и/или мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, за да се изпълнят изискванията на ЕБВР.

4.13. Предварителната оценката от страна на ЕБВР изисква от клиентите да установят кои са потенциално засегнатите и/или заинтересованите от проектите страни, да оповестяват достатъчно информация за рисковете и въздействията, произтичащи от проектите, и да взаимодействат със заинтересованите страни по съдържателен и подходящ в културно отношение начин. По-конкретно, ЕБВР изисква от своите клиенти да установят взаимодействието с хората, засегнати от проектите, и със съответните заинтересовани страни съобразно величината на потенциалните въздействия и нивото на интереса на тези страни. При проекти, подлежащи на оценка на екологичните и социалните въздействия (ОЕСВ), които имат потенциал да окажат значително въздействие върху околната среда, това взаимодействие със заинтересованите страни ще се осъществява в съзвучие с духа и принципите на Конвенцията на Икономическата комисия на ООН за Европа (ИКЕ/ООН) за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда. При проекти, които имат потенциала да

окажат значително трансгранично въздействие върху околната среда, Банката ще насърчава прилагането на подхода, заложен в Конвенцията на ИКЕ/ООН за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, без оглед на географското местоположение на проекта. В някои случаи Банката може да осъществява свои собствени консултации с обществеността, за да установи какво е отношението на заинтересованите страни.

4.14. При проекти с ФП ЕБВР извършва комплексна оценка на ФП и на портфейла му, за да оцени (i) съществуващите екологични и социални политики и процедури на ФП и неговия капацитет да ги осъществява; (ii) екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с настоящия портфейл и с очакваните бъдещи проекти на ФП, и (iii) мерките, необходими за укрепване на съществуващата система за екологично и социално управление на ФП.

Вземане на решения

4.15. Документацията, която се представя на Съвета на директорите на ЕБВР или, ако Съветът е делегирал правомощието за одобряване – на ръководството на Банката, за одобрение на даден проект, следва да съдържа описание на предварителната екологична и социална оценка, съществените рискове и въздействия, мерките за смекчаване на неблагоприятните последици, резюме на взаимодействието със заинтересованите страни и информация за начина, по който рисковете и въздействията на проекта се решават или ще се решат от клиентите. В процеса на вземане на решение Съветът на директорите или ръководството на Банката, според случая, ще вземе предвид коментарите и въпросите, бъдещи безпокойство сред заинтересованите страни, като част от оценяването на цялостните ползи и рискове от проекта.

4.16. Съветът на директорите на ЕБВР може да приеме, като условие за предоставяне на финансиране от ЕБВР, някои елементи на екологичната и социална оценка да се осъществяват след като бъдат одобрени от Съвета и след сключването на договорите за финансиране. Съветът на директорите ще вземе предвид цялостните въздействия, рискове и ползи от предлагания подход. Когато даден проект е бил одобрен при такива условия, в Резюмето на проекта се включва описание на подхода.

Правна документация

4.17. Договорите между ЕБВР и клиентите и относно даден проект включват конкретни клаузи, отразяващи екологичните и социалните изисквания на ЕБВР. Те включват съответствие с всички приложими ИИ, както и клаузи относно докладване по екологичните и социалните теми, взаимодействие със заинтересованите страни и наблюдение. Когато се прецени за уместно, в правната документация се включват също и права и/или средства за правна защита на Банката в случай, че дружество, на което е предоставено кредитиране или в което е извършена инвестиция, не успее да спази екологичните или социални клаузи съобразно изискванията на договорите за финансиране.

Наблюдение

4.18. ЕБВР наблюдава и оценява както пряко финансирани проекти, така и проекти с ФП, които финансира, спрямо

⁷ Трансакциите на капиталов пазар са сделки с публично търгувани ценни книжа, като например борсови облигации и акции, или сделки с ценни книжа, които не се търгуват публично, но продължават да са обект на ограничения за търговия с тях въз основа на съществена непублична информация.

целите на настоящата Политика за срока, за който Банката има финансов интерес в проекта. Степента на наблюдение ще бъде съобразена с екологичните и социалните рискове, свързани с проекта. ЕБВР извършва прегледи на годишните екологични и социални доклади за екологичното и социалното изпълнение на проектите, изпълнението на ЕСПД и спазването от страна на клиента на екологичните и социалните ангажименти, предвидени в договора за финансиране. Ако клиентът не успее да изпълни своите социални и екологични ангажименти, заложи в договора за финансиране, ЕБВР може да договори с него коригиращи мерки, които той да предприеме, за да се постигне съответствие. В случай че клиентът не се съобрази с договорените коригиращи мерки, Банката може да предприеме действия и/или да упражни правата и/или средствата за правна защита, предвидени в договорите за финансиране, които прецени за подходящи. ЕБВР може да извършва също и периодични проверки на изготвяната от клиентите информация за наблюдението чрез посещения на проектите на място, извършвани от специалисти на Банката в екологичната и социалната сфера и/или независими експерти. В случаите, когато има неприключило съдебно производство по отношение на клиента, възможността на Банката да осъществява наблюдение може да бъде ограничена.

Оперативни промени

- 4.19. Възможно е в естеството и обхвата на проекта да настъпят промени след като ЕБВР е одобрила и подписала договорите за финансиране. Тези промени могат да носят съществени екологични или социални последици. Когато се предвиждат подобни съществени промени, Банката ще извърши предварителна екологична и социална оценка на тези промени в съответствие с настоящата Политика и с всички необходими допълнителни изисквания относно такава оценка и взаимодействието със заинтересованите страни, като в документацията на модифицирания/преструктурирания проект ще бъдат включени екологични и социални мерки за смекчаване на неблагоприятните последици. Когато оперативните промени биха довели до съществено различен екологичен и/или социален сценарий в сравнение с одобрения от Съвета на директорите, промяната ще се докладва на ръководството на Банката и ако е уместно, съобразно приложимите политики на ЕБВР, ще бъде внесена в Съвета за информация или одобрение.

5. Публични доклади и отчетност на ЕБВР

- 5.1. ЕБВР споделя принципите на прозрачност, отчетност и взаимодействие със заинтересованите страни. Банката публикува Годишен доклад по въпросите на устойчивостта, в който се предоставя информация за екологичните и социалните аспекти на нейните инвестиционни дейности и собствените ѝ операции, както и за прилагането на настоящата Политика. ЕБВР ще си взаимодейства със съответните заинтересовани от Банката страни чрез съдържателен диалог, в съответствие с Насоките на ЕБВР относно достъпа до информация (НДИ). Банката ще насърчава подобни добри практики сред своите клиенти.
- 5.2. ЕБВР ще обобщава екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с проектите, в Резюмеята на проектите в съответствие с разпоредбите на НДИ.
- 5.3. Механизмът за отчетност на ЕБВР, Независимият механизъм за отчетност на проекти (НМОП), дава възможност на физически лица, организации и групи, които смятат, че даден проект на Банката причинява вреда, да отправят жалби и да потърсят помощ за

разрешаване на проблема, независимо от дейността на Банката. Този механизъм може също така да се използва от физически лица или групи за подаване на жалба, ако мислят, че Банката не е спазила настоящата Политика или специфични за даден проект елементи на НДИ.

6. Институционална организация и изпълнение

- 6.1. За да осигури надлежното решаване на въпросите от описаните по-горе стратегически направления, ЕБВР ще разпределя съответните отговорности и ще насочва подходящи ресурси за ефективното изпълнение на настоящата Политика. Банката ще поддържа адекватни собствени човешки ресурси, необходими за осъществяването на надзор върху процедурите за предварителна екологична и социална оценка и наблюдение, както и за инициране и разработване на проекти, носещи екологични и социални ползи.
- 6.2. ЕБВР ще разработи и поддържа процедури за прилагане на екологичната и социална политика и подходящи насоки и инструменти в помощ на реализацията на настоящата Политика, както и ще осигури служителите да получават подходящо обучение относно изискванията на настоящата Политика.
- 6.3. ЕБВР ще продължава да се ползва от помощта на своя Консултативен съвет по екологични и социални въпроси, чието мнение ще се търси по въпроси, свързани с общата политика и с всички отраслови политики и стратегии, преди те да придобият окончателен вид. Мнението на Консултативния съвет може да бъде искано и по конкретни въпроси, отнасящи се до проекти и дейности на ЕБВР.

7. Приложения

Съдържанието на ИИ № 1 до № 10 е част от настоящия Раздел III.

Раздел IV: Отказ от права, изключения и оповестяване

1. Отказ от права

Съветът на директорите може да разреши дерогация от изискване на настоящата Политика, която не е изрично разрешена от условията на Политиката.

2. Изключения

Настоящата Политика не се прилага за консултантски услуги, проекти за общностни инициативи, диалог относно политиките, както и техническо сътрудничество, финансирани и/или изпълнявани от ЕБВР, нито за процеси на управление, администриране и вземане на решения от ЕБВР.

3. Оповестяване

Настоящата Политика се оповестява на уебсайта на Банката веднага след като бъде одобрена от Съвета на директорите.

Раздел V: Преходни разпоредби

Проектите, получили първоначално одобрение от ръководството на Банката⁸ преди влизането в сила на настоящата Политика, ще се осъществяват съгласно политиката, която е в сила към момента на първоначалното одобряване на проекта.

Раздел VI: Дата на влизане в сила

Настоящата Политика влиза в сила на 1 януари 2020 г.

Раздел VII: Рамка за вземане на решения

Основно отговорно лице

Вицепрезидентът по въпросите на риска и нормативното съответствие отговаря за настоящата Политика.

Оперативно отговорно лице

Управителният директор на отдел „Околна среда и устойчивост“ носи отговорност за изпълнението на настоящата Политика.

Раздел VIII: Преглед и докладване

1. Преглед

Политиката ще бъде подложена на преглед, който включва процес на обществена консултация, през 2024 г.

Съветът на директорите може да одобрява преразглеждания на Политиката на всеки етап, без да са необходими обществени консултации, когато преразглежданията не са съществени или възникват в резултат на промени в друга политика на Банката, която е била обект на обществени консултации.

2. Докладване

Неприложимо.

Раздел IX: Свързани документи

Политика за достъп до информация (2019 г.) и Насоки относно достъпа до информация (2019 г.)

Политика за отчетност на проекти (2019 г.) и Независим механизъм за отчетност на проекти: насоки (2019 г.)

⁸ Към момента на приемане на настоящата Политика, за преките инвестиции и за инвестициите чрез ФП това първоначално одобрение се нарича „Преглед на концепцията“.

Приложение 1: Списък на изключенията в екологичната и социална политика на ЕБВР

ЕБВР няма съзнателно да финансира, пряко или косвено чрез ФП, проекти, при които постъпленията от Банката се използват за дейности, свързани със следното:

- a. Производството или търговията с всякакви продукти или дейности, считани за незаконни съгласно законовата или подзаконовата нормативна уредба на страната-домакин (т. е. националното законодателство) или съгласно международни конвенции и спогодби, или подлежащи на постепенно преустановяване или на забрани в международен план, като например:
 - (i) производство или търговия с продукти, съдържащи ПХБ⁹;
 - (ii) производство или търговия с фармацевтични препарати, пестициди/хербициди и други опасни вещества¹⁰;
 - (iii) производство или търговия с вещества, разрушаващи озоновия слой¹¹;
 - (iv) производство или използване на, или търговия с устойчиви органични замърсители¹²;
 - (v) търговия с диви биологични видове или производство или търговия с продукти от дивата флора и фауна, регулирани по силата на CITES¹³;
 - (vi) трансгранично движение на отпадъци, забранено в международното публично право¹⁴.
- б. Принудително изселване¹⁵.
- в. Добив на въглища за топлинна енергия или съоръжения за производство на електроенергия от въглища.
- г. Проучване на петролни залежи.
- д. Проекти за разработване на нефтени находища, освен в редки и изключителни случаи, когато постъпленията от проекта са насочени изключително към намаляване на

емисиите на парникови газове или факелно изгаряне в съществуващи находища, където се извършва добив.

- е. Дейности, включващи принудително уговяване на патици и гъски.
- ж. Отглеждане на животни с основна цел производство на кожа или всякакви дейности, свързани с производство на кожа.
- з. Производство, пускане на пазара и използване на азбестови влакна, както и на изделия и смеси, съдържащи тези влакна в резултат на умишленото им добавяне¹⁶.
- и. Износ на живак и живачни съединения, както и производство, износ и внос на широка гама продукти с добавен живак¹⁷.
- й. Дейности, забранени от законодателството на страната-домакин или от международни конвенции относно опазването на ресурсите на биологичното разнообразие или културното наследство.
- к. Морски риболов с плаващи мрежи с дължина над 2,5 км.
- л. Превоз на нефт или други опасни вещества с плавателни съдове, които не отговарят на изискванията на Международната морска организация (ИМО)¹⁸.
- м. Търговия със стоки без необходимите разрешителни за износ или внос или други доказателства за разрешен транзит от съответните страни на износ, внос и – ако е приложимо – транзит.

⁹ ПХБ (РСВ, полихлорирани бифенили) представляват група силно токсични химични вещества. ПХБ могат да се открият в маслени електрически трансформатори, кондензатори и разпределителни табла, произведени в периода 1950–1985 г.

¹⁰ Документи за справка: Регламент (ЕС) № 649/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно износа и вноса на опасни химикали, с актуалните изменения; Консолидиран списък на ООН на продуктите, чието потребление и/или продажба са забранени, изтеглени, строго ограничени или не са одобрени от правителствата; Конвенция относно процедурата по предварително обосновано съгласие при международната търговия с определени опасни химични вещества и пестициди (Ротердамската конвенция); препоръчаната от Световната здравна организация класификация на пестицидите според степента им на опасност.

¹¹ Вещества, разрушаващи озоновия слой (ВРОС): Химични съединения, които взаимодействат с озона в стратосферата и го разрушават, което причинява придобилите широка известност „озонови дупки“. В Монреалския протокол за веществата, които разрушават озоновия слой, са изброени ВРОС и са посочени поставените цели за тяхното намаляване и сроковете за постепенното им спиране. Списък на химичните съединения, регулирани от Монреалския протокол, който включва аерозоли, хладилни агенти, разпенващи агенти, разтворители и противопожарни агенти, заедно с подробни данни за страните, подписали Протокола, и поставените като цел срокове за постепенното им изваждане от употреба може да се получи от Програмата на ООН за околна среда.

¹² Документ за справка: Стокхолмска конвенция за устойчивите органични замърсители (УОЗ), изменена 2009 г.

¹³ CITES: Конвенция за международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора. Списъците на защитените от CITES видове могат да се получат от Секретариата на CITES.

¹⁴ Документи за справка: Базелска конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане; Регламент (ЕО) № 1013/2006 от 14 юни 2006 г. относно превози на отпадъци; и Решение на Съвета на ОИСР С(2001)107/окончателно относно преразглеждането на Решение С(92)39/окончателно за контрол върху трансграничното движение на отпадъци, предназначени за операции по оползотворяване.

¹⁵ „Принудително изселване“ означава действия и/или бездействия, включващи принудително или постоянно, или временно недоброволно разселване на физически лица, групи и общности от домовете и/или земите им и от ресурси – обща собственост, които владеят или на които разчитат, като по този начин се премахва или ограничават възможността на физическото лице, групата или общността да обитава дадено жилище или място за обитаване или да работи на дадено място или в дадено местоположение, без да се предоставят подходящи форми на правна или друга защита и достъп до такива форми.

¹⁶ Регламент (ЕС) 2016/1005 на Комисията от 22 юни 2016 г. за изменение на приложение XVII към Регламент (ЕО) № 1907/2006 на Европейския парламент и на Съвета относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH), по отношение на азбестови влакна (хризотил).

¹⁷ Регламент (ЕС) 2017/852 на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2017 г. относно живака.

¹⁸ Международна конвенция за безопасност на човешкия живот на море (СОЛАС) (включително, но не изчерпателно – за съответствие с Международния кодекс за управление на безопасната експлоатация на кораби и предотвратяване на замърсяването); танкери, включени в черния списък на Европейския съюз или на които е наложена забрана с Парижкия меморандум за разбирателство за държавен пристанищен контрол (Париж МР); и танкери, които следва да бъдат изведени от експлоатация съгласно Правило 13G на МАРПОЛ. Не следва да се използва еднокорпусен плавателен съд на възраст над 25 години.

Приложение 2: Проекти от категория А

Този списък се отнася до проекти „на зелено“ или проекти за основно разширение или преобразуване-преустройство в изброените по-долу категории. Съдържащите се в списъка типове проекти са дадени като примери за проекти, които биха могли да доведат до потенциални значителни допълнителни и нови екологични и/или социални въздействия, и поради това за тях се изисква оценка на екологичното и социално въздействие. Категоризацията на всеки проект ще зависи от естеството и степента на неговите действителни или потенциални допълнителни и нови екологични или социални въздействия, определени от конкретните особености на неговия характер, местоположение, чувствителност и мащаб.

1. Нефтени рафинерии (с изключение на предприятия, произвеждащи само смазочни материали от нефт) и инсталации за преобразуване в газ и втечняване на 500 тона или повече въглища или битуминозни шисти дневно.
2. Топлоелектроцентрали и други горивни инсталации, произвеждащи 300 мегавата¹⁹ или повече топлинна енергия, и ядрени електроцентрали и други ядрени реактори, включително демонтажа или извеждането от експлоатация на такива електроцентрали или реактори (с изключение на изследователски инсталации за производство и преработка на делящи се и богати материали, чиято максимална мощност не надхвърля 1 киловат непрекъснат топлинен товар).
3. а) Инсталации за преработване на отработено ядрено гориво; и б) инсталации, предназначени (i) за производство или обогатяване на ядрено гориво, (ii) за преработване на отработено ядрено гориво или високоактивни радиоактивни отпадъци; (iii) за окончателно депониране на отработено ядрено гориво; (iv) единствено за окончателно депониране на радиоактивни отпадъци; и (v) единствено за съхраняване (планирано за повече от 10 години) на отработено ядрено гориво или радиоактивни отпадъци на място, различно от мястото на производство.
4. Интегрирани съоръжения за първично топене на чугун и стомана; инсталации за производство на нерафинирани цветни метали от руди, рудни концентрати или вторични суровини чрез металургични, химични и електролитни процеси.
5. Интегрирани химически инсталации, т. е. инсталации за производство в промишлен мащаб на химични вещества, използващи процеси на химично превръщане, в които са разграничени няколко блока и които са функционално свързани една с друга, и които са за производство на: основни органични химични вещества; основни неорганични химични вещества; фосфорни, азотни и калиеви торове (едносъставни или комбинирани торове); основни вещества за растителна защита и биоциди; основни фармацевтични продукти с използване на химически или биологични процеси; взривни вещества.
6. Строителство на железопътни линии за превоз на далечни разстояния; летища с дължина на основната писта 2 100 метра или повече; магистрала, експресни пътища и нови пътища с четири или повече платна; или изместване на трасе и/или разширяване на съществуващи пътища, за да се осигурят четири или повече платна, когато новият път или участъкът на изместеното трасе и/или разширението на съществуващия път би бил с непрекъсната дължина 10 или повече километра.
7. Тръбопроводи с диаметър над 800 милиметра и дължина над 40 километра, терминали и свързани с тях съоръжения за широкомащабен пренос на газ, нефт или химически вещества или за пренос на въглероден диоксид (CO₂) за целите на съхранение в геоложки формации, включително свързаните с тях компресорни станции.
8. Хранилища за съхранение на въглероден диоксид в геоложки формации.
9. Инсталации за улавяне на CO₂ с цел съхранение в геоложки формации, с общ годишен капацитет 1,5 мегатона или повече.
10. Големи морски пристанища и също така вътрешни водни пътища и пристанища за движение по вътрешните водни пътища; търговски пристанища, пристани за товарене и разтоварване, свързани със сушата, както и външни пристанища (с изключение на пристани за фериботи).
11. Инсталации за обработка и депониране на отпадъци за изгаряне, химическо обезвреждане или сметищно депониране на рискови, токсични или опасни отпадъци.
12. Големи инсталации за депониране на отпадъци за изгаряне или химическо обезвреждане на неопасни отпадъци с капацитет над 100 тона дневно.
13. Големи²⁰ язовири и други инсталации, предназначени за задържане или постоянно съхранение на вода, при които новото или допълнителното количество задържана или съхранявана вода надвишава 10 милиона кубически метра.
14. Дейности по добив на подпочвени води или схеми за изкуствен оборот на подпочвени води в случаи, когато годишният обем на водата, която ще се добива или връща в оборот, възлиза на 10 милиона кубически метра или повече.
15. Строителни работи за прехвърляне на водни ресурси между речни басейни, когато това прехвърляне има за цел да се предотврати евентуален недостиг на вода и когато количеството на прехвърлената вода надвишава 100 милиона кубически метра годишно, или строителни работи за прехвърляне на водни ресурси между речни басейни, когато многогодишният среден дебит на басейна, от който се извлича водата, надхвърля 2 000 милиона кубически метра годишно и когато количеството на прехвърлената вода надвишава 5 % от този дебит. (И в двата случая прехвърлянето на питейна вода по тръбопроводи е изключено.)
16. Промислени предприятия за: а) производство на целулоза от дървесина или подобни влакнести материали; б) производство на хартия и картон с производствен капацитет на изсъхнала на въздух продукцията от над 200 метрични тона дневно.

¹⁹ Еквивалентни на бруто произведена електроенергия 140 MW за електростанции с парни и едноцилиндрови газови турбини.

²⁰ Международната комисия по големите язовири (ICOLD) определя като „голям язовир“ язовир с височина на стената 15 метра или повече, считано от основата. Язовири с височина на стената между 5 и 15 метра и с водовместимост над 3 милиона кубически метра също се класифицират като големи язовири.

17. Добив от кариери и открити рудници, при който площта на обекта надвишава 25 хектара, или добив на торф, при който площта на обекта надвишава 150 хектара.
18. Добив на нефт и природен газ за търговски цели, когато добитото количество надвишава 500 тона/ден за нефт и 500 000 кубически метра/ден за газ.
19. Инсталации за съхраняване на нефт, нефтохимически или химически продукти с капацитет 200 000 тона или повече.
20. Широкомашабен дърводобив или обезлесяване на големи площи.
21. Пречиствателни станции за битови отпадни води с капацитет, надхвърлящ 150 000 еквивалент-жители.
22. Големи инсталации за обработка и депониране на твърди битови отпадъци.
23. Широкомашабно развитие на обекти на туризма и търговията със стоки и услуги на дребно.
24. Изграждане на въздушни високоволтови електропроводи.
25. Широкомашабни инсталации за производство на електроенергия от вятърна енергия (вятърни паркове).
26. Широкомашабни дейности по рекултивация на земи и морски драгажни работи.
27. Широкомашабно първично селско стопанство или лесовъдство, включващо интензификация, промяна на земеползването и/или преобразуване на приоритетни елементи на биологичното разнообразие и/или местообитания от жизнено важно значение.
28. Производствени съоръжения за дъбене на кожи, където преработвателният капацитет надхвърля 12 тона готова продукция дневно.
29. Инсталации за интензивно птицевъдство или свиневъдство с над: а) 85 000 места за бройлери и 60 000 места за носачки; б) 3 000 места за свине за месо (с тегло над 30 кг); или в) 900 места за свинемайки.
30. Проекти²¹, които се предвижда да се осъществят в чувствителни географски райони от международно, национално или регионално значение или които има вероятност да окажат осезаемо въздействие, включително кумулативно въздействие в съчетание с други минали, настоящи и разумно предвидими обекти, върху такива географски райони, дори ако категорията на проекта не фигурира в този списък. Подобни чувствителни географски райони включват, *inter alia*, правно защитени и/или международно признати, или предложени за такъв статут от националните правителства защитени природни зони, местообитания от жизнено важно значение или други екосистеми, които поддържат приоритетни елементи на биологичното разнообразие, области с археологическо или културно значение, както и области от особено значение за коренното население или други уязвими групи.
31. Проекти, които могат да доведат до съществени неблагоприятни социални въздействия върху хора или група(и) от хора, които са засегнати или е вероятно да бъдат засегнати пряко или косвено от проекта.
32. Проекти, които могат да предполагат значително по мащаб недоброволно презаселване или икономическо разселване.

²¹ Включително, но не изчерпателно, проекти със социална или екологична насоченост (например водноелектрически проекти или проекти за други видове възобновяема енергия).

Изискване № 1 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Оценка и управление на екологични и социални рискове и въздействия

Въведение

1. С настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) се отчита значимостта на интегрираната оценка за определянето на екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с проектите и с управлението от страна на клиента на изпълнението на екологичните и социалните ангажименти през жизнения цикъл на проекта. Успешната и ефективна Система за екологично и социално-отговорно управление (СЕСОУ) подпомага доброто и устойчиво изпълнение на екологичните и социалните ангажименти и може да донесе по-добри финансови, екологични и социални резултати. Тя представлява динамичен, непрекъснат процес, инициран и подкрепян от ръководството, и предполага съдържателна комуникация между клиента, неговите работници и местните общности, засегнати от проекта, а когато това е уместно – и други заинтересовани страни.
2. Настоящото ИИ очертава отговорностите на клиента в процеса на оценяване на потенциалните екологични и социални рискове и въздействия, свързани с проекта, и на разработване и прилагане на процедури за управление и наблюдение на тези рискове и въздействия.

Цели

3. Настоящото ИИ цели следното:
 - да се определят и оценят екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта;
 - да се въведе подход, основан на йерархия на смекчаване на неблагоприятните последици от екологичните и социалните рискове и въздействия при изпълнение на дейностите по проекта върху работниците, засегнатите общности и околната среда;
 - да се изгради СЕСОУ, съобразена с екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта по начин, съответстващ на съотносимите ИИ; и
 - да се насърчава непрекъснатото подобряване на изпълнението на екологичните и социалните ангажименти на клиентите чрез ефективното използване на управленски системи.

Приложно поле

4. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти, финансирани от ЕБВР, както са посочени в Екологичната и социална политика. Като част от своята процедура на изготвяне на екологична и социална оценка клиентът следва да идентифицира съотносимите изисквания на настоящото ИИ и начина, по който те ще бъдат спазвани и управлявани чрез проектирането, изграждането, експлоатацията и извеждането от експлоатация или приключването на проекта и възстановяването на терена в първоначалното състояние.
5. Проектите, свързани с нови съоръжения или стопански дейности, следва да бъдат замислени така, че да отговарят на ИИ от самото начало. Ако проектът е свързан с подобрения или модернизация на съществуващите съоръжения или стопански дейности на клиента, които не отговарят на ИИ към момента на одобряване от Съвета на директорите на ЕБВР или, ако

Съветът е делегирал правомощието за одобряване – от ръководството на Банката, или когато проектът не отговаря на ИИ от самото начало, от клиента ще се изисква да приеме екологичен и социален план за действие (ЕСПД), който включва поредица от осъществими от техническа и финансова гледна точка и рентабилни мерки за постигане на съответствие на тези съоръжения или дейности с ИИ в приемлив за ЕБВР срок. В ЕСПД ЕБВР и клиентът следва да се споразумеят за конкретните коригиращи и превантивни действия, мерки за смекчаване на неблагоприятните последици и график за изпълнение, които клиентът се задължава да приложи по отношение на управлението на екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта в съответствие с ИИ. ЕСПД следва да представлява част от договорите за финансиране и да включва, ако е необходимо, задълженията на клиента да осигури финансова подкрепа за изпълнението на плана.

6. Екологичните и/или социалните рискове и въздействия на свързаните инсталации следва да бъдат включени в процеса на екологична и социална оценка. Клиентът трябва да гарантира, че екологичните и/или социалните рискове и въздействията, произтичащи от свързаните инсталации, се управляват и смекчават в съответствие с приложимото законодателство, ДМП и целите на ИИ.
7. Когато бъдат установени потенциално значими екологични и/или социални рискове и въздействия, предизвикани от други съоръжения или дейности в близост до проекта, съществуващи съоръжения и съоръжения или дейности извън контрола на клиента, за които ИИ не се прилага, клиентът трябва да полага разумни усилия да оцени и смекчи рисковете за проекта.
8. Взаимодействието със заинтересовани от проекта страни е неразделна част от този процес. Изискванията относно взаимодействието със заинтересованите страни са очетрени в ИИ № 10.

Изисквания

Екологична и социална оценка

9. В извършената от клиента екологична и социална оценка трябва да бъдат взети предвид екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с проекта. Когато проектът включва съществуващи съоръжения или стопански дейности и/или свързани съоръжения, при извършената от клиента екологична и социална оценка следва да се вземат предвид екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с такива съоръжения и дейности. Процедурата на екологична и социална оценка трябва да се основава на текуща и/или актуална информация, както и на социални и екологични изходни данни, включително разбити по полов признак, с подходящото ниво на подробност. Процедурата на оценка трябва също така да посочва: (i) приложимото законодателство в екологичната и социалната сфера в юрисдикциите, където проектът се осъществява, в това число нормативните актове, с които страната-домакин изпълнява своите задължения съгласно международното публично право, и (ii) приложимите изисквания съгласно ИИ. Централно място в този подход заема прилагането на йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици и на ДМП.

10. В процеса на екологична и социална оценка се определят и характеризират, в подходящата степен, кумулативните рискове и въздействия на проекта в съчетание с рисковете и въздействията на други съотносими минали, настоящи и разумно предвидими събития, както и на непланирани, но предвидими дейности, които стават възможни благодарение на проекта и които могат да се случат по-късно или на различно място.
11. При проекти, които биха могли да доведат до неблагоприятни екологични и социални рискове и въздействия, като неразделна част от процедурата на оценка клиентът следва да идентифицира заинтересованите от проекта страни и да разработи план за изграждане на взаимоотношения със заинтересованите страни по съдържателен начин, за да вземе предвид техните мнения и опасения при планирането, изпълнението и осъществяването на проекта в съответствие с ИИ № 10. В рамките на този процес на определяне на заинтересованите страни трябва да се идентифицират всички хора, които могат да бъдат непропорционално засегнати от проекта. Трябва да бъдат разработени и приложени мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, така че уязвимите лица да не бъдат засегнати непропорционално.
12. Процедурата на оценка трябва да бъде съизмерима и съразмерна на потенциалните рискове и въздействия на проекта и да включва по интегриран начин всички съотносими преки и косвени екологични и социални рискове и въздействия, свързани с проекта и със съответните етапи на проектния цикъл. Въпросите, свързани с равенството между половете, и рисковете за проекта, причинени от изменението на климата, следва да се вземат предвид по време на процеса на оценка. Възможно е да се окаже уместно клиентът да допълни своята екологична и социална оценка с по-детайлни проучвания, насочени конкретно към специфични рискове и въздействия, като например правата на човека. В оценката също така трябва да се установят и оценят потенциалните възможности за подобрене.
13. При проекти, които са сложни или спорни, или които включват потенциално значими многоизмерни екологични или социални рискове или въздействия, от клиента може да се изисква да осигури един или повече международно признати независими експерти. В зависимост от проекта такива експерти могат да бъдат част от консултативен комитет или да бъдат наети по друг начин от клиента и да предоставят независими съвети и надзор на проекта.
14. Проектът се определя като категория А, когато би могъл да доведе до потенциално значими екологични и/или социални въздействия, в това число преки и кумулативни екологични и социални въздействия, които са нови и допълнителни, и които към момента на категоризация не могат лесно да бъдат определени или оценени. При проекти от категория А е необходима формализирана процедура на оценка на екологичното и социално въздействие (ОЕСВ) с широко обществено участие. ОЕСВ следва да включва анализ на разумни алтернативи по отношение на местоположението, технологията, размера, мащаба и структурата на проекта, възможностите за смекчаване на неблагоприятните последици и сценария „без проект“. Списък на проекти от категория А е даден в Приложение 2 към настоящата Политика.
15. Проектът се определя като категория В, когато потенциалните неблагоприятни екологични и/или социални въздействия от него обикновено са специфични за местоположението на обекта и/или лесно могат да бъдат определени и преодолени посредством ефективни мерки за смекчаване на неблагоприятните последици. Обхватът на екологичната и социална оценка се определя от ЕБВР съобразно спецификата на всеки отделен случай.
16. Проектът се определя като категория С, когато е вероятно той да причини минимални екологични и/или социални въздействия или когато няма потенциал да доведе до такива въздействия.
17. В случай че клиент, извършващ дейности на множество площадки, кандидатства за общо корпоративно финансиране или финансиране под формата на дялово участие, оценката, описана в точки от 9 до 15 по-горе, може да се окаже неподходяща. В такива случаи Банката следва да оцени съществуващата в момента система за екологично и социално-отговорно управление, както и миналото и сегашното изпълнение на клиента спрямо приложимите ИИ, и трябва да се разработи и приложи на корпоративно равнище ЕСПД за управление на екологичните и социалните рискове и въздействия. Могат да се вземат предвид и специфични за площадката на обекта действия.
- Системи за екологично и социално отговорно управление*
18. Клиентът трябва да изгради и поддържа СЕСОУ, подходяща за естеството и мащаба на проекта и съизмерима с величината на неговите екологични и социални рискове и въздействия съобразно ДМП. Целта на подобна управленска система е да интегрира изпълнението на екологичните и социалните изисквания в опростен и координиран процес и да го вгради в основните оперативни дейности на клиента.
- Екологична и социална политика*
19. Клиентът следва да разработи, доколкото е уместно, всеобхватна политика, с която се определят екологичните и социалните цели и принципи, чрез които проектът ще успее да постигне добро изпълнение на екологичните и социалните ангажименти. Политиката трябва да очертае общата рамка на процеса на екологична и социална оценка и управление, съобразени с принципите на съответните ИИ.
- План за екологично и социално управление*
20. Като вземе предвид констатациите от процедурата на екологична и социална оценка и резултатите от взаимодействието със заинтересованите страни, клиентът следва да изготви и осъществява програма от действия, насочена към решаването на идентифицираните екологични и социални рискове и въздействия и други мерки за подобряване на изпълнението по проекта, за да удовлетвори всички ИИ. В зависимост от проекта програмата може да се състои от комбинация от документирани оперативни политики, управленски системи, процедури, планове, практики и капиталови инвестиции, които – взети заедно – се наричат Планове за екологично и социално управление (ПЕСУ).

21. ПЕСУ трябва да отразява йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици и, когато е технически и финансово осъществимо, да отдава предпочитание на избягването и предотвратяването на рисковете и въздействията пред свеждането им до минимум, смекчаването на последиците от тях или компенсирането им, както и да осигури структурирането на всички съотносими етапи на проекта така, че да бъдат спазени приложимите изисквания на законовата и подзаконовата нормативна уредба и на ИИ.
22. Когато в процеса на предварителна оценка се установи, че засегнати от проекта физически лица или групи са в неравнопоставено положение или са уязвими, ПЕСУ следва да включва диференцирани мерки, така че рисковете и въздействията да не се стоварват несъразмерно върху тях и те да могат да се възползват от благоприятните възможности, произтичащи от проекта.
23. Степента на подробност и сложност на ПЕСУ следва да бъде съизмерима с рисковете и въздействията на проекта, както и с всички възможности за усъвършенстване на проекта. Доколкото е възможно, в ПЕСУ измеримите резултати следва да се дефинират с конкретни количествени цели и показатели за изпълнение, които да могат да се проследяват с определена периодичност. Предвид динамичността на процеса на разработване и реализация на проекта ПЕСУ следва да може да се адаптира към настъпващи промени в обстоятелствата по проекта, непредвидени събития, промени в нормативната уредба и спрямо резултатите от наблюдението и преразглеждането на проекта, и при необходимост да се актуализира.

Организационен капацитет и поемане на ангажимент

24. Клиентът трябва да изгради, поддържа и при необходимост – да укрепва организационна структура, която да определя ролята, отговорностите и правомощията за прилагането на СЕСОУ с цел осигуряване на постоянно съответствие със съответните национални закони и нормативни изисквания и с ИИ. Необходимо е клиентът да определи конкретни служители, включително представител(и) на ръководството, с ясни отговорности и правомощия, които да поддържат и прилагат СЕСОУ. Ключовите екологични и социални отговорности следва да се дефинират отчетливо и да се съобщат на съответните служители. Клиентът следва да осигурява адекватна подкрепа и човешки и финансови ресурси в текущ порядък, за да се постигне ефективно и непрекъснато изпълнение на екологичните и социалните ангажименти.
25. Клиентът следва да осигури служителите, натоварени с преки отговорности за дейности, свързани с изпълнението на екологичните и социалните ангажименти по проекта, да имат необходимата квалификация и подготовка.

Рискове, свързани с трети страни

26. СЕСОУ, включително заложените в нея конкретни изисквания и действия, ако има такива, се прилага за проекта, независимо дали той се осъществява пряко от клиента или чрез трети страни.

27. Клиентът има отговорността да осигури спазването на изискванията на СЕСОУ от страна на външните изпълнители, работещи на площадки на проекта, като въведе и прилага подходяща система за управление на изпълнителите. Ефективното управление на външните изпълнители включва:

- оценяване на екологичните и социалните рискове, свързани с възложените строителни работи и услуги, и включване в клаузите на тръжната документация, ако е уместно, на съответните условия по ПЕСУ, които да задължават договорно изпълнителите да спазват тези стандарти и да предвиждат мерки за смекчаване и/или компенсиране на последиците в случай на неизпълнение;
- упражняване на надзор, за да се гарантира, че външните изпълнители имат необходимите познания и умения, за да изпълняват своите задачи по проекта в съответствие с договорените екологични и социални условия;
- наблюдение на спазването от страна на изпълнителя на екологичните и социалните условия на договора;
- в случай на превъзлагане на подизпълнители, изискване към външните изпълнители да уговорят подобни екологични и социални условия със своите подизпълнители.

28. От клиента се изисква да положи разумни усилия за установяване на рисковете, свързани с неговите основни доставчици²². Всички мерки и/или мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, идентифицирани по време на комплексната оценка, трябва да бъдат включени, когато е уместно, в ПЕСУ. Когато клиентът може да упражнява контрол, в разумни граници, върху своите основни доставчици, в хода на процедурата на екологична и социална оценка трябва да се прецени също и дали има вероятност основните доставчици да бъдат свързани с екологични и социални рискове. Ако е така, клиентът следва да въведе и прилага система за управление на веригата на доставки, съизмерима със сложността на тази верига на доставки и свързаните с нея екологични и социални рискове и въздействия и съобразена с естеството и мащаба на проекта. Управленската система трябва да включва процедури за предприемане на действия за противодействие на екологичните и социалните рискове и въздействия, идентифицирани в хода на оценката на веригата на доставки или в хода на текущото наблюдение, като се отчита: а) дали клиентът е станал причина или е допринесъл за възникването на рисковете и въздействията; б) възможността на клиента да упражнява влияние върху доставчика; в) степента на значимост на това взаимоотношение за клиента; г) степента на сериозност на тези рискове и въздействия; и д) дали прекратяването на взаимоотношението с доставчика би довело до неблагоприятни последици. Изискванията спрямо стандартите на труд във веригата на доставки са представени в ИИ № 2; изискванията относно веригите на доставки на живи природни ресурси са определени в ИИ № 6.

²² Основните доставчици са онези доставчици, които на текуща база предоставят пряко стоки или материали, необходими за основните функции по изпълнение на проекта. Основните функции по изпълнение на проекта са тези производствени и/или обслужващи процеси, които са от съществено значение за конкретна дейност по проекта и без които проектът не може да продължи.

Наблюдение и преглед на изпълнението

29. Клиентът е длъжен да следи за изпълнението на екологичните и социалните ангажименти по проекта. Това наблюдение има за цел: (i) да се прецени дали проектът се осъществява в съответствие с всички ИИ и (ii) да се извлекат поуки, да се насочват съответните ресурси и да се набележат разкриващите се възможности за непрекъснато подобряване.
30. Изискванията относно наблюдението следва да бъдат съразмерни на естеството на проекта и неговите екологични и социални рискове и въздействия. Наблюдението следва да обхваща:
- всички значими екологични и социални рискове и въздействия, идентифицирани в хода на процедурата за екологична и социална оценка;
 - съотносимите части от ИИ, идентифицирани в хода на процедурата на оценка на проекта и на последващото наблюдение;
 - конкретните действия, определени в ПЕСУ или ЕСПД;
 - постъпилите жалби от работници и външни заинтересовани страни и как са били решени;
 - нормативните изисквания относно наблюдението и докладването; и
 - наблюдението и докладването, изисквано от други страни (например, купувачи на продукцията или потребители на услуги, финансиращи институции, сертифициращи органи).
31. Необходимо е клиентът да осигури адекватни системи, ресурси и персонал за извършване на наблюдение. Клиентът трябва да се запознава с резултатите от наблюдението и когато е необходимо – да предприема коригиращи действия. Освен това, клиентът може да използва трети страни, като например независими експерти, местни общности или организации на гражданското общество, за да попълва или проверява собствената си информация, получена от наблюдението. Когато за управлението на дадени рискове и въздействия и свързаните с тях мерки за смекчаване на неблагоприятните последици отговарят съответните власти или друга трета страна, клиентът трябва да съдейства на съответните власти или други трети страни за предприемането на мерки за смекчаване на неблагоприятните последици и за наблюдение на изпълнението им.
32. Клиентът трябва редовно да предоставя на ЕБВР отчети за изпълнението на екологичните и социалните ангажименти по проекта, включително отчети за съответствието с всички ИИ и за работата по СЕСОУ, ПЕСУ, ЕСПД и Плана за взаимодействие със заинтересованите страни, където това е уместно. Въз основа на резултатите от наблюдението клиентът следва да определи необходимите коригиращи и превантивни действия и да ги отрази, като въведе съгласувани с ЕБВР изменения в ПЕСУ или ЕСПД. Клиентът трябва да извършва съгласуваните коригиращи и превантивни действия и да следи внимателно резултатите от тези действия, за да подпомага изпълнението им.
33. Клиентът е длъжен своевременно да уведомява ЕБВР за всякакви екологични или социални произшествия или аварии, свързани с него или с проекта, които оказват или вероятно биха оказали значим неблагоприятен ефект.
34. Клиентът е длъжен своевременно да уведомява ЕБВР за всякакви промени в обхвата, разработването или осъществяването на проекта, които вероятно биха довели до съществени промени в свързаните с него екологични и/или социални рискове и въздействия. Клиентът следва да извърши допълнителна оценка и да осъществи допълнително взаимодействие със заинтересованите страни в съответствие с настоящите ИИ и да нанесе съответните промени в ПЕСУ или ЕСПД след съгласуване с ЕБВР.
35. При проекти, които биха могли да доведат до значими неблагоприятни екологични и социални рискове и въздействия, от клиента може да бъде поискано да привлече съответните външни експерти, които да извършват периодично независими прегледи на проекта или наблюдение на конкретни екологични или социални рискове и въздействия. Обхватът на тази дейност и последващите действия по проследяване се определят съобразно спецификата на всеки отделен случай.

Изискване № 2 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Труд и условия на труд

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита факта, че за клиентите и техните стопански дейности работната сила е ценен актив и че доброто управление на човешките ресурси и добрите взаимоотношения между работниците и ръководството, основани на зачитането на правата на работниците, включително свободата на сдружаване и правото на колективно трудово договаряне, са изключително важни съставки на устойчивостта на стопанската дейност.

Цели

2. Настоящото ИИ цели следното:
 - да се зачитат и защитават основните принципи и права²³ на работниците;
 - да се насърчава справедливо отношение, недопускане на дискриминация и осигуряване на равни възможности на работниците в съответствие с Дневния ред за достоен труд²⁴;
 - да се изграждат, поддържат и заздравяват взаимоотношенията между работниците и ръководството на предприятието;
 - да се насърчава спазването на националното законодателство в областта на труда и заетостта и на всички колективни трудови договори, по които клиентът е страна;
 - да се осигурява защита на жените и мъжете на работното място, в това число на уязвимите работници като работещи младежи, лица с увреждания, работници-мигранти и бежанци, работници, наети от трети страни, и работници във веригата на доставки на клиента;
 - да не се допуска използването на насилствен и принудителен труд и на детски труд (съгласно определенията на Международната организация на труда – МОТ); и
 - да се гарантира, че работниците разполагат с достъпни и ефективни средства за поставяне на въпроси и разглеждане на проблеми на работното място.

Приложно поле

3. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти, финансирани от ЕБВР, както са посочени в Екологичната и социална политика. Приложното поле на настоящото ИИ се установява по време на процеса на екологична и социална оценка и зависи от вида на договорните отношения между клиента и работниците по проекта.
4. С настоящото ИИ се определят изисквания към клиентите по отношение на всички работници по проекта, в това число на пълен и непълен работен ден, временно наети лица, срочно наети лица, сезонни работници и работници-мигранти, независимо дали са ангажирани директно от клиента или от трета страна, и се определят конкретни изисквания за основните доставчици. Работниците по проекта са тези работници, които работят на площадка на проекта или извършват работа, пряко свързана с основните функции по проекта.
5. Изискванията на ИИ, които се прилагат спрямо работници, които не са на щат при клиента²⁵, са уредени в точки 22–24. Свързаните с веригата на доставки трудови изисквания са уредени в точки 25–27.
6. Изискванията относно здравословните и безопасни условия на труд и сигурността се разглеждат в ИИ № 4.

Изисквания

Общи изисквания

7. Като минимум, проектите трябва да съответстват на (i) националната нормативна уредба относно труда, заетостта и социалното осигуряване; (ii) основните принципи и стандарти, заложи в конвенциите на МОТ; и (iii) настоящото ИИ.

Управление на взаимоотношенията с работниците

Политики в областта на човешките ресурси

8. В областта на човешките ресурси, клиентът следва да приеме и/или поддържа писмени политики и управленски системи или процедури, съобразно своя капацитет и размера на работната сила, които да очертават подхода му към управлението на работната сила в съответствие с изискванията на настоящото ИИ и националната нормативна уредба. Тези политики и процедури трябва да бъдат разбираеми и достъпни за работниците, да се свеждат до вниманието на работниците, както и да бъдат на основния език (езици), на който говори работната сила.

²³ Съгласно основните конвенции на МОТ:

Конвенция № 87 за свободата на сдружаване и закрила на правото на организиране (1948 г.), Конвенция № 98 за правото на организиране и на колективно договаряне (1949 г.), Конвенция № 29 относно принудителния или задължителния труд (1930 г.) и допълващият я протокол № 29 (2014 г.), Конвенция № 105 относно премахването на принудителния труд (1957 г.), Конвенция № 100 за равенството в заплащането (1951 г.), Конвенция № 111 относно дискриминацията в труда и професиите (1958 г.), Конвенция № 138 относно минималната възраст за приемане на работа (1973 г.), Конвенция № 182 относно най-тежките форми на детския труд (1999 г.)

²⁴ „Достоен труд“ е понятие, обобщаващо стремежите на хората в трудовото им битие. В него влизат възможности за полагане на труд, който е продуктивен и носи справедливи нива на доходи, сигурност на работното място и социална защита за семействата, по-добри перспективи за личностно развитие и социална интеграция, свобода на хората да изразяват своите опасения, да се организират и да участват във вземането на решения, които засягат живота им, равенство на възможностите и равнопоставеност на всички жени и мъже.

²⁵ „Работници, които не са на щат при клиента“, са работници по проекта, които не са пряко наети от клиента, а по-скоро са ангажирани чрез трети страни като външни изпълнители, агенти, брокери или други посредници.

Трудови правоотношения

9. Клиентът трябва да предоставя на работниците писмени договори в началото на трудовите правоотношения и когато настъпят съществени изменения в условията на труд. В тези договори трябва да се описва трудовото правоотношение с клиента. В договорите следва да са уредени правата на работниците съгласно националното законодателство в областта на труда и заетостта и приложимите колективни трудови договори, във връзка с условията на труд и условията на наемане (включително правото им на заплата, работното време и времето за почивка в часове, схемите за извънреден труд и заплащането за извънреден труд) и с други социално-осигурителни обезщетения (като например отпуск по болест, майчинство/бащинство или отпуск за почивка). Всички съществени промени трябва да се документират и работниците да се уведомяват за тях. Тази информация трябва да бъде разбираема и достъпна за работниците и да може да се получава на основния език (езици), на който говори работната сила. Системите за управление на човешките ресурси трябва да осигуряват воденето на актуална трудова документация при зачитане на правата на работниците на неприкосновеност на личния живот и защитата на личните данни.
10. Комуникациите трябва да се управляват така, че на работниците да се предоставя: (i) адекватна информация относно промените, които биха могли да ги засегнат, и по-конкретно относно очаквани промени, свързани с проекта, и (ii) възможността да изразят своите коментари като част от непрекъснато подобряване, включително информация за начините за отправяне на жалби съгласно подробните разпоредби на точка 21 от настоящото ИИ.

Детски труд

11. Клиентът е длъжен да спазва всички съотносими разпоредби на националното законодателство или международните трудови стандарти относно наемането на работа на малолетни и непълнолетни лица, а при разлики – тези от тях, които предвиждат по-висока степен на закрила на детето.
12. Не се допуска клиентът да наема на работа деца по начин, който представлява икономическа експлоатация или има вероятност да се окаже опасен или да попречи на образованието на детето, или да бъде вреден за детското здраве или за физическото, психичното, умственото, духовното, моралното или социалното развитие на детето. Младешите под 18-годишна възраст следва да бъдат идентифицирани от клиента и да не бъдат наемани за извършване на опасен труд. Всички работи, възлагани на лица под 18-годишна възраст, задължително се подлагат на съответната оценка на риска преди започване на работата и редовно се наблюдава спазването на нормите за здраве, условия на труд и работно време.

Насилствен и принудителен труд

13. Клиентът няма да ползва насилствен и принудителен труд, което означава всякакъв труд или услуга, извършвани недоброволно, които се изискват от лице под заплаха от употреба на сила или налагане на наказание, в това число чрез практики за набиране на персонал, включващи злоупотреба или измама. Това включва всякакъв вид недоброволен или задължителен труд, като например неплатен труд поради дълг; недоброволен труд в затвор, заробване поради дълг или подобни схеми за наемане, или трафик на хора²⁶.

Недопускане на дискриминация и осигуряване на равни възможности

14. Проектите трябва да отговарят на съответните изисквания за недопускане на дискриминация по отношение на заетостта. По-конкретно, по отношение на проекта клиентът е длъжен:
- да не взема решения относно заетостта на основание, свързано с индивидуалните белези на личността, несвързани с присъщи за работното място изисквания, като например пол, раса, националност, политически възгледи, принадлежност към сдружение/синдикат, етнически, социален или коренен произход, религия или вярвания, брачно или семейно състояние, увреждане, възраст, сексуална ориентация или полова идентичност;
 - да основава взаимоотношенията между работодател и работник на принципа на равните възможности и справедливото третиране и да не допуска проява на дискриминация по отношение на каквито и да било аспекти на взаимоотношенията между работник и работодател, включително набиране на персонал и наемане на работа, възлагане на работа, обезщетение (включително заплата и социално-осигурителни обезпечения), условия на труд и условия на наемане, включително разумно адаптиране на работното място във връзка с увреждания, достъп до обучение, повишения, прекратяване на трудовото правоотношение или пенсиониране, както и дисциплинарни наказания;
 - да предприема мерки за превенция и премахване на всяка форма на насилие и тормоз, принуда, сплашване и/или експлоатация, включително всяка форма на насилие, основано на пола²⁷.

Следните мерки не се считат за дискриминация: специални мерки за закрила или подпомагане с цел да се компенсират извършени в миналото дискриминационни действия; насърчаване на възможности за местна заетост; или подбор за конкретно работно място/конкретна работа, основан на присъщите за работното място/работата изисквания, които са в съответствие с националната нормативна уредба.

²⁶ Определението на „трафик на хора“ гласи: „набирането, транспортирането, прехвърлянето, прислоняването или приемането на лица чрез заплаха или употреба на сила или други форми на принуда, отвлечане, измама, заблуда, злоупотреба с власт или със състояние на уязвимост, или извършването или получаването на плащания или ползи с цел да се получи съгласието на лице, което притежава контрол върху друго лице, с цел експлоатация“. Жените и децата са особено уязвими от трафик.

²⁷ „Насилие и тормоз“ следва да се разбират като съвкупност от неприемливо поведение и практики, или заплахи за такова поведение или практики, независимо дали са единични или се повтарят, които имат за цел да причинят физическа, психо-социална или икономическа вреда, включително насилие, основано на пола. Насилие, основано на пола, е общ термин за всички нанасящи вреда действия, извършени против волята на дадено лице и основаващи се на социално приписваните различия между половете. Основаното на пола насилие включва деяния, които нанасят физически, психически или сексуални вреди или страдания, заплахи за предприемане на такива деяния, принуда и други видове лишаване от свободна воля.

15. Клиентът трябва да информира работниците, че имат право да избират представители на работниците, да сформират или да станат членове на избрани от тях работнически организации и да участват в колективно трудово договаряне в съответствие с националното законодателство. Клиентът не бива да проявява дискриминация или да предприема ответни действия срещу работници, които действат в качеството на представители, участват или се стремят да се включат в такива организации или да участват в колективно трудово договаряне, и не бива да се намесва в сформирането или работата на работническите организации. В съответствие с националното законодателство клиентът трябва да осъществява диалог с такива представители на работниците или на работнически организации и да им предоставя своевременно информацията, необходима за провеждането на съдържателни преговори. В случай че националното законодателство в съществена степен ограничава учредяването или функционирането на работнически организации, клиентът, съобразно капацитета си и размера на работната сила, не трябва да ограничава работниците при създаването на алтернативни механизми, чрез които работниците да представляват интересите си и да защитават правата си по отношение на условията на труд и условията на наемане. Клиентът не трябва да се стреми нито да влияе върху тези механизми, нито да ги контролира. Когато въпросът не е уреден в националното законодателство, не се допуска клиентът да разубеждава работниците да избират представители на работниците, да сформират или да станат членове на избрани от тях работнически организации или да извършват колективно трудово договаряне, и клиентът не бива да проявява дискриминация или да предприема ответни действия срещу работници, които участват или се стремят да се включат в такива организации или да участват в колективно трудово договаряне. Клиентът трябва да осъществява диалог с такива представители на работниците или на работнически организации и да им предоставя своевременно информацията, необходима за провеждането на съдържателни преговори.

Заплати, социално-осигурителни обезпечения и условия на труд

16. Предлаганите възнаграждения, социално-осигурителни обезпечения и условия на труд (включително работно време в часове) трябва като цяло да бъдат най-малкото сравними с предлаганите от равностойни работодатели в съответната страна/регион и отрасъл. Извънредният труд трябва да е доброволен и извършването му и заплащането за него трябва да е в съответствие с националното законодателство.
17. Когато клиентът е страна по колективен трудов договор или по друг начин има задължения по силата на такъв договор, договарянето следва да се спазва. Когато такива договори не съществуват или в тях не се уреждат условията на труд и условията на наемане, клиентът се задължава да предоставя разумни условия на труд и на наемане, които са в съответствие с националното законодателство.
18. Клиентът следва да идентифицира работниците-мигранти и да осигури наемането им при срокове и условия, които са по същество равностойни на тези за работниците, които не са мигранти и извършват същата работа.

19. В случай че клиентът осигурява жилищно настаняване на работниците по проекта, той трябва да въведе и прилага политики, регламентиращи качеството и управлението на местата за настаняване и предоставянето на услуги. Услугите за настаняване трябва да се предоставят в съответствие с ДМП и по начин, съобразен с принципите на недопускане на дискриминация и осигуряване на равни възможности, включително осигуряване на защита срещу сексуален тормоз и други форми на основано на пола насилие. Свободата на движение на работниците до и от предоставеното от работодателя място за жилищно настаняване не може да бъде ограничавана неоснователно.

Колективни уволнения

20. Преди да предприеме колективни уволнения²⁸ във връзка с проекта, клиентът следва да анализира алтернативни начини за планирано намаляване на работната сила. Ако при анализа не бъдат установени осъществими алтернативи, клиентът изготвя и осъществява план за колективно уволнение с цел оценка, намаляване и смекчаване на неблагоприятните въздействия на съкращаването на работната сила върху работниците, съобразно националната нормативна уредба и ДМП и на основата на принципите на консултации и недопускане на дискриминация. Необходимо е процесът на подбор да бъде прозрачен, да се основава на справедливи, обективни, последователно прилагани критерии и да подлежи на обжалване посредством ефективно работещ механизъм за жалби. Клиентът трябва да спазва всички закони и колективно договорени изисквания, свързани с колективните уволнения, в това число да уведомява публичните органи, да предоставя информация на работниците и работническите организации и да провежда консултации с тях. В окончателния план за колективно уволнение трябва да са отразени резултатите от консултациите с работниците и работническите организации. Всички дължими трудови възнаграждения за минали периоди, както и социално-осигурителни обезпечения и пенсионно-осигурителни вноски и обезпечения, се изплащат: (i) на работниците – при или преди прекратяването на трудовото правоотношение; (ii) където това е уместно, в полза на работниците; или (iii) плащането се извършва съобразно график, договорен в колективен трудов договор. Когато плащанията се извършват в полза на работниците, на работниците се предоставят доказателства за такива плащания. Клиентът трябва да уведоми ЕБВР предварително за планираното намаляване на работната сила и, когато ЕБВР поиска това, да предостави копие от предложението за колективно уволнение.

Механизъм за жалби

21. Клиентът следва да осигури ефективен механизъм за жалби на работниците (и техните организации, където има такива), за да се повдигат възникнали притеснения и опасения, свързани с работното място. Клиентът трябва да информира работниците за механизма за жалби към момента на тяхното наемане на работа и да им осигурява лесен достъп до него. Механизмът трябва да включва ръководители от подходящото равнище на управление и да се занимава с поставените проблеми своевременно, посредством разбираем и прозрачен процес, който осъществява обратна връзка със засегнатите, без ответни санкции за тях. Механизмът трябва да включва разпоредби за подаване на анонимни

²⁸ Колективните уволнения обхващат всички уволнения на повече от едно лице в резултат от икономическа, техническа или организационна причина; или в резултат на други причини, които не са свързани с изпълнение на трудови задължения или други лични причини.

сигнали, както и на жалби, при които се изискват специални мерки за защита, като например сигнали за насилие, основано на пола. Механизмът не бива да предотвратява достъпа до други съдебни или административни средства за правна защита, които могат да са предвидени в закон или в съществуващи процедури за арбитраж или медиация, нито да замества механизми за жалби, осигурени с участието на работническите организации или по силата на колективни трудови договори.

Работници, които не са на щат при клиента

22. По отношение на работници, които не са на щат при клиента, а следва да се ангажират чрез изпълнители или други посредници, преди сключването на договор клиентът трябва да положи разумни усилия: (i) да извърши оценка на миналото изпълнение на тези изпълнители или посредници по отношение на заетостта и здравословните и безопасни условия на труд, за да установи настоящия им капацитет за изпълнение на изискванията на настоящото ИИ и на ИИ № 4; и (ii) да изиска от тях да спазват изискванията, изложени в точки 7–19 и 21 от настоящото ИИ и точки 11–15 от ИИ № 4.
23. Клиентът трябва да идентифицира рисковете, свързани с наемането, ангажирането и демобилизирането на работници по проекта от трети страни, и да въведе съизмерими политики и процедури за управление и наблюдение на изпълнението на работодателите – трети страни във връзка с проекта и с изискванията на настоящото ИИ. Освен това клиентът трябва да положи разумни усилия да включи тези изисквания в сключваните договори с тези работодатели – трети страни и, когато това е уместно, да разработи и изпълнява план за управление на изпълнителите. В случай на превъзлагане на подизпълнители клиентът трябва да положи разумни усилия, за да включат третите страни еквивалентни изисквания в своите договори с подизпълнителите си.
24. Необходимо е клиентът да се увери дали работниците, които не са на щат при него, имат достъп до ефективен механизъм за жалби, съобразен с изискванията на настоящото ИИ. В случай че третата страна не е в състояние да осигури механизъм за жалби, клиентът осигурява ефективен механизъм за жалби, който да се ползва от работниците, наети от третата страна.

Верига на доставки

25. Като част от процеса за оценка на веригата на доставки, описан в ИИ № 1, клиентът идентифицира и оценява риска от използване на детски труд и принудителен труд²⁹ в дейността на своите основни доставчици³⁰.
26. Ако при извършването на тази оценка на риска бъде установено, че в дейността на основните доставчици се използва или че са налице значителни рискове от използване на детски труд или на принудителен труд в нарушение на стандартите на МОТ, или когато са отчетени значителни рискове от използване на детски труд или на принудителен труд в по-ниските нива на веригата на доставки на стоки и материали, които са от съществено значение за основните функции по изпълнение на проекта, клиентът трябва да предприеме подходящи стъпки за отстраняване на това в съответствие със следните изисквания:
- (i) при използван детски труд е необходимо клиентът да положи добросъвестни усилия да се разреши

проблема или да смекчи последиците от него. Клиентът може да продължи да се снабдява с такива стоки или материали от въпросния доставчик само след като получи удовлетворителни уверения или доказателства, че доставчикът се ангажира с осъществяване на съответстваща на ДМП програма за прекратяване на тези практики в разумни срокове. Клиентът следва редовно да докладва за напредъка по осъществяването на тази програма;

- (ii) при използван принудителен труд клиентът може да продължи да се снабдява със стоките или материалите от доставчиците само след като получи от тях удовлетворителни уверения или доказателства, че те са предприели подходящи стъпки за премахване на условията, съставляващи принудителен труд; и
- (iii) когато има риск от използване на детски и/или принудителен труд, клиентът е длъжен непрекъснато да наблюдава своите основни доставчици, за да идентифицира всички значими промени във веригата на доставки и нови рискове или случаи на детски и/или принудителен труд. Освен това, в случай че съществува риск от увреждане на работници на основен доставчик, клиентът трябва да изиска от съответния основен доставчик да въведе процедури и други мерки за контрол, за да се предотврати или намали рискът от увреждане на здравето и безопасността на работниците. Клиентът следва да извършва периодични прегледи на тези процедури и мерки за контрол, за да установи тяхната ефективност.
27. Способността на клиента да овладее напълно тези рискове ще зависи от степента на неговия управленски контрол или влияние върху основните му доставчици. Когато не е възможно проблемът да бъде отстранен, клиентът трябва в разумни срокове, договорени с ЕБВР, да замени съответните основни доставчици с доставчици, които могат да докажат, че спазват настоящото ИИ.

²⁹ Съгласно определенията, дадени в Конвенции на МОТ № 138, 182, 29 и 105.

³⁰ Вижте ИИ № 1, точка 28 за определенията на понятията „основни доставчици“ и „основни функции по изпълнение на проекта“.

Изискване № 3 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Ресурсна ефективност и предотвратяване и контрол на замърсяването

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) представя подхода на ниво проект по отношение на въздействието върху климата и емисиите на парникови газове, управлението на ресурсите и предотвратяването и контрола на замърсяването³¹. Този подход се основава на йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, на принципа, че вредите за околната среда следва приоритетно да се отстраняват при техния източник, както и на принципа „замърсителят плаща“. Необходимо е свързаните с проекта рискове и въздействията относно използването на ресурсите и генерирането на отпадъци и емисии да се оценяват в контекста на местоположението на проекта и местните екологични условия. Необходимо е да се приемат подходящи мерки, технологии и практики за смекчаване на неблагоприятните последици, за да се осигури ефективно и ефикасно използване на ресурсите, предотвратяване и контрол на замърсяването и избягване, свеждане до минимум и намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ).
2. В настоящото ИИ се отчита и възникващата концепция и практика на кръговата икономика³² и/или на оползотворяването на ресурси, при което използвани и ценни продукти могат да бъдат създадени или получени от нещо, което преди това се е смятало за отпадък³³.
3. Настоящото ИИ отчита колко е важно да се използват най-добрите налични техники и добрата международна практика, за да се оптимизира използването на ресурсите и ефективно да се предотвратява и контролира замърсяването.

Цели

4. Настоящото ИИ цели следното:
 - да се приеме подход, основан на йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, при решаване на въпросите за неблагоприятните въздействия върху човешкото здраве и околната среда, произтичащи от използването на ресурсите и замърсяването от проекта;
 - да се избягват, свеждат до минимум и управляват свързаните с проекта емисии на парникови газове;
 - да се избягват, свеждат до минимум и управляват рисковете и въздействията, свързани с опасни вещества и материали, в това число пестициди; и

- да се набележат, където е осъществимо, свързаните с проекта възможности за подобряване на ресурсната ефективност.

Приложно поле

5. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти с пряко финансиране от ЕБВР, както са посочени в Екологичната и социална политика. Като част от своята процедура на изготвяне на екологична и социална оценка клиентът следва да идентифицира съотносимите изисквания на настоящото ИИ и начина, по който те ще бъдат спазвани и управлявани през жизнения цикъл на проекта. Осъществяването на действията, необходими за спазване на изискванията на настоящото ИИ, следва да се управлява посредством цялостната Система за екологично и социално-отговорно управление (СЕСОУ) на клиента и конкретния за всеки проект План за екологично и социално управление (ПЕСУ).

Изисквания

Ресурсна ефективност

6. Процедурата на екологична и социална оценка следва да набележи благоприятните възможности и алтернативи за ресурсна ефективност по проекта в съответствие с ДМП. При това, клиентът следва да приеме технически и финансово осъществими³⁴ и рентабилни³⁵ мерки за ограничаване до минимум на потреблението и за подобряване на ефективността на използване на енергията, водата и другите ресурси и материали, както и за оползотворяване, повторна употреба или използване по нови начини на отпадни материали при осъществяването на проекта. Набляга се на дейности, които се считат за основни функции по проекта, но подобни благоприятни възможности в останалите стопански дейности на клиента, които не са част от проекта, също трябва да се имат предвид. В случаите, когато са налични сравнителни данни от водещата практика, в оценката си клиентът следва да извърши съпоставка между своите операции и ДМП, за да установи относителното си ниво на ефективност.
7. Клиентът следва да въведе мерките за ресурсна ефективност и принципите за по-чисто производство в дизайна на продуктите и в производствените си процеси с цел опазване на суровините, енергията и водите и избягване и намаляване на генерираните отпадни материали.

Води

8. Като част от разработването на проекта трябва да се идентифицират и вземат предвид всички технически и финансово осъществими и рентабилни възможности за

³¹ Терминът „замърсяване“ се отнася както за опасни, така и за неопасни химически замърсители в твърда, течна или газообразна фаза и включва други компоненти като изпускане на отпадъци от термична обработка във водите, емисии на замърсители с кратък и дълъг живот, които оказват влияние върху климата, замърсяване на компонентите на околната среда (в това число почви, въздух и води), неприятни миризми, шум, вибрации, радиация, електромагнитна енергия и създаване на потенциални визуални въздействия, включително светлина.

³² Както е посочено в пакета за кръговата икономика на Европейската комисия.

³³ Според определенията в Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви (Рамкова директива на ЕС за отпадъците).

³⁴ Техническата осъществимост се основава на това дали предлаганите мерки и действия могат да се осъществят посредством умения, оборудване и материали, които са налични на пазара, като се вземат предвид преобладаващите местни фактори като например климат, география, инфраструктура, сигурност, обществено управление, капацитет и експлоатационна надеждност. Финансовата осъществимост се основава на търговски съображения, включително относителната величина на пределния разход за въвеждането на такива мерки и действия в сравнение с инвестиционните, оперативните и ремонтните разходи по проекта.

³⁵ Рентабилността се определя според капиталовите и оперативните разходи и финансовите ползи от разглежданата мярка за целия живот на проекта.

свеждането до минимум на потреблението на вода и за оползотворяването на вода в съответствие с ДМП. Когато се налага да се изгради водоснабдяване специално за проекта, клиентът трябва да се стреми да ползва вода за технически цели, която не е подходяща за битова употреба, когато това е осъществимо.

9. При проекти с високо потребление на вода (надхвърлящо 5 000 м³/дневно), се прилагат следните изисквания:

- в хода на процеса на оценка да се изготви подробен воден баланс, който да се поддържа и отчита ежегодно пред ЕБВР;
- да се изготви оценка на специфичното водоползване (измерено като воден обем, използван за единица продукция);
- операциите да се съпоставят с водещата практика в наличните за отрасъла и в ДМП стандарти за ефикасност на водоползването; и
- да се идентифицират възможности за непрекъснато подобряване на ефикасността на водоползване и възстановяването на водите.

10. Като част от своя процес за екологична и социална оценка клиентът трябва да вземе предвид потенциалните съвкупни въздействия на водочерпенето върху потребителите – трети страни и върху местните екосистеми. В тази оценка трябва да се вземат предвид и потенциалните последици от изменението на климата. Ако бъдат установени неблагоприятни рискове и въздействия, клиентът трябва да приложи подходящи мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, за да смекчи тези рискове и въздействия в съответствие с подхода на йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици и с ДМП.

Отпадъци³⁶

11. Клиентът е длъжен да избягва или свежда до минимум генерирането на отпадни материали и да ограничава тяхната вредност в максималната практически възможна степен. В случай че генерирането на отпадъци не може да бъде избегнато, но е било сведено до минимум, клиентът следва да използва повторно, рециклира или оползотворява отпадъците, или да ги използва като източник на енергия по начин, който е безопасен за човешкото здраве и околната среда. В случай че отпадъкът не може да се рециклира, оползотворява или използва повторно, клиентът е длъжен да го обезвреди и/или депонира по екологосъобразен и безопасен начин, който включва подходящ контрол на емисиите и остатъчните вещества, произтичащи от третирането и преработката на отпадъчните материали, и когато е приложимо – в съответствие с основните екологични стандарти на ЕС.

12. Ако генерираните отпадъци се считат за опасни според националните и/или европейските разпоредби, клиентът трябва да вземе предвид ограниченията, приложими за трансграничното движение на отпадъци, и други приложими законови изисквания.

13. Когато депонирането на отпадъците се прехвърля извън площадката и/или се управлява от трети страни, клиентът следва да получи документацията, удостоверяваща строгия приемо-предавателен контрол до крайното местоназначение на пратката, и да ползва изпълнители, лицензирани от съответните регулаторни агенции. Клиентът трябва да полага дължимата грижа по отношение на управлението на отпадъците.

Предотвратяване и контрол на замърсяването

14. Процедурата на клиента за екологична и социална оценка следва да определи подходящите методи, технологии и практики („техники“) за предотвратяване и контрол на замърсяването, които ще се прилагат в проекта. При оценката се отчитат характерните особености на съоръженията и операциите, които са част от проекта, географското местоположение на проекта и местните екологични условия. В процедурата на оценяване се определят технически и финансово осъществимите и рентабилни техники за предотвратяване и контрол на замърсяването, които са най-подходящи за недопускане или свеждане до минимум на неблагоприятните въздействия върху човешкото здраве и околната среда. Прилаганите в проекта техники трябва да отдават предпочитание на превенцията или избягването на рисковете и въздействията пред свеждането им до минимум и намаляването им, в съответствие с йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици. Те следва да бъдат съобразени с ДМП и подходящи предвид естеството и мащаба на свързаните с проекта неблагоприятни рискове и въздействия.

15. Клиентът трябва да структурира проекта така, че да отговаря на съотносимите материални екологични стандарти на ЕС, когато те могат да се приложат на ниво проект³⁷. За проекти, които поради своето естество и мащаб биха попаднали в приложното поле на Директивата на ЕС относно емисиите от промишлеността³⁸, е задължително спазването на изискването на ЕС за Най-добрите налични техники (BAT) и съответните норми за емисиите, без оглед на местоположението им.

16. В случай че няма материални екологични стандарти на ЕС, приложими на ниво „проект“, клиентът следва да идентифицира, съгласувано с ЕБВР, други подходящи екологични стандарти в съответствие с ДМП. Освен това проектите следва да бъдат замислени така, че да отговарят на приложимото национално законодателство и да се поддържат и експлоатират в съответствие с изискванията на националната нормативна уредба и на други нормативни изисквания. Когато нормативната уредба на страната-домакин се различава от нормите и мерките, включени в материалните екологични стандарти на ЕС или други идентифицирани подходящи екологични стандарти, ще се очаква проектите да отговарят на тези, които са по-строги.

17. Изисква се проектите да отговарят на материалните екологични стандарти на ЕС или други съгласувани екологични стандарти, както и на националните нормативни изисквания от самото начало. При проекти, свързани със съществуващи съоръжения и/или операции, тези съоръжения и/или операции трябва да изпълнят изискванията на точка 15 и/или 16 в разумен

³⁶ По смисъла на настоящото ИИ „отпадък“ означава хетерогенна смес от газообразни, течни и/или твърди вещества/материали, които е необходимо да се обезвредят посредством адекватни физични, химични и/или биологични процеси, преди да могат да се депонират безопасно в околната среда.

³⁷ За целите на настоящото ИИ се приема, че материалните екологични стандарти на ЕС могат да се прилагат на ниво „проект“, когато в самия акт от вторичното законодателство на ЕС се съдържат ясни количествени или качествени изисквания, които са приложими на ниво „проект“ (а не, например, на ниво „околна среда“).

³⁸ Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването).

срок, който се определя чрез официална оценка на изпълнението им спрямо приложимите стандарти.

18. При проекти, разположени в държави – членки на ЕС и в страни в процес на присъединяване към ЕС, страни-кандидатки за членство и потенциални страни-кандидатки за членство в ЕС, когато проектите включват рехабилитация на съществуващи съоръжения и/или операции и когато са идентифицирани съответните материални екологични стандарти на ЕС, срокът за постигане на съответствие с тези стандарти трябва да бъде съобразен със сроковете, договорени със съответната страна. При проекти във всички останали страни срокът за постигане на съответствие с материалните екологични стандарти на ЕС следва да се съобрази с местните условия и с разходите за прилагането им и като се отчитат Политиката за съседство на ЕС и двустранните спогодби или планове за действие, когато такива са договорени между ЕС и съответната страна-домакин.
19. През целия жизнен цикъл на проекта е необходимо клиентът да прилага техники за предотвратяване и контрол на замърсяването, съобразени с йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, за да ограничава до минимум потенциалните неблагоприятни въздействия върху човешкото здраве и околната среда, като същевременно проектът да продължава да бъде технически и финансово осъществим и рентабилен. Това се отнася до изпускането на замърсители поради рутинни, нерутинни или аварийни обстоятелства.

Парникови газове

20. В процедурата на екологична и социална оценка на клиента е необходимо да се преценят различни алтернативи и да се прилагат технически и финансово осъществими и рентабилни варианти за недопускане или ограничаване до минимум на свързаните с проекта емисии на парникови газове по време на разработването и осъществяването на проекта. Тези варианти могат да включват, без изброяването да бъде изчерпателно: алтернативни местоположения на проекта, техники или процеси, въвеждане на възобновяеми или ниско-въглеродни източници на енергия, управленски практики за устойчиво земеделие, лесовъдство и животновъдство, намаляване на отделянето на неорганизираните емисии и на изгарянето на факелен газ.
21. При проекти, които (1) имат или се очаква да имат брутни емисии над 100 000 тона еквивалент на CO₂ годишно, или (2) се очаква след инвестицията да доведат до нетна, положителна или отрицателна, промяна в емисиите над 25 000 тона еквивалент на CO₂ годишно, клиентът трябва да определи количествено тези емисии в съответствие с Протокола на ЕБВР за оценяване на емисиите на парникови газове. Обхватът на оценката на емисиите на парникови газове трябва да включва всички преки емисии от инсталациите, дейностите и операциите, които са част от проекта, както и косвените емисии, свързани с производството на използваната от проекта енергия. Количественото определяне на емисиите на парникови газове трябва да се извършва от клиента ежегодно и да се докладва на ЕБВР.

Безопасно използване и управление на опасни вещества и материали

22. При всички пряко свързани с проекта дейности клиентът трябва да избягва или ограничава до минимум използването на опасни вещества и материали и да проучи възможността за използване на не толкова опасни заместители на тези вещества и материали с цел опазване на човешкото здраве и околната среда от потенциалните им вредни въздействия. В случай че избягването или заместването не е практически

осъществимо, клиентът следва да въведе подходящи мерки за управление на риска, за да сведе до минимум или да контролира изпускането на тези вещества/материали във въздуха, водата и/или земята при тяхното производство, транспортиране, товаро-разтоварни дейности, съхранение, употреба и депониране при свързани с проекта дейности.

23. Клиентът е длъжен да избягва производството, търговията и употребата на опасни вещества и материали, които са обект на международни забрани или поетално спиране поради високата си степен на токсичност за живите организми, екологична резистентност, потенциал за биологично натрупване или потенциал за нарушаване на озоновия слой.

Управление на вредителите

24. Клиенти, които управляват или употребяват пестициди, трябва да формулират и следват подход на интегрирано управление на вредителите (ИУВ) и/или на интегрирано векторно управление (ИВУ) по отношение на дейностите по управление на вредителите. Програмата за ИУВ и ИВУ на клиента предполага координирано използване на информация за вредителите и за околната среда, както и за наличните методи за контрол на вредителите, включително културни практики, биологични, генетични и химически средства за предотвратяване на неприемливи равнища на причиняваните от вредителите щети. Когато дейностите по управление на вредителите включват употребата на пестициди, клиентът следва да се стреми към намаляване на въздействията на пестицидите върху биологичното разнообразие, човешкото здраве и по-широката околна среда и – в по-общ план – към постигане на по-устойчива употреба на пестициди, както и към значително цялостно намаляване на рисковете и използването на пестициди, съобразно необходимата растителна защита на отглежданите култури.
25. Устойчивата употреба на пестициди включва:
- избягване и – ако то не е възможно – свеждане до минимум на въздействията на пестицидите върху биологичното разнообразие, човешкото здраве и по-широката околна среда;
 - намаляване на равнищата на вредни активни вещества чрез заместване на най-опасните с по-безопасни (включително нехимически) алтернативи;
 - подбиране на пестициди с ниски показатели на токсичност, за които се знае, че са ефикасни в борбата с определените за цел биологични видове и които оказват минимално въздействие върху биологични видове извън определените за цел, като например опрашващи насекоми, както и върху околната среда;
 - насърчаване на практикуването на растениевъдство с ниско ниво на използване на пестициди или без използването на пестициди, при които се разчита на стратегии за ИУВ и ИВУ; и
 - свеждане до минимум на вредите за естествените врагове на определените за цел вредители и предотвратяване на изграждането на резистентност у вредителите.
26. Клиентът следва да извършва товаро-разтоварни дейности, да съхранява, прилага и депонира пестицидите в съответствие с ДМП.

Изискване № 4 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Здраве, безопасност и сигурност

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита колко е важно рисковете за здравето, безопасността и сигурността за работниците, засегнатите от проекта общности и потребителите във връзка с дейностите по проекта да се управляват в съответствие с йерархията на контрола на риска³⁹. Като осигуряват на работниците безопасни, здравословни и сигурни условия на труд, клиентите могат да създадат осезаеми ползи, като например повишаване на ефективността и производителността на своята дейност.
2. Свързаните с проекта дейности, оборудване и инфраструктура могат да повишат потенциала за излагане на работниците и общностите на рискове за тяхното здраве, безопасност и сигурност, включително произтичащи от мобилизирането, изграждането, въвеждането в експлоатация, експлоатацията, поддръжката, извеждането от експлоатация или приключването на проекта, възстановяването на терена в първоначалното му състояние, или свързани с превоза на стоки и услуги.
3. Клиентът носи основната отговорност за осигуряването на здравословни и безопасни условия за своите работници и за това да ги информира, инструктира и обучава, да упражнява надзор и да се консултира с тях относно здравето и безопасността. Работниците имат отговорността активно да съдействат на своя работодател и да се грижат за своето собствено здраве и безопасност и за здравето и безопасността на другите.
4. Като отчита ролята на съответните власти за защитата и насърчаването на опазването на общественото здраве и безопасност, клиентът е длъжен да управлява рисковете за здравето, безопасността и сигурността на засегнатите от проекта общности.

Цели

5. Настоящото ИИ цели следното:
 - да опазва и насърчава здравето, безопасността и сигурността на работниците чрез осигуряване на безопасни, здравословни и сигурни условия на труд и прилагане на система за управление, подходяща за рисковете, свързани с проекта;
 - да идентифицира, оценява и управлява рисковете за здравето, безопасността и сигурността за засегнатите от проекта общности и потребители през жизнения цикъл на проекта, както при рутинни, така и при нерутинни дейности.

Приложно поле

6. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти, финансирани от ЕБВР, както са посочени в Екологичната и социална политика. Като част от своята процедура на изготвяне на екологична и социална оценка клиентът следва да идентифицира съотносимите изисквания на настоящото ИИ и начина, по който те ще бъдат спазвани и управлявани през жизнения цикъл на проекта. Потенциалните рискове за работниците и засегнатите от

проекта общности могат да бъдат различни в зависимост от етапа на проекта, включително при мобилизирането, изграждането, въвеждането в експлоатация, експлоатацията, поддръжката и извеждането от експлоатация или приключването на проекта и възстановяването на терена в първоначалното му състояние. Осъществяването на действията, необходими за спазване на изискванията на настоящото ИИ, се управлява като неразделна част от цялостната Система за екологично и социално-отговорно управление (СЕОУ) на клиента и/или конкретния за проекта План за екологично и социално управление (ПЕСУ), съгласно предвиденото в ИИ № 1.

7. Подробните изисквания за превенцията и контрола на рисковете за човешкото здраве и въздействията върху околната среда, дължащи се на изпускането на замърсяване, са включени в ИИ № 3.

Изисквания

Общи изисквания относно управлението на здравето и безопасността

8. Клиентът е длъжен да приеме мерки за идентифициране и недопускане на аварии, наранявания и влошено здравословно състояние на работниците и на засегнатите от проекта общности, възникващи вследствие на, във връзка с, или в хода на дейности по проекта, и да разработи и прилага превантивни мерки, мерки за защита и планове за управление на рисковете за здравето и безопасността в съответствие с йерархията на контрола на риска и с добрата международна практика.
9. Клиентът трябва да осигури на работниците и на засегнатите от проекта общности подходяща информация, насоки и обучение относно опасностите и рисковете за здравето и безопасността, защитните и превантивните мерки и схемите за реагиране при извънредни ситуации, които са необходими за тяхното здраве и безопасност през целия проект.
10. В случай на възникване на аварии, наранявания и влошено здравословно състояние в хода на работа, свързана с проекта, или при наличие на потенциал за такова събитие, клиентът е длъжен да го проучи, документира, да анализира констатациите, да предприеме мерки, за да не се допуска повторно, и когато това се изисква от закона – да уведоми съответните власти и да им оказва съдействие. Клиентът трябва да осигури подходящо финансово обезщетение за всички лица, претърпели нараняване или страдащи от влошено здравословно състояние в резултат на дейностите по проекта.

Безопасни и здравословни условия на труд

11. Клиентът трябва да осигури на всички работници здравословно и безопасно място за работа, като отчита присъщите рискове в своя отрасъл и специфичните класове опасности, които може да има там. Клиентът следва да идентифицира рисковете за безопасността и здравето и мерките за защита съобразно етапа, големината и естеството на проекта при спазване на съответните материални стандарти на ЕС за

³⁹ Йерархията на контрола на риска включва: (i) премахване на риска; (ii) намаляване на риска чрез заменяне на опасното състояние или вещество с неопасно или по-малко опасно вещество; (iii) изолиране на риска с цел да се предотврати излагането на него; (iv) въвеждане на технически средства за контрол, с които се защитават колективно работната сила и общността; и (v) предоставяне на информация, инструктиране и обучение на работниците и общностите, когато е уместно, относно рисковете, безопасните системи на работа, плановите за действие при извънредни ситуации, изискванията за докладване и задължителния надзор.

здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ)⁴⁰ и ДМП. Клиентът трябва да извърши оценка, съизмерима с нивото на риск, и да изготви план за безопасност и здраве за конкретния проект, където това е уместно, който да се интегрира в СЕСОУ. Този план трябва да се преразглежда периодично, за да се оцени неговата ефективност при справянето със свързаните рискове.

12. Клиентът трябва да планира и прилага договорености за ЗБУТ със съдействието на лице, което отговаря за ЗБУТ, следвайки йерархията на контрола на риска, както и да осигури безплатни лични предпазни средства за работниците. Клиентът е длъжен да изисква от работниците, които не са на щат при него, от изпълнителите и от други трети страни, които ще работят на площадките на проекта или ще извършват работа, пряко свързана с основните функции по проекта, да спазват плана за безопасност и здраве.
13. По време на всяка трудова дейност е необходимо клиентът да направи така, че на всички работници да се осигурява непрекъснат и подходящ надзор, за да се гарантира безопасното използване на работното оборудване и адекватното изпълнение и прилагане на процедурите и правилата за безопасност и здраве.
14. Клиентът е длъжен да следи здравето и благосъстоянието на работниците и да ги консултира относно мерките за ЗБУТ, да ги насърчава да спрат работа в ситуации на непосредствена опасност и да докладват за всички опасни действия и условия на работното място. Това включва, без изброяването да бъде изчерпателно, проучване на аварията, оценка на риска, създаване на безопасни системи на работа и подбор на работното оборудване.
15. Когато с дадени трудови дейности са свързани специфични рискове, които биха могли да доведат до неблагоприятни ефекти за здравето, безопасността и благосъстоянието на работници с определена чувствителност като например възраст, пол, увреждане или краткосрочни или дългосрочни заболявания, клиентът трябва да извърши по-подробна оценка на риска и да въведе корекции, за да не се допуснат наранявания и влошаване на здравето.

Здраве и безопасност на общността

16. Клиентът следва да определи и оцени свързаните с проекта рискове и неблагоприятни въздействия за здравето и безопасността на потенциално засегнатите от проекта общности и да разработи мерки за защита, превенция и смекчаване на неблагоприятните последици, съизмерени на въздействията и рисковете и подходящи за етапа, големината и естеството на проекта. Клиентът следва да съобщава на засегнатите от проекта общности и на други съответни заинтересовани страни, както е уместно, мерките и плановете за смекчаване на неблагоприятните последици. Тези мерки трябва да бъдат съобразени с йерархията на контрола на риска и с ДМП.
17. Възможно е за мерките за избягване на въздействията на проекта или смекчаване на последиците от тях върху здравето и безопасността на общността да отговорят съответните публични власти. В такъв случай клиентът трябва да изясни своята роля и отговорността си да уведомява съответните власти и да им оказва съдействие.

Насилие, основано на пола

18. Клиентът трябва да извърши оценка на свързаните с проекта и с насилието, основано на пола, рискове от сексуален тормоз, сексуална експлоатация и малтретиране на засегнатите от проекта лица и общности. Когато е целесъобразно, клиентът трябва да приеме конкретни мерки за предотвратяване на тези рискове и за справяне с тях, в това число осигуряване на анонимни канали за съобщаване за инциденти и предоставяне на подкрепа.

Специфични изисквания относно управлението на здравето и безопасността

Безопасност на проекта при инфраструктурни обекти, сгради и съоръжения

19. Клиентът трябва да включи съображенията за здраве и безопасност в проектирането, изграждането, въвеждането в експлоатация, експлоатацията, поддръжката и извеждането от експлоатация на конструктивните елементи или компоненти на проекта в съответствие с ДМП, като отчита рисковете за здравето и безопасността на трети страни и на засегнатите от проекта общности. Конструктивните елементи трябва да се проектират и изграждат от квалифицирани професионалисти. Необходимо е да се извършат обследвания за безопасността за живота на трети страни и за пожарната безопасност при всички нови обществени сгради и след основни ремонти на такива сгради преди въвеждането им в експлоатация или одобряването им за ползване.
20. Строителството и основният ремонт на сгради, ползвани за обществени цели, трябва да се извършва по проекти, съобразени с концепцията за универсален достъп⁴¹.
21. Когато конструктивните елементи или компоненти, като например язовири, хвостохранилища или шламоотвали, са разположени в географски райони с висок риск и тяхната неизправност или неправилно функциониране могат да застрашат здравето и безопасността на работниците и общностите, клиентът следва да ангажира един или повече квалифицирани експерти със съответния и признат опит с подобни проекти, отделно от лицата, отговарящи за проектирането и изграждането. Тези експерти трябва да извършат преглед на колкото е възможно по-ранен етап от разработването на проекта и на етапите на проектиране, изграждане, експлоатация и въвеждане в експлоатация, за да потвърдят безопасността и структурната цялост на такива конструктивни елементи или компоненти.

Безопасност при опасни материали

22. Клиентът е длъжен да не допуска работниците и общностите да бъдат излагани на въздействието на опасни материали⁴², които могат да се изпускат от проекта, или да намали потенциала за това, като приеме йерархията на контрола на риска. В случай че има потенциална възможност работниците и засегнатата от проекта общност да бъдат изложени на такива опасности, клиентът следва да положи дължимата грижа за управляване на излагането им на опасните вещества, като премахне, замени или изолира условието или веществото, причиняващо опасностите.

⁴⁰ Под „стандартите на ЕС за ЗБУТ“ се имат предвид материалните изисквания, заложи в законодателството на ЕС в областта на безопасността и здравето на работното място, където се определят минимални изисквания за защита на безопасността и здравето на работниците.

⁴¹ „Универсален достъп“ означава безопасен и приобщаващ достъп за хора от всички възрасти и с всякакви способности в различни ситуации и при различни обстоятелства.

⁴² Опасните материали са вещества, които имат едно или повече присъщи опасни свойства, които могат да доведат до значителен неблагоприятен ефект върху околната среда или човешкото здраве.

23. В случай че опасните материали са част от съществуващи съоръжения или операции, свързани с проекта, клиентът следва да полага дължимата грижа, когато провежда дейности по въвеждане и извеждане от експлоатация и поддръжка, за да не допусне излагане на работниците и засегнатата от проекта общност на въздействието на опасните материали. В случай че употребата на такива материали не може да се избегне, клиентът трябва да предприеме необходимите мерки товаро-разтоварните дейности, съхранението, транспортирането и депонирането им да се извършват по безопасен начин и в съответствие с ДМП.
24. Клиентът трябва да полага разумни усилия да осигури безопасното и сигурно транспортиране на опасни материали, включително отпадъци, както и да предприема мерки за избягване или намаляване на излагането на засегнатата от проекта общност на техните въздействия.

Безопасност на продуктите

25. Когато проектът включва производство на потребителски стоки и/или търговия с такива стоки, клиентът трябва да осигури безопасността на продуктите чрез процеси на добро проектиране и производство, както и чрез адекватно съхранение, товаро-разтоварни дейности и транспортиране при дистрибуцията на стоката. Необходимо е да се следва ДМП, включително общите изисквания за безопасност, специфичните стандарти за безопасността на продуктите и кодексите за практика в дадения стопански отрасъл и държава.
26. По време на процедурата на оценяване на проекта клиентът следва да идентифицира и оцени рисковете на своите продукти през целия им жизнен цикъл за здравето и безопасността на потребителите. Подходът към безопасността на продуктите следва да спазва йерархията на контрола върху риска и да осигури предоставянето на потребителите на информацията относно свързани с продукта рискове за тяхното здраве и безопасност. При продукти, които могат да създават сериозни заплахи за здравето, клиентът е длъжен да осигури изземване на реализираната продукция при възникване на ситуация, която го изисква, както и да има политики и процедури за изтеглянето ѝ от пазара.

Рискове за здравето и безопасността при услугите в полза на общността

27. Когато проектът включва предоставяне на услуги на общности, клиентът трябва да осигури безопасността и качеството на услугите и да използва подходящи системи за управление на качеството, така че да се гарантира, че услугите не създават рискове за здравето и безопасността на работниците или на общността.
28. Когато проектът включва предоставянето на публични услуги, клиентът следва да заложи принципите на универсалния достъп, доколкото това е възможно.
29. Когато проектът включва предоставяне на здравни услуги и/или използване на антибиотици, клиентът трябва да включи управление на употребата на антимикробни средства⁴³.

Безопасност на движението и пътна безопасност

30. Клиентът следва да идентифицира, оцени и наблюдава потенциалните рискове за работниците и засегнатите от проекта общности по отношение на безопасността на движението и пътната безопасност през целия жизнен цикъл на проекта и, където това е уместно, да разработи мерки и планове за овладяването им. При проекти, които работят с подвижно оборудване по обществени пътища и други форми на инфраструктура, клиентът следва да се стреми да не допуска произшествия и наранявания, свързани с работата на това оборудване.
31. Клиентът следва да вземе предвид съответните стандарти на ЕС относно управлението на безопасността на пътната инфраструктура и движението⁴⁴, да идентифицира мерки за пътна безопасност както на моторизирани, така и на немоторизирани участници в движението, и да включи в разработването на проекта технически и финансово осъществими и рентабилни компоненти на пътната безопасност, за да смекчи последиците от потенциалните свързани с пътната безопасност въздействия върху местните засегнати общности. Където това е уместно, клиентът следва да извърши обследване на пътната безопасност за всяка фаза на проекта и рутинно да следи докладите за произшествия и аварии, за да идентифицира и решава проблемите или отрицателните тенденции в безопасността. Когато клиентът има превозни средства или паркове от превозни средства (собствени или под наем/на лизинг), той трябва да въведе мерки за управление на свързаните с пътните инфраструктури и движението рискове⁴⁵ съгласно ДМП и да осигури подходящо обучение на работниците относно безопасността на водача и превозното средство. Необходимо е клиентът да осигури редовна поддръжка на всички превозни средства по проекта.

Опасности с природен характер

32. Клиентът следва да идентифицира и оцени потенциалните рискове по проекта, породени от опасности с природен характер, като например земетресения, суши, свлачища или наводнения. За това може да се наложи клиентите да направят оценка на уязвимостта на проекта към рискове, причинени от изменението на климата, и да определят подходящи мерки за устойчивост спрямо изменението на климата и адаптация към него, които да бъдат интегрирани в разработването на проекта.
33. Клиентът трябва да избягва и/или ограничава до минимум рисковете, причинени от опасности с природен характер или промени в земеползването, за които дейностите по проекта биха могли да допринесат.

Излагане на риск от заболяване

34. За да помогне за недопускането или ограничаването до минимум на потенциала за излагане на работниците и засегнатите от проекта общности на заболявания, съобразно диференцираните степени на излагане на риск и по-високата чувствителност на различните уязвими групи, клиентът следва да разработи подходящи мерки за смекчаване на последиците и да ги съгласува със съответните власти. Необходимо е клиентът да предприеме мерки за избягване или свеждане до минимум на пренасянето на заразни заболявания, което може да бъде свързано с масовото ангажиране на временни и/или постоянни работници по проекта.

⁴³ Управлението на употребата на антимикробни средства е координирана програма на Световната здравна организация, с която се насърчава правилното използване на антимикробни средства (в това число антибиотици), подобряват се резултатите за пациентите, намалява се микробната резистентност и се намалява разпространението на инфекции, причинени от резистентни на повече от едно лекарство организми.

⁴⁴ В съответствие с целите на Директива 2008/96/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно управлението на безопасността на пътните инфраструктури.

⁴⁵ В съответствие с добрата международна практика, например ISO 39001 „Системи за управление на безопасността на движението по пътищата“.

35. В случай че конкретни заболявания са ендемични за засегнатите от проекта общности, клиентът се насърчава да идентифицира благоприятни възможности през целия жизнен цикъл на проекта за подобряване на условията, което би могло да спомогне за намаляване на заболяемостта както сред работниците, така и сред засегнатите от проекта общности. Необходимо е клиентът да предприеме мерки за избягване или ограничаване до минимум на пренасянето на заразни заболявания и за предотвратяване на рискове, свързани с пола, които може да бъдат свързани с масовото ангажиране на временна и/или постоянна работна сила по проекта.

Готовност и реагиране при извънредни ситуации

36. Клиентът трябва да има готовност да предотвратява и да реагира в случай на произшествие, авария и извънредна ситуация по начин, съобразен с оперативните рискове, свързани с проекта, и с необходимостта от недопускане или намаляване на потенциалните неблагоприятни въздействия от тях и в съответствие с приложимите нормативни изисквания и ДМП⁴⁶.

37. Клиентът следва да определи и оцени опасностите, които биха могли да причинят крупна авария, и е длъжен да предприеме всички необходими мерки да не се допускат крупни аварии или да се ограничат рисковете от тях за работниците и засегнатите от проекта общности и неблагоприятните въздействия за околната среда с оглед на методичното и ефективно осигуряване на високи равнища на защита на хората и околната среда. Тези мерки трябва да бъдат определени в политика относно превенцията на крупни аварии/ готовност за реагиране при извънредни ситуации и в подходящ план за управление, заложен като неразделна част от цялостната СЕСОУ на клиента. Този план следва да включва организационни структури, отговорности, процедури, комуникация, обучение, ресурси и други аспекти, необходими за осъществяването на тази политика, за да се осигури капацитета на клиента за ефикасна реакция при извънредни ситуации, свързани с опасности по проекта, в съответствие с ДМП.

38. При проекти, където има риск от крупни аварии, е необходимо клиентът да оказва помощ и съдействие на съответните власти и на засегнатата от проекта общност в подготовката им за ефикасно реагиране при извънредни ситуации. В случай че местните власти или субекти, отговорни за реагирането при такива ситуации, не разполагат с голям капацитет или изобщо нямат капацитет за ефективна реакция, клиентът трябва да играе активна роля в подготовителните дейности и при реагирането на извънредни ситуации, свързани с проекта, и следва да предостави адекватни доказателства, с които да демонстрира капацитета си за пряка или косвена реакция при разумно предвидими произшествия.

Сигурност

39. Клиентът следва да идентифицира и оцени свързаните с проекта заплахы за сигурността на работниците и засегнатите от проекта общности. При идентифициране на рискове следва да бъдат приложени подходящи мерки за управление на сигурността в съответствие с ДМП за управлението на тези рискове.

40. Когато клиентът наема щатни служители или възлага на изпълнители охраната на своя персонал и имущество, той следва да оцени рисковете, породени от тези мерки за сигурност, за лицата във и извън площадката на проекта. При сключването на такива договорености клиентът трябва да се ръководи от принципа на пропорционалност, ДМП и приложимата нормативна уредба относно наемането, правилата за поведение, обучението, екипировката и наблюдението на тези служители. Клиентът не бива да разрешава използването на сила, освен когато тя се използва за целите на превенция и отбрана съразмерно на естеството и степента на заплахата.

41. Ако отговорността за осигуряването на услуги за сигурност е на съответните държавни или местни власти, клиентът трябва да си сътрудничи, доколкото това е разрешено, със съответния компетентен орган, за да постигне резултати, съобразени с настоящото ИИ. Клиентът следва да оцени потенциалните рискове, произтичащи от използването на охранители, да заяви пред съответните публични власти намерението си охранителите да действат по начин, съобразен с точка 40 по-горе, и да насърчи съответните публични власти да оповестят на обществеността мерките за гарантиране на сигурността на съоръженията на клиента, като се отчита императивния характер на съображенията за сигурност.

42. Необходимо е клиентът (i) да извърши нужните проучвания, за да се увери, че наетите от него негови служители или служителите на наетите от него изпълнители за предоставяне на охранителни услуги не са свързани със случаи на злоупотреба в миналото; (ii) да ги обучи адекватно (или да се увери, че те имат подходящо обучение) по отношение на употребата на сила (и когато това е приложимо – на огнестрелно оръжие) и на подходящото поведение към работниците и засегнатите от проекта общности; и (iii) да изисква от тях да действат в рамките на приложимото законодателство и на всяко от изискванията, включени в ИИ № 2 и всяко друго посочено от клиента ИИ.

43. Клиентът следва да въведе и поддържа ефективен механизъм за жалби, за да осигури възможност на засегнатата общност и на работниците да изразяват своите опасения и притеснения относно схемите за гарантиране на сигурност и действията на охранителния персонал, и да информира общността и работниците за наличието на механизми за жалби и как те се използват, в съответствие с настоящото ИИ и ИИ № 10.

44. Клиентът следва да разследва всички сигнали за противозаконни действия или злоупотреби от страна на охранители, да предприеме нужните действия (или да настоява пред съответните страни да предприемат нужните действия), за да не се допускат повторно такива действия, и, когато е необходимо, да докладва на публичните власти и на ЕБВР за извършени противозаконни действия или злоупотреби.

⁴⁶ Съгласно разпоредбите на Директива 2012/18/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества, за изменение и последваща отмяна на Директива 96/82/ЕО на Съвета (Европейска Директива СЕВЕЗО III).

Изискване № 5 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Придобиване на земи, ограничаване на земеползването и недоброволно презаселване

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) оценява въздействията от свързаното с проекта придобиване на земи⁴⁷, в това число ограничаване на земеползването⁴⁸ и достъпа до имущество и природни ресурси, които могат да причинят физическо изселване (преместване, загуба на земя или подслон) и/или икономическо разселване (загуба на земя, имущество или ограничаване на земеползването или използването на имущество и природни ресурси, водещо до загуба на източници на доходи или други източници на поминък⁴⁹). Терминът „недоброволно презаселване“ обхваща както тези въздействия, така и процесите за тяхното намаляване и компенсиране. Презаселването се счита за недоброволно, когато засегнатите лица или засегнатите общности нямат право да откажат придобиването на земята или ограничаването на земеползването и на използването на друго имущество и природни ресурси, дори ако принудителното отчуждаване се използва само като последна мярка след процес на договаряне.
2. Прилагането на настоящото ИИ е в съответствие с принципите на всеобщото зачитане и спазване на човешките права и свободи⁵⁰ и по-специално – правото на частна собственост, правото на адекватно жилище⁵¹ и на непрекъснато подобряване на условията на живот.
3. Ако не бъде управлявано по подобаващ начин, недоброволното презаселване може да доведе до трудности и обедняване на засегнатите лица⁵² и общности в дългосрочен план, както и до екологични щети и до неблагоприятни социално-икономически въздействия в областите, в които те са били преселени. Клиентът трябва да обмисли осъществими алтернативни идеи за разработване на проекта и площадки за проекта, за да се избегне или сведе до минимум придобиването

на земя или ограничаването на земеползването и на използването на друго имущество и природни ресурси, като същевременно се постигне баланс между екологичните, социалните и финансовите разходи и ползи и се обърща особено внимание на въздействието върху половете и въздействието върху уязвимите лица. Когато, обаче, не може да бъде избегнато чрез промени в разработването на проекта, разселването следва да се ограничи до минимум, а подходящите мерки за смекчаване на неблагоприятното въздействие върху засегнатите лица и приемащите общности следва да се планират и изпълняват внимателно.

Цели

4. Настоящото ИИ цели следното:
 - избягване или, когато е неизбежно, ограничаване до минимум на недоброволното презаселване чрез проучване на осъществими алтернативни идеи за разработване на проекта и площадки за проекта;
 - избягване на принудително изселване⁵³;
 - смекчаване на неблагоприятните социални и икономически въздействия от недоброволното презаселване върху засегнатите лица като: (i) се предостави навременно обезщетение за загубата на имущество по пълната цена на заместване⁵⁴; и (ii) се направи необходимото придобиването на земя, ограничаването на земеползването и на използването на друго имущество и природни ресурси и дейностите по недоброволно презаселване да бъдат съпроводени със съдържателни консултации, участие и оповестяване на информация, в съответствие с изискванията на ИИ № 10;

⁴⁷ „Придобиването на земя“ включва всички методи за получаване на земя за целите на проекта, които могат да включват пряка покупко-продажба, отчуждаване на земя и имущество и придобиване на временни или постоянни права на достъп (като сервитути, права на преминаване), установяване на ограничения за достъп до защитени и други зони. Придобиването на земя може също да включва: а) придобиване на земята или неизползвана земя, независимо дали собственикът на земята разчита на такава земя за доходи или препитание; б) възстановяване на правото на владение върху публична земя, която се използва или владее от физически лица или домакинство; и в) въздействията на проекта, които водят до това земята да бъде погълната или да стане неизползваема или недостъпна по друг начин. „Земя“ включва всякакви, което расте върху или е трайно прикрепено към земята, като посеви, сгради и други подобрения, и прилежащите водни обекти.

⁴⁸ „Ограничаване на земеползването“ означава ограничения или забрани за използването на земеделски земи и земи с жилищно, търговско или друго ползване, които са въведени пряко и са влезли в сила като част от проекта. Те могат да включват ограничаване на достъпа до законно определени паркове и защитени територии, ограничаване на достъпа до други ресурси – обща собственост и ограничаване на земеползването в зони със сервитути или охранителни зони.

⁴⁹ „Поминък“ е пълният набор от средства, които физическите лица, семействата и общностите използват, за да си изкарват прехраната, като например работна заплата; парични доходи, заработени чрез частна инициатива или получени от продажба на продукция, стоки, занаятчийски стоки или услуги; доходи от отдаване под наем на земя или помещения; доходи от реколтата или животновъдство, дял от реколтата (като различни споразумения за изполица) или отгледаните животни; лично произведени стоки или продукти, използвани за размяна или бартер; стоки или продукти за лично потребление; храни, материали, горива и стоки за лична употреба, употреба от домакинството или търговия, получени от природни или общи ресурси; пенсии и различни видове помощи от държавата.

⁵⁰ А именно Всеобщата декларация за правата на човека и Международния пакт за икономически, социални и културни права.

⁵¹ „Адекватно жилище“ включва подходяща неприкосновеност на личния живот; пространство; физическа достъпност; сигурност; сигурност на владението; конструктивна стабилност и издръжливост; осветление, отопление и вентилация; основна инфраструктура, като съоръжения за водоснабдяване, канализация и управление на отпадъците; подходящо качество на околната среда и фактори, свързани със здравето; подходящо и достъпно място от гледна точка на работата и основните услуги.

⁵² „Засегнато лице“ е юридическо или физическо лице, което претърпява физическо или икономическо разселване в резултат на свързано с проекта придобиване на земя и ограничаване на земеползването или използването на друго имущество или природни ресурси.

⁵³ „Принудително изселване“ означава действия и/или бездействия, включващи принудително или постоянно, или временно недоброволно разселване на физически лица, групи и общности от домовете и/или земите им и от ресурси – обща собственост, които владят или на които разчитат, като по този начин се премахва или ограничават възможността на физическото лице, групата или общността да обитава дадено жилище или място за обитаване или да работи на дадено място или в дадена местност, без да се предоставят подходящи форми на правна или друга защита и достъп до такива форми.

⁵⁴ „Цената на заместване“ е метод за оценка, в резултат на който се определя обезщетение, достатъчно за замяната на актива, плюс необходимите разходи по сделката, свързани със замяната на актива. Когато съществуват функциониращи пазари, цената на заместване е пазарната стойност, определена чрез независима и компетентна оценка на недвижимия имот, плюс разходите по сделката. Когато не съществуват функциониращи пазари, цената на заместване може да бъде определена чрез алтернативни средства, като изчисляване на стойността на продукцията за земя или производствени активи, или неамортизираната стойност на материалите и труда за изграждане на конструкции или други дълготрайни активи, плюс разходите по сделката. Във всички случаи, когато физическото изселване води до загуба на подслон, цената на замяна трябва да е най-малкото достатъчна, за да позволи да бъде закупено или построено жилище, което отговаря на приемливите минимални общностни стандарти за качество и безопасност.

- подобряване или най-малко възстановяване на поминъка и стандарта на живот на засегнатите лица до предшестващите разселването равнища; и
- подобряване на условията на живот на физически разселените лица чрез осигуряване на адекватни жилища (в това число основни услуги и комунални услуги) със сигурност на владение⁵⁵ на местата, на които те се презаселват.

Приложно поле

5. Приложимостта на настоящото ИИ се установява по време на процеса на оценка на екологичното и социално въздействие, описан в ИИ № 1.
6. Настоящото ИИ се прилага по отношение на физическо или икономическо разселване, което може да бъде пълно или частично, трайно или временно, и да произтича от следните видове сделки:
 - права върху земя⁵⁶ или/или имущество, придобити чрез отчуждаване или други задължителни процедури;
 - права върху земя и/или имущество, придобити чрез договорени чрез преговори споразумения, ако при неуспех на преговорите би се стигнало до отчуждаване или друга задължителна процедура;
 - налагане на ограничения, в резултат от които хората губят достъп до земя, имущество, природни ресурси или поминък, без разлика дали тези права на ограничаване са придобити чрез преговори, отчуждаване, принудително изкупуване или посредством регулативен акт на държавата;
 - преместване на хора, които нямат официални права, признати от традицията права или права на ползване, които могат да бъдат признати съгласно законите на страната, които владеят или използват земя преди изтичането на крайния срок; и
 - разселване на хора в резултат на въздействия на проекта, които правят земята или имуществото им неизползваеми или недостъпни.
7. Настоящото ИИ се прилага и по отношение на всяко физическо или икономическо разселване, извършено от клиента или от правителството за цели, свързани с проекта преди участието на ЕБВР. Когато разселването вече е настъпило преди участието на Банката, се извършва одит, за да се установят: (i) евентуални пропуски във вече извършените действия, които противоречат на настоящото ИИ, и (ii) какви коригиращи действия може да са нужни, за да се осигури съответствие с настоящото ИИ. В план за коригиращи действия трябва да се опишат всички действия за постигане на съответствие с настоящото ИИ под формата на план с конкретни срокове, включващ бюджет, мерки за изпълнение, разпределение на ролята и отговорностите и график за изпълнение.

8. Настоящото ИИ не се отнася до:

- презаселване, произтичащо от доброволни поземлени сделки (пазарни сделки, в които продавачът не е бил задължен, принуден, сплашен или подкупен да продаде и купувачът не може да прибегне до отчуждаване или други принудителни процедури в случай, че преговорите се окажат неуспешни), и при случаи, когато сделката засяга само лицата със законни права. Въпреки това настоящото ИИ ще се прилага, когато такива доброволни сделки със земя могат да доведат до разселване на лица, различни от продавача, които владеят, използват или претендират права върху въпросната земя, като например неформални наематели или други ползватели на земя, които нямат права по националното законодателство; и
- заселването на бежанци, вътрешно разселени лица и жертви на природни бедствия, конфликти, престъпления или насилие⁵⁷.

Изисквания

Общи изисквания

9. На ранен етап от процеса на екологична и социална оценка, описан в ИИ № 1, клиентът трябва да определи дали е вероятно проектът да причини някакво физическо и/или икономическо разселване и да оцени вероятността от всякакви бъдещи допълнителни нужди на проекта от земя и ресурси.
10. Когато съществуват въздействия, свързани с разселване, в процеса на оценка следва да се характеризират основните социално-икономически обстоятелства на разселените лица и потенциалните рискове и въздействия на проекта върху тях. Степента на подробност на оценката трябва да бъде достатъчна, за да се характеризира потенциалното значение, вероятност и тежест на въздействието и да се отчетат мненията на засегнатите хора и ключови заинтересовани страни.
11. Когато при оценката се установи, че проектът може да доведе до съществени рискове и въздействия, свързани с физическо и икономическо разселване на хора и/или общности, клиентът трябва да наеме експерт(и) по презаселване, които да съдействат за изготвянето на документ за планиране на презаселването с цел да се разработят и приложат мерки за справяне с въздействията върху разселените лица в съответствие с йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици. Характерът на документа за планиране на презаселването, който трябва да бъде изготвен от клиента, се определя от Банката като част от процеса на екологична и социална оценка. Документът за планиране на презаселването трябва да включва анализ на алтернативни идеи за разработване на проекта и площадки за проекта, за да се покаже как е било избягнато или сведено до минимум физическото и икономическото разселване. Обхватът и нивото на подробност на плана трябва да са пропорционални на естеството и мащаба на проекта, потенциалните му

⁵⁵ „Сигурност на владението“ означава, че изселените лица или общности се изселват на място, което могат законно да обитават, където са защитени от риска от изгонване и където предоставените им права на владение са подходящи в социално и културно отношение.

⁵⁶ „Правата върху земя“ са пълни и постоянни права на собственост, признати от законите на страната, независимо дали са регистрирани или са по силата на обичая; постоянни или временни права на плодopolзване (ползване), произтичащи от официално или неофициално споразумение или по силата на обичая, в това число дългосрочен или краткосрочен наем, аренда и изполища, както и официално или неофициално използване на природни ресурси, които се владеят от общността, като гори, пасища и водни тела; право на преминаване, установено със закон или по силата на обичай; и ограничения на използването или достъпа, установени със закон или по силата на обичай.

⁵⁷ В случаите, когато е имало разселване в резултат на конфликт преди разселването, предизвикано от проекта, процесът на недоброволно презаселване ще се ръководи от Ръководните принципи относно вътрешното разселване (Служба на Върховния комисар по правата на човека).

въздействия върху разселването и нивото на интереса на заинтересованите страни.

презаселването и да предвиди тяхното изпълнение и финансиране като част от общия бюджет за придобиване на земя и презаселване.

Избягване или свеждане до минимум на разселването

12. Клиентът трябва да проучи осъществими алтернативни идеи за разработване на проекта и площадки за проекта, за да избегне или поне да сведе до минимум физическото и/или икономическото разселване. Избягването е предпочитаният подход съгласно йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици в ИИ № 1. Особено важно е да се избегне физическо или икономическо разселване на социално или икономически уязвими лица. Избягването обаче може да не е предпочитаният подход в ситуации, в които биха били засегнати общественото здраве или безопасност. Възможно е също така да има ситуации, при които презаселването може да осигури на домакинствата или общностите преки възможности за развитие, в това число подобрени жилищни условия и здравни условия, по-голяма сигурност на владението или други видове подобряване на местния стандарт на живот.

Избягване на принудително изселване

13. Клиентът не трябва да прибегва до принудително изселване. Упражняването на изключителни правомощия за придобиване на частна собственост за публични нужди, отчуждаване, принудително придобиване или подобни правомощия от страна на клиент не се счита за принудително изселване, при условие че съответства на изискванията на националната нормативна уредба и на разпоредбите на настоящото ИИ и се извършва по начин, съвместим с основните принципи за правомерна процедура (в това число предоставяне на подходящо предварително уведомление, съдържателни възможности за подаване на жалби и избягване на използването на ненужна, непропорционална или прекомерна сила).

Договорени чрез преговори споразумения

14. Клиентът следва да се стреми да придобива права върху земя чрез договорени с участието на адвокати споразумения, дори в случаите, когато разполага с правните средства да придобие достъп до земята без съгласието на продавача. Договорените чрез преговори споразумения помагат да се избегнат или да се сведат до минимум отчуждаването и административните или съдебни забавяния, свързани с официалното отчуждаване, и, доколкото е възможно, да се намалят свързаните с официалното отчуждаване въздействия върху засегнатите лица. Договорените споразумения обикновено могат да се постигнат като на засегнатите лица или общности се предостави справедливо и подходящо обезщетение.

Отчитане на уязвимите групи

15. Клиентът трябва да идентифицира, оцени и вземе мерки за преодоляване на въздействията върху уязвимите групи в съответствие с ИИ № 1, и по-специално:
- (i) да извърши, по време на социално-икономическите проучвания, анализ за определяне на относимите фактори на уязвимост в контекста на района на проекта, в сътрудничество със съответните заинтересовани страни, в това число засегнатите общности;
 - (ii) да идентифицира уязвимите групи въз основа на резултатите от този анализ на уязвимостта;
 - (iii) да проведе специални консултации с уязвимите групи; и
 - (iv) да планира мерки за подпомагане, съобразени с различните нужди на уязвимите групи, да опише тези мерки в документа за планиране на

Отчитане на свързани с пола аспекти

16. Процесът на физическо или икономическо разселване има специфични, свързани с пола измерения, които трябва да бъдат взети предвид при базовите проучвания, оценката на въздействието и процесите на намаляване на последиците и наблюдение. Трябва да бъдат въведени мерки за осигуряване на пълноценно участие на жените и мъжете във всякакви консултации относно презаселването, в това число подходящо време за срещи, транспорт, помощ за грижата за децата, както и свикване на срещи само за жени, когато е необходимо. Проектите трябва да се стремят да разберат различното въздействие на придобиването на земя, ограничаването на земеползването и принудителното презаселване върху мъжете и жените. В зависимост от значимостта на въздействията, това може да включва следното, според случая:

- (i) анализ в рамките на домакинството за установяване на разликите в източниците на поминък на мъжете и жените, в това число неформалните източници;
- (ii) анализ на правата на жените върху земята и нейното използване, в това число съсобственост и права на ползване върху общински земи и други активи; и
- (iii) анализ на въздействието на презаселването върху способността на жените да работят.

17. Във връзка с правото на обезщетение и предоставянето на обезщетение следва да се отчитат въпросите, свързани с пола, в това число (i) производствените и домакинските дейности на жените, (ii) справедливите начини на плащане на парични обезщетения и (iii) дяловете в собствеността на имота, в който се извършва презаселването. Необходимо е клиентът да прецени възможността за предлагане на алтернативни методи и/или начини за обезщетяване, особено в страни и региони, където е по-малко вероятно жените да имат достъп до официални финансови институции и/или до банкови сметки. Когато обстоятелствата са такива, че националната нормативна уредба и системите на владение на имущество не признават на жените правото да притежават имущество или да сключват имуществени сделки, е необходимо да се предвидят начини, които осигуряват – доколкото това е възможно – възможност на жените да получат сигурност на владението.

18. При процеса на консултации следва да се гарантира получаването на гледните точки на жените, както и че техните интереси се вземат предвид във всички аспекти на планирането и изпълнението на презаселването. Трябва да бъдат проучени и документирани предпочитанията на жените и мъжете по отношение на механизмите за предоставяне на обезщетение, заместваща земя или алтернативен достъп до активи и природни ресурси, а не пари.

19. Помощта за подобряване или възстановяване на поминъка⁵⁸, като подобряване на съществуващите селскостопански дейности, обучение за придобиване на умения, достъп до кредити и възможности за предприемачество и работа, следва да се предоставя в еднаква степен на мъжете и на жените и да се приспособява към съответните им нужди.

Социално-икономически проучвания

20. Клиентът трябва да извърши социално-икономически проучвания, за да опише изходните обстоятелства на засегнатите лица, по отношение на които проектът може да доведе до физическо или икономическо разселване. В тези проучвания трябва да се използва комбинация от количествени и качествени методи, а целта им е да улеснят по-нататъшното социално и икономическо наблюдение на състоянието на засегнатите лица. В хода на изходните социално-икономически проучвания трябва да се:

- установи социалният и икономическият профил на засегнатите общности и лица, като данните се представят по пол и възраст;
- установят засегнатите източници на поминък и тяхното значение за цялостния поминък на засегнатите лица;
- установят режимите на владение на имущество в засегнатия район;
- установят всички свързани с пола въпроси, които биха могли да окажат влияние върху процеса на придобиване на земя и презаселване; и
- установят факторите на уязвимост от значение и да се състави списък на уязвимите групи.

Преброяване, инвентаризация на засегнатите активи и краен срок

21. Клиентът трябва да проведе преброяване на засегнатите лица с цел: (i) да се идентифицират лицата, които ще бъдат засегнати от проекта; и (ii) да се определи кой ще отговаря на изискванията за допустимост за получаване на обезщетение и подпомагане. При преброяването трябва да се вземат предвид и сезонните ползватели на ресурси, които е възможно да не се намират в зоната на проекта по време на преброяването.

22. Клиентът трябва да направи инвентаризация⁵⁹ на засегнатите активи, в това число земя, сгради, посеви, места за отдих и култура и природни ресурси, за да установи основата за по-нататъшната им оценка.

23. Клиентът трябва да определи краен срок за допустимост⁶⁰ или (i) както е предвидено в приложимото законодателство; или (ii) като се използва крайната дата на преброяването или на инвентаризацията (която от двете настъпва по-късно). Клиентът трябва да уведоми засегнатите лица за крайния срок. Информацията относно крайния срок трябва да бъде добре документирана и да бъде разпространявана в целия

район на проекта на редовни интервали в писмена и неписмена форма (в зависимост от случая) и на съответните местни езици. Това включва публикувани предупреждения, че лицата, настанили се в района на проекта след крайния срок, може да бъдат отстранени. Клиентът не е длъжен да обезщетява или подпомага опитващи се да се възползват от ситуацията незаконно самонастанили се, които се нанасят в зоната на проекта след изтичането на крайния срок.

24. Крайният срок за допустимост е в сила или: (i) за периода, предвиден в националното законодателство; или (ii) за разумен период от време от датата на преброяването или инвентаризацията. Когато между крайния срок и предоставянето от клиента на обезщетение за засегнатата земя изтече по-дълъг период, преброяването, инвентаризацията и получената оценка се актуализират.

Оценка на засегнатата земя и активи

25. Оценката се извършва по пълна цена на заместване и от квалифицирани оценители. Методологията за оценка за определяне на цената за заместване трябва да бъде документирана и включена в съответните документи за планиране на презаселването. За да се осигури обезщетение по цената на заместване, може да се наложи планираните ставки на обезщетението да бъдат актуализирани в райони на проекта, където инфлацията е висока, или когато периодът от време между изчисляването на ставките на обезщетението и предоставянето на обезщетението е голям.

Класификация за допустимост

26. Засегнатите лица могат да бъдат класифицирани като:

- лица, които имат формални законни права върху земята (включително права по силата на обичая и традицията, които се признават на основание на разпоредби от националната нормативна уредба) или активите;
- лица, които нямат формални законни права върху земята или активите към момента на преброяването, но имат претенция към земята или активите, която се признава или която може да бъде призната на основание на разпоредби от националната нормативна уредба; или
- лица, които нямат законно право или претенция, които да могат да бъдат признати, към земята или активите, които владеят или използват.

Обезщетения и подпомагане за засегнатите лица

27. Когато придобиването на земя или ограничаването на земеползването или на използването на друго имущество и природни ресурси (независимо дали постоянно или временно) не могат да бъдат избегнати, клиентът трябва да предложи на всички засегнати лица обезщетение⁶¹ по пълна цена на заместване, както и други видове подпомагане, което може да е необходимо, за да им се помогне да подобрят или поне да възстановят стандарта си на живот и поминък, при спазване на разпоредбите на настоящото ИИ.

⁵⁸ „Подобряване или възстановяване на поминъка“ означава специфични помощи или дейности, които имат за цел да се помогне на засегнатите лица да подобрят или най-малкото да възстановят своя поминък до предшестващото разселването ниво.

⁵⁹ „Инвентаризацията“ трябва да включва подробно описание, изготвено чрез основан на консултации, безпристрастен и прозрачен процес, на пълния набор от права, които засегнатите лица притежават или твърдят, че притежават, в това число тези, основани на обичаи или практика, вторични права като право на достъп или използване за целите на поминъка и общи права.

⁶⁰ Включва определяне на разселените лица и критерии за определяне на това дали те отговарят на изискванията за допустимост за получаване на обезщетение и друга помощ за презаселване, включително – съответните крайни срокове.

⁶¹ „Обезщетение“ означава плащане в брой или в натура за загуба на земя, други активи или природни ресурси, които са придобити по проекта или са засегнати от него, както и за загуба на достъп до тях.

28. Клиентът трябва да предостави помощ при презаселване⁶² на всички физически разселени лица, както и помощ за подобряване или възстановяване поминъка на икономически разселените лица, независимо от посочените по-горе категории на допустимост. Освен това задълженията на клиента, свързани с обезщетението, са следните за всяка от трите категории, описани в точка 26:

Категория (i) Предоставя се обезщетение (в натура или в брой) за тяхното законно притежавано имущество⁶³ и други активи по пълна цена на заместване.

Категория (ii) На засегнатите лица се предоставя правна помощ, за да получат признаване на претенцията им към земята, така че да могат освен това да получат обезщетение за законно притежаваното си имущество по пълна цена на заместване и да покрият разходите по тази процедура на признаване.

Категория (iii) Предоставя се обезщетение за всички постройки или подобрения върху земята (в това число посеви и дървета), за загуба на източници на доходи и на други източници на поминък.

29. Стандартите за обезщетение за категории земя и дълготрайни активи трябва да бъдат оповестени и да се прилагат последователно. Ставките на обезщетението може да бъдат коригирани нагоре, когато се използват стратегии за преговори. Във всички случаи трябва да се документира ясна основа за изчисляване на обезщетението и обезщетението да бъде разпределено в съответствие с прозрачни процедури.

30. Обезщетението се предоставя преди разселването или налагането на ограничения на достъпа до земята или активите. Когато многократните усилия за осъществяване на връзка с отсъстващи собственици са се провалили, когато засегнатите от проекта лица са отхвърлили предложения за справедливо обезщетение или когато спорни претенции за собственост върху земи или активи са обект на продължителни съдебни производства, клиентът може да депозира средствата за обезщетението, предвидени в плана за презаселване, в лихвоносна сметка и да продължи с дейностите по проекта в съответствие с националното законодателство. Обезщетението се предоставя незабавно на отговарящите на условията лица след като проблемите, свързани с правото на обезщетение, бъдат разрешени.

31. Когато начините на поминък на разселваните са свързани основно със земята⁶⁴, или в случаите, когато земята е колективна собственост, клиентът следва да предложи обезщетение на базата на земя, освен когато това се е оказало неосъществимо или не е приемливо за засегнатите лица.

32. Изплащането на парично обезщетение за загубена земя или активи по пълна цена на заместване, вместо обезщетение в натура, може да е подходящо, когато: (i) начините на поминък не са свързани със земята; (ii) начините на поминък са свързани със земята, но земята, която се отнема за проекта, съставлява малка част от засегнатия актив и оставащата земя е с площ, позволяваща устойчива икономическа дейност; или (iii) съществуват активни пазари на земя, на жилища и на труда, разселваните лица използват тези пазари и има достатъчно предлагане на земя и жилищни имоти.

33. В случаите, когато засегнати лица отхвърлят предложенията за обезщетение, които отговарят на изискванията на настоящото ИИ, и в резултат на това започне отчуждаване или друга законова процедура, клиентът следва да проучи възможностите за сътрудничество с компетентния държавен орган, за да осигури резултати в съответствие с настоящото ИИ, в това число обезщетение по пълна цена на заместване, помощ за презаселване и помощ за подобряване или възстановяване на поминъка.

34. Когато са засегнати общности на коренното население, клиентът трябва да изпълнява приложимите изисквания на настоящото ИИ, както и изискванията на ИИ № 7.

Доброволни дарения на земя

35. При някои обстоятелства може да се предложи част от земята или цялата земя, която ще се използва от проекта, да бъде дарена на доброволни начала без плащане на пълно обезщетение. Ако бъде предварително одобрено от Банката, това може да бъде приемливо, при условие че клиентът докаже, че са изпълнени всички от следните изисквания:

- потенциалният дарител или потенциалните дарители са били надлежно информирани и са получили съвет относно проекта и избора, с който разполагат;
- потенциалният дарител или потенциалните дарители са потвърдили писмено желанието си;
- не се използва принуда, сплашване или подкуп;
- размерът на дарената земя няма да намали текущите нива на поминък на дарителя; и даряването на земя не води до остатъчно въздействие върху поминъка;
- няма преместване на домакинства;
- очаква се дарителите да извлекат пряка полза от проекта;
- при общинска земя или земя, която е колективна собственост, дарението може да се извърши само със съгласието на лицата, които използват или владеят земята; и
- клиентът поддържа прозрачна информация за всички консултации и постигнати споразумения.

⁶² „Помощ за презаселване“ означава техническа и финансова помощ, предоставена на разселени лица в допълнение към обезщетението за подпомагане на усилията им за преместване в нов дом и за възстановяване на поминъка им.

⁶³ „Имущество“ означава сграда, земя или и двете, в това число всички материални активи, прикрепени към земята, например дървета и спомагателни постройки.

⁶⁴ „Свързан със земята поминък“ означава дейности като отглеждане на култури и паша на добитък, както и добив на природни ресурси.

Загуба на обществени съоръжения, комунални услуги и места за отдих и култура

36. Когато проект е свързан със загуба на обществени съоръжения, комунални услуги или места за отдих или култура или на достъп до тях, клиентът трябва да ги замени, за да осигури по-добро или подобно ниво на обслужване, въз основа на консултация със засегнатата общност⁶⁵ и съответните заинтересовани страни от правителството, с цел идентифициране и договаряне на подходящи алтернативи.

Взаимодействие със заинтересованите страни

37. Клиентът трябва да организира съдържателни консултации със засегнати лица и общности, в това число с приемащите общности⁶⁶, по време на процеса на планиране и изпълнение на презаселването, в съответствие с принципите и процесите, изложени в ИИ № 10, и в подкрепа на тези консултации трябва да се разкрива подходяща информация, както следва:

- съответната информация се разкрива и съдържателните консултации със засегнатите лица и общности се провеждат по време на разглеждането на алтернативни идеи за разработване на проекта;
- презаселването и подобряването или възстановяването на поминъка следва да включват възможности и алтернативи, от които засегнатите лица и общности могат да изберат;
- съдържателните консултации следва да се провеждат по време на планирането, изпълнението, наблюдението и оценката на процеса на придобиване на земя и презаселване, в това число на подобряване или възстановяване на поминъка;
- по отношение на консултациите с разселвано коренно население се прилагат допълнителни разпоредби в съответствие с ИИ № 7;
- консултациите по време на етапа на планиране с всички съответни засегнати групи и заинтересовани страни, включително мъже и жени, и уязвими групи, трябва да бъдат документирани в плана за презаселване, който се изисква съгласно настоящото ИИ; и
- консултациите по време на етапите на изпълнение и наблюдение трябва да бъдат документирани.

38. При разработването на мерки за провеждане на консултации клиентът трябва да гарантира, че всички групи, включително уязвимите, са уведомени и осведомени за своите права, възможности и ползи.

39. Клиентът трябва да подкрепя консултациите и взаимодействието с проста, практична, точна и подходяща в културно отношение документация, предназначена за широко разпространение сред засегнатите лица.

Механизъм за жалби

40. Клиентът трябва да изгради ефективен механизъм за жалби на възможно най-ранен етап от процеса на придобиване на земя и презаселване и най-късно преди провеждането на преброяването, за да може своевременно да се намира решение на конкретни притеснения относно обезщетението, преместването или мерките за възстановяване на поминъка, които разселваните (или други) лица поставят. Механизмът следва да бъде съобразен с целите и принципите на управлението на жалбите, изложени в ИИ № 10. Механизмът за жалби следва да включва механизъм за обжалване, предназначен да осигурява безпристрастно разрешаване на спорове. Резултатите от механизма за жалби (в това число броят на получените, разрешени и неразрешени жалби) се отразяват в докладите за наблюдение.

Планиране и изпълнение

41. За се вземат мерки във връзка с рисковете и въздействията, идентифицирани в екологичната и социалната оценка, клиентът трябва да изготви план за презаселване, пропорционален на свързаните с проекта рискове и въздействия:
- (i) при проекти, при които придобиването на земя или ограничаването на земеползването е незначително и в резултат на това няма да има значително въздействие върху поминъка, в плана се установяват критерии за допустимост за засегнатите лица, определят се процедури и стандарти за обезщетяване и се включват мерки за провеждане на консултации, наблюдение и разглеждане на жалби;
 - (ii) при проекти, водещи до физическо разселване, в плана се определят допълнителните мерки, свързани с преместването на засегнатите лица;
 - (iii) при проекти, включващи икономическо разселване със значително въздействие върху поминъка или генерирането на доходи, в плана се определят допълнителните мерки, свързани с подобряване или възстановяване на поминъка; и
 - (iv) при проекти, които могат да наложат промени в земеползването, с които се ограничава достъпът до ресурси в законно определени паркове или защитени територии или други ресурси – обща собственост, от които местните хора могат да зависят за поминъка си, в плана се установява процес за определяне на подходящи ограничения на използването с широко обществено участие и се определят мерките за смекчаване на неблагоприятните въздействия върху поминъка, които могат да възникнат в резултат на такива ограничения.

⁶⁵ „Засегната общност“ е общността, засегната от проекта, както е определена в ИИ № 1, членовете на която претърпяват физическо или икономическо разселване. Засегнатите общности включват приемащите общности.

⁶⁶ „Приемащи общности“ са общностите във или около районите, в които ще бъдат презаселени физически разселените в резултат на даден проект лица.

42. План за презаселване се разработва, когато естеството и мащабът на въздействията, свързани с придобиването на земя, могат да бъдат определени към момента на екологичната и социална оценка. Планът за презаселване се представя на Банката. Планът се основава на актуална и надеждна информация за: i) предложения проект и потенциалните му въздействия върху разселваните лица и други неблагоприятно засегнати групи; ii) матрица на правата, с която се определят правата на обезщетение (в брой или в натура) за всяка категория загуби и всяка група засегнати лица; iii) подходящи и осъществими мерки за смекчаване на всички установени въздействия; и iv) правните и институционалните разпоредби, необходими за ефективно изпълнение на мерките за презаселване; и v) специално предвиден бюджет за презаселване, който е съизмерим с мерките за смекчаване на неблагоприятните последици.
43. В специфични случаи и след одобрение от Банката, като първа стъпка към разработването на план за презаселване може да бъде приемливо да се разработи рамка за презаселване единствено ако има ясно установена и убедителна причина, свързана с етапа на развитие на проекта, поради която не е възможно да се разработи пълен план за презаселване. Рамката за презаселване се изготвя от клиента, когато естеството или мащабът на въздействията, свързани с придобиването на земя, са неизвестни поради етапа на разработване на проекта и по тази причина не може да се извърши подробно преброяване на засегнатите лица и активи. Целта на рамката за презаселване е да се разяснят принципите на презаселването и организационните мерки. След като компонентите на проекта бъдат определени достатъчно подробно, въз основа на рамката за презаселване се изготвя подробен план за презаселване, пропорционален на потенциалните рискове и въздействия, в съответствие с изискванията на настоящото ИИ.
44. Документите за планиране на презаселването следва да бъдат интегрирани в системата за екологично и социално-отговорно управление, която се изисква съгласно ИИ № 1. За проекти от категория А те се представят като част от ОЕСВ, която се изисква съгласно ИИ № 1, и се оповестяват в съответствие с процеса на преглед и взаимодействие и в срока, установени в ИИ № 10. Когато мащабът на въздействията на разселването е значителен, Банката може да изисква оповестяване на документи за планиране на презаселването за проекти от категория Б. Поверителната информация, отнасяща се до физически лица и бюджети за обезщетения, се премахва от документите за планиране на презаселването, предназначени за оповестяване пред обществеността.

Организационен капацитет и поемане на ангажимент

45. Клиентът прилага изискванията на ИИ № 1 към дейностите по придобиване на земя и презаселване, според случая, и по-конкретно създава, поддържа и укрепва, ако е необходимо, организационна структура, в която са определени роли, отговорности и правомощия за осъществяване на придобиване на земя и презаселване в съответствие с настоящото ИИ. Необходимо е клиентът да определи конкретни служители, включително представител(и) на ръководството, с ясни отговорности и правомощия да планират и осъществяват придобиване на земя и дейности по презаселване. Клиентът следва да осигурява адекватна подкрепа и човешки и финансови ресурси в текущ порядък, за да се постигне ефикасно и непрекъснато изпълнение на ангажиментите, поети във връзка с придобиването на земя и презаселването.

Проекти на частния сектор с управлявано от държавата придобиване на земя и презаселване

46. Възможно е за придобиването на земи и за презаселването да отговаря държавата, дори когато проектът е частен. В такива случаи клиентът следва: (i) да си взаимодейства с отговорните държавни органи в началото на процеса на разработване на проекта, за да проучи начините и средствата за постигане на съответствие с настоящото ИИ; (ii) да се стреми да играе активна роля в планирането, изпълнението и наблюдението на придобиването на земи и на презаселването; и (iii) да си сътрудничи с компетентния държавен орган, доколкото органът позволи, за постигане на резултати, съответстващи на целите на настоящото ИИ. Освен това, когато капацитетът на държавата е ограничен, клиентът следва да подкрепя усилията ѝ в процесите на придобиване на земи и презаселване.
47. Клиентът е отговорен за идентифицирането на разминаванията между местното законодателство и държавната практика, от една страна, и изискванията на настоящото ИИ, от друга (т.е. процентите на обезщетенията, допустимостта на неформални обитатели или консултациите и оповестяването). Когато бъдат установени разминавания, клиентът поема отговорност за преодоляването им по начин, който е приемлив за държавата и за Банката.
48. Клиентът следва да изготви план или рамка за презаселването, който/която допълва документите, изготвени от компетентния държавен орган, ако това е необходимо за изпълнение на изискванията на настоящото ИИ. Клиентът следва да включи в плана си: (i) описание на правата на обезщетение на разселваните лица, предвидени в приложимата законова и подзаконова нормативна уредба; (ii) мерките, които се предлагат, за да се отстранят евентуални разминавания между тези права и изискванията на настоящото ИИ; и (iii) финансовите отговорности и отговорностите по отношение на реализацията на плана съответно на държавния орган и/или на клиента.

Наблюдение и оценка

49. Клиентът установява процедури за наблюдение и оценка на изпълнението на плана за презаселване и ако е необходимо предприема коригиращи действия по време на изпълнението, за да бъдат постигнати целите на настоящото ИИ. Наблюдението на процеса на придобиване на земя, презаселване и подобряване или възстановяване на поминъка се извършва в съответствие с ИИ № 1 и в него трябва да участват основните заинтересовани страни, в това число засегнатите общности.
50. Обхватът на дейностите по наблюдението трябва да е пропорционален на рисковете и въздействията от проекта. За всички проекти със значителни въздействия върху разселването клиентът ще трябва да наеме компетентни специалисти по презаселване, които да наблюдават изпълнението на плановете за презаселване, да планират коригиращи действия, ако е необходимо, да предоставят съвети относно спазването на настоящото ИИ и да изготвят периодични доклади за вътрешно наблюдение. Тези доклади включват напредъка по отношение на ключовите показатели за изпълнение, посочени в плана за презаселване, и се представят на Банката като част от периодичните доклади за екологично и социално наблюдение, изисквани съгласно ИИ № 1.
51. Клиентът продължава да носи отговорност за предоставяне на Банката на доклади за наблюдение дори когато придобиването на земи и презаселването се извършват от трета страна, например правителството.

52. Клиентът осигурява извършването на проверки на изпълнението на плана за презаселване, като представя на Банката за одобрение доклад относно придобиването на земи и осъществяване на презаселването⁶⁷ след приключване на всички дейности.
53. Когато мащабът на въздействията на разселването е значителен, Банката може да изисква в допълнение към вътрешното наблюдение едното или двете от следните:
- периодични външни проверки за съответствие⁶⁸ с честота и в съответствие с технически задания, които се определят в плана за презаселване и съгласувано с Банката; и/или
 - външен одит след приключването⁶⁹ на дейностите по придобиване на земи и презаселване, за да се установи дали са изпълнени изискванията на настоящото ИИ и разпоредбите на плана за презаселване, особено тези, които се отнасят до подобряване или замяна на жилища или поминък. В плана за презаселване се определят времето и обхватът на одита след приключването и показателите за успех. Одитът след приключването се извършва от компетентни специалисти по презаселването, след като изпълнението на мерките за подобряване или възстановяване на поминъка е завършено и резултатите от тези мерки могат да бъдат измерени. В доклада от одита след приключването се идентифицират коригиращи действия, ако се наблюдават пропуски, и ако е необходимо се включва план за коригиращи действия.
54. От клиента може да се изисква да оповести докладите за външно наблюдение (включително доклади от проверки за съответствие и доклад за одита след приключването), когато мащабът на въздействията на разселването е значителен.

Физическо разселване и помощ за презаселване

55. В случаите, когато физическото разселване не може да бъде избегнато чрез идеи за разработване на проекта, клиентът трябва да изготви план за презаселване, който изпълнява най-малко приложимите изисквания на настоящото ИИ, независимо от броя на засегнатите лица. Планът трябва да бъде изготвен така, че да се смекчат отрицателните въздействия от разселването, и, ако е оправдано, да се идентифицират възможностите за развитие. В него трябва да е включен бюджет за презаселване и график за изпълнение и да бъдат посочени правата на всички категории засегнати лица (в това число приемащите общности). В плана трябва да се включат мерки за наблюдение на ефективността на физическото разселване и на свързаните с поминъка мерки по време на изпълнението, както и оценка след приключване на изпълнението. Особено внимание следва да бъде обърнато на аспектите на пола и нуждите на уязвимите групи. Клиентът трябва да документира всички сделки за придобиване на права върху земя,

предоставяне на обезщетение и друга помощ, свързана с дейности по преместване.

56. Клиентът трябва да предложи на разселваните лица избор между заместващ имот с равна или по-висока стойност със сигурност на владението, с равностойни или по-добри характеристики и предимства на местоположението, или парично обезщетение по цена на заместване, ако се докаже, че възможностите за замяна на имот не са осъществими или не бъдат приети от засегнатите лица. Заместващите сгради (в това число жилищата) и/или паричното обезщетение следва да бъдат предоставени преди преместването. В местата за презаселване, изградени за разселваните лица, следва да се предлагат най-малко подходящи жилища, условия на живот и достъп до услуги, които са най-малко равностойни на съществуващите преди разселването, както и устойчиви и рентабилни възможности за подобряване или най-малко за възстановяване на поминъка. Разходите за преместване и възстановяване на комуналните услуги в новите жилища се поемат от клиента.
57. Клиентът информира физически разселваните лица за момента на физическото преместване, като им дава разумно предизвестие и след консултация, като взема предвид, наред с други фактори, потенциалните въздействия върху графика на селскостопанските и училищните дейности.
58. Клиентът следва да идентифицира и оцени потенциалните неблагоприятни въздействия върху приемащите общности, които могат да бъдат засегнати от процеса на презаселване. В плана за презаселването се включват мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, договорени с приемащите общности.
59. Когато строителството на места за презаселване и реконструкцията на засегнати жилища и други засегнати сгради се предприемат от клиента, са приложими всички Изисквания за изпълнение.
60. Клиентът трябва да осигури помощ за презаселването, която съответства на потребностите на всяка група от засегнатите лица, като се обърща особено внимание на нуждите на уязвимите групи.

Икономическо разселване и подобряване или възстановяване на поминъка

61. В случай че проектът засяга поминъка или генерирането на доходи, клиентът следва да планира мерки за подобряване или поне възстановяване на доходите или поминъка на засегнатите лица. В плана се определят правата на засегнатите лица и/или общности, обърща се особено внимание на аспектите на пола и нуждите на уязвимите групи и се гарантира тяхното удовлетворяване по прозрачен, последователен и справедлив начин. В плана трябва да се включат мерки за наблюдение на ефективността на свързаните с поминъка мерки по време на изпълнението, както и оценка след приключване на изпълнението. Смекчаването на

⁶⁷ „Докладът относно придобиването на земи и осъществяване на презаселването“ е доклад, който се финализира след приключване на дейностите по придобиване на земи, презаселване и възстановяване на поминъка и включва: кратко изложение на въздействията на проекта (физическо и икономическо разселване) и на ръководните принципи на плана за презаселване; описание на усилията за избягване и свеждане до минимум на разселването; кратко изложение на събитията и резултатите от консултациите, в това число как те са повлияли на правата и на други особености на дейностите по придобиване на земи, презаселване и възстановяване на поминъка; описание на процеса на предоставяне на обезщетение; описание на всички възникнали проблеми и как те са били разрешени; кратко изложение на получените жалби и как те са били разрешени, в това число списък на всички жалби и съдебни дела, висящи към датата на представяне на доклада; описание на ресурсите, мобилизирани за планиране и изпълнение на дейности по придобиване на земи, презаселване и възстановяване на поминъка.

⁶⁸ „Външна проверка за съответствие“ означава периодични външни проверки на дейностите по придобиване на земи и презаселване, които се предприемат по време на планирането и изпълнението на тези дейности, за да се определи дали са изпълнени изискванията на настоящото ИИ и разпоредбите на плана за презаселване. Тя включва препоръки за коригиране на всички забелязани пропуски.

⁶⁹ „Одит след приключването“ означава външен одит на дейностите по придобиване на земи и презаселване, който се извършва след приключване на дейностите, определени в плана за презаселване, за да се определи дали са изпълнени изискванията на настоящото ИИ и разпоредбите на плана за презаселване, особено тези, които се отнасят до подобряване или възстановяване на поминъка.

неблагоприятните последици от икономическото разселване се счита за завършено, когато одитът след приключването установи, че засегнатите лица или общности са получили цялата помощ, на която имат право, и им е предоставена подходяща възможност да възстановят поминъка си.

62. Въздействията върху доходите или поминъка, които не са пряк резултат от придобиване на земя или ограничаване на земеползването, се установяват като част от процеса на екологичната и социална оценка в съответствие с изискванията на ИИ № 1. Мерките за обезщетяване и за възстановяване на поминъка, предприети във връзка с такива въздействия, се предприемат в съответствие с принципите на настоящото ИИ.
63. В зависимост от вида на въздействието, мерките за подобряване или възстановяване на поминъка включват следното:
- в случаите, при които придобиването на земи или ограничаването на земеползването засяга предприятия⁷⁰: обезщетение за засегнатия собственик или оператор на предприятието за: (i) разходите за установяване на стопанските дейности на друго място; (ii) пропуснатите нетни приходи през преходния период⁷¹; и (iii) разходите по прехвърлянето и преинсталирането на производствената сграда, машините или друго оборудване, както е приложимо в конкретния случай.
 - в случаите, когато проектът засяга лица, които имат права или претенции върху земята, които се признават или които може да бъдат признати на основание на разпоредби от националната нормативна уредба: предоставяне на заместваща земя или имущество с равна или по-голяма стойност или, ако е подходящо, парично обезщетение по цена на заместване;
 - икономически разселваните лица, които нямат права или претенции към земята, които да могат да бъдат законно признати, получават обезщетение за

загубените активи (като например реколта, инфраструктура за напояване и други извършени подобрения на земята), различни от земята, по пълна цена на заместване. В допълнение към това клиентът трябва да предостави помощ вместо обезщетение за земята, която е достатъчна, за да се предостави на тези лица възможност да възстановят поминъка си на друго място;

- когато са засегнати колективно притежавани от общността ресурси: инициативи, които подобряват производителността на оставащите ресурси, до които общността има достъп, и обезщетение за загубата на достъп в натура или в пари или осигуряване на достъп до алтернативни източници на загубения ресурс;
- предоставяне на допълнителна целева помощ и най-малко възможности за възстановяване и по възможност – за подобряване на възможностите им за доходоносна дейност, равнищата на производство и стандарта на живот. В случаите на предприятия, които понесат временни загуби или са принудени да затворят в резултат от свързано с проекта разселване, на такава помощ имат право както собственикът на предприятието, така и служителите, губещи възнаграждения или работно място;
- предоставяне на икономически разселваните лица на необходимата подкрепа по време на преходния период на основата на разумна оценка на времето, необходимо за възстановяването на възможностите им за доходоносна дейност, равнищата на производство и стандарта на живот; и
- предоставяне на разселваните лица и общности на възможности за извличане на подходящи ползи за развитие от проекта.

⁷⁰ „Предприятията“ включват магазини, ресторанти, услуги, производствени съоръжения и други предприятия, независимо от техния размер и независимо дали са лицензирани или нелицензирани.

⁷¹ „Преходен период“ е периодът между настъпването на разселването и момента, в който засегнатият поминък е възстановен.

Изискване № 6 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Съхранение на биологичното разнообразие и устойчиво управление на живите природни ресурси

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита факта, че съхранението на биологичното разнообразие⁷² и устойчивото управление на живите природни ресурси⁷³ имат основополагащо значение за екологичната и социална устойчивост.
2. Настоящото ИИ признава значимостта на съхранението на основните екологични функции на местообитанията⁷⁴, биологичното разнообразие и екосистемните услуги⁷⁵. Всички екосистеми поддържат живота на сложен комплекс от живи организми и се различават едни от други по богатството, изобилието и значимостта на биологичните видове.
3. Необходимо е да се търси оптимален баланс между целта за съхранение на биологичното разнообразие и устойчивото управление на живите ресурси и потенциала за извличане на множеството икономически, социални и културни ползи от биологичното разнообразие и живите природни ресурси.

Цели

4. Настоящото ИИ цели следното:
 - защита и съхраняване на биологичното разнообразие, спазвайки подход на предпазливост;
 - въвеждане на йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици в разработването и изпълнението на проекти с цел да се постигне нулева нетна загуба и, където е уместно, нетна полза за биологичното разнообразие;
 - съхраняване на екосистемните услуги; и
 - насърчаване на добрата международна практика в устойчивото управление и използване на живите природни ресурси.

Приложно поле

5. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти с пряко финансиране от ЕБВР, както са посочени в Екологичната и социална политика. Като част от своята процедура на изготвяне на екологична и социална оценка клиентът следва да идентифицира съотносимите изисквания на настоящото ИИ и начина, по който те ще бъдат спазвани и управлявани през жизнения цикъл на проекта. Осъществяването на действията, необходими за спазване на изискванията на настоящото ИИ, следва да се управлява посредством цялостната Система за

екологично и социално-отговорно управление (СЕСОУ) на клиента и конкретните за всички проекти Планове за екологично и социално управление (ПЕСУ), за да се структурира проектът така, че да се постигне съответствие с настоящото ИИ в рамките на приемлив срок. Изискванията относно екологичната и социалната оценка и управление са изложени в ИИ № 1.

6. Настоящото ИИ се отнася и за ситуации, в които поминъкът на засегнатите общности, в това число на коренното население, чийто достъп до или използване на биологичното разнообразие, екосистемните услуги и/или живите природни ресурси може да бъде повлиян от дейностите по проекта. Потенциалната положителна роля на засегнатите от проекта общности, в това число коренното население, за съхранението на биологичното разнообразие и устойчивото управление на живите природни ресурси също се разглежда в настоящото ИИ.

Изисквания

Съхранение на биологичното разнообразие

Оценка на рисковете и въздействията

7. Процесът на оценка следва да охарактеризира състоянието на базисните параметри до степен, която е съразмерна и специфична за очаквания риск и значимост на въздействията. Оценка на базисните параметри трябва да отчита, без да е ограничена до съответните рискове за биологичното разнообразие и екосистемните услуги, като се съсредоточава върху: потенциална загуба, влошаване и фрагментиране на местообитания, инвазивни чужди видове, свръхексплоатация, миграционни коридори, хидроложки промени, натоварване с хранителни елементи и замърсяване, както и въздействия от значение за изменението на климата и приспособяването към него. При планирането и провеждането на оценки, свързани с очертаването на изходното състояние на базисните параметри на биологичното разнообразие, и оценки на въздействието върху него, клиентът следва да ползва съответните насоки за добра практика, прилагайки необходимите за целта подходи на документални проверки, консултации с експерти и посещения на място. Когато са необходими още проучвания, за да се получи по-висока степен на сигурност относно значимостта на потенциалните въздействия, клиентът трябва да проведе допълнителни изследвания и/или наблюдение, преди да предприеме свързани с проекта дейности, които биха могли да причинят необратими въздействия.

⁷² По смисъла на настоящото ИИ, значението на термина „биологично разнообразие“ се дефинира в съответствие с Конвенцията за биологичното разнообразие като „многообразието сред живите организми от всички източници, включително, inter alia, сухоземни, морски и други водни екосистеми, както и екологичните комплекси, към които принадлежат; това включва разнообразие в рамките на отделния биологичен вид, между видовете и на екосистемите“.

⁷³ Определението за „живи природни ресурси“ гласи: „растенията и животните, отглеждани за консумация и потребление от човека или от животни, било то в диво или култивирано състояние. Тук се включват всички видове лесовъдство; биогорива; земеделие, включително отглеждане както на едногодишни, така и на многогодишни култури; отглеждане на животни, включително животновъдство; и рибно стопанство, както в дивата природа, така и в рибни полета за улов, включително всички типове морски и сладководни организми, както гърбначни, така и безгърбначни“.

⁷⁴ „Местообитание“ означава сухоземна, сладководна или морска географска единица или въздушен път, на основата на които съществуват съобщества от живи организми и се осъществяват взаимодействията им с неживата околна среда.

⁷⁵ Екосистемни услуги са ползите, които хората, в това число предприятията, извличат от екосистемите. Екосистемните услуги са организирани в четири типа: (i) услуги по предоставяне – продуктите, които хората получават от екосистемите; (ii) регулиращи услуги – ползите, които хората получават от регулирането на екосистемните процеси; (iii) културни услуги – нематериалните ползи, които хората получават от екосистемите; и (iv) поддържащи услуги – естествените процеси, които поддържат другите услуги.

8. Посредством процеса на оценка клиентът следва да определи и характеризира, още в началото на жизнения цикъл на проекта, потенциалните благоприятни възможности, рискове и въздействия върху биологичното разнообразие, свързани с проекта. Обхватът и задълбочеността на оценката трябва да са достатъчни, за да се охарактеризират въздействията на базата на вероятността от настъпването им и тяхната значимост и сериозност и да бъдат отразени опасенията на потенциално засегнатите общности и, когато това е уместно, на другите заинтересовани страни. При оценката трябва да се имат предвид също и преките, косвените и съвкупните въздействия и да се преценят ефикасността и осъществимостта на мерките за смекчаване на неблагоприятните последици, които предстои да се прилагат по проекта. Необходимо е в процедурата на оценяване да бъдат обхванати също и потенциалните въздействия на ниво ландшафт, сезонните ограничения и/или чувствителност, както и въздействията върху екологичната цялост на екосистемите, независимо дали те имат защитен статут или не и независимо от степента на нарушаване на равновесието им или влошаване на състоянието им.
9. В съответствие с ДМП, при оценката следва да се вземат предвид: (i) потенциалните въздействия на проекта върху екосистемните услуги, включително тези, които биха могли да се влошат от изменението на климата; (ii) използването на тези екосистемни услуги от потенциално засегнати общности и/или коренно население и зависимостта на общностите и/или коренното население от тях; и (iii) зависимостта на проекта от тези екосистемни услуги. В случай че проектът има потенциал да окаже въздействие върху тези екосистемни услуги и клиентът има пряк управленски контрол или значително влияние върху управлението, неблагоприятните въздействия трябва да се избягват. Ако тези въздействия не могат да бъдат избегнати, трябва да бъдат приложени мерки за смекчаване на неблагоприятните последици и/или за възстановяване на биологичното разнообразие и екосистемните услуги.
10. При проекти, които потенциално биха могли да имат такива въздействия върху коренното население и местните общности, клиентът трябва да осигури благоприятни възможности за честно и справедливо поделене на ползите, произтичащи от използването на живите природни ресурси, в съответствие с:
(i) изискванията относно решаването на свързаните с икономическо разселване въпроси съгласно ИИ № 5;
(ii) специфичните изисквания относно управлението на потенциални рискове и въздействия върху коренното население съгласно ИИ № 7; и (iii) изискванията относно взаимодействието със заинтересованите страни, предвидени в ИИ № 10.

Защита и съхранение на биологичното разнообразие, приоритетни елементи на биологичното разнообразие и местообитания от жизнено важно значение

11. Когато при извършването на оценката бъде установено наличие на потенциални въздействия върху биологичното разнообразие, свързани с проекта, клиентът трябва да управлява рисковете в съответствие с йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици и ДМП. Клиентът следва да възприеме подхода на предпазливост и да прилага адаптивни управленски практики, при които изпълнението на мерките за смекчаване на последиците и мерките за управление се съобразява с променящите се условия и с резултатите от наблюдението на проекта през целия му жизнен цикъл.
12. Същевременно в някои засегнати от проекта области могат да са включени „приоритетни елементи на биологичното разнообразие“⁷⁶. Те включват: (i) застрашени местообитания; (ii) уязвими биологични видове; (iii) значими за биологичното разнообразие елементи, определени от широк кръг заинтересовани страни или държави; и (iv) екологична структура и екологични функции, необходими за поддържането на жизнеспособността на приоритетни елементи на биологичното разнообразие, съгласно описаното в настоящата точка.
13. Когато при извършването на оценката бъде установено, че проектът би могъл да окаже значими, неблагоприятни и необратими въздействия върху приоритетни елементи на биологичното разнообразие, клиентът не бива да извършва никакви дейности по проекта, освен когато:
- може да докаже, че няма технически и финансово осъществими алтернативи;
 - осъществени са консултации със заинтересованите страни в съответствие с ИИ № 10;
 - проектът е допустим съгласно приложимото екологично законодателство, като се вземат предвид приоритетните елементи на биологичното разнообразие; и
 - са осъществени подходящи мерки за смекчаване в съответствие с йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, за да се осигури нулева нетна загуба⁷⁷ и – за предпочитане – постигане на нетна полза за приоритетни елементи на биологичното разнообразие и за стоящите в основата им местообитания и екологични функции в дългосрочен план, с цел постигане на измерими консервационни резултати.

⁷⁶ Приоритетните елементи на биологичното разнообразие представляват подмножество на биологичното разнообразие, което е незаменимо или уязвимо, но от приоритетен ред, който е по-нисък от този на местообитанията от жизнено важно значение (съгласно определението в точка 13).

⁷⁷ „Нулева нетна загуба“ е ситуацията, в която свързаните с проекта загуби на биологично разнообразие се балансират с ползите в резултат на мерки, предприети за избягване и свеждане до минимум на тези въздействия, за възстановяване на терена и, на последно място, за компенсиране на значителни остатъчни въздействия, ако има такива, в подходящ географски мащаб.

14. Най-чувствителните елементи на биологичното разнообразие се определят като „местообитание от жизнено важно значение“, което включва един от следните белези: (i) силно застрашени или уникални екосистеми; (ii) местообитания от съществено значение за застрашени⁷⁸ или критично застрашени видове; (iii) местообитания от съществено значение за ендемични видове или видове с ограничено географско разпространение; (iv) местообитания, поддържащи мигриращи или стадни видове от световно значение; или (v) зони, свързани с ключови еволюционни процеси.
15. Не се допуска фрагментиране, преобразуване или влошаване на местообитание от жизнено важно значение до степен, нарушаваща неговата екологична цялост или състоянието му за биологичното разнообразие. Ето защо в зони, съдържащи местообитания от жизнено важно значение, клиентът не бива да извършва никакви свързани с проекта дейности, освен ако са налице следните условия:
- в района да няма други осъществими алтернативи за развитие на проекта в местообитания с по-малка ценност за биологичното разнообразие;
 - да са осъществени консултации със заинтересованите страни в съответствие с ИИ № 10;
 - проектът да е допустим съгласно приложимото екологично законодателство, като се вземат предвид приоритетните елементи на биологичното разнообразие;
 - проектът да не води до измерими неблагоприятни въздействия⁷⁹ върху елементи на биологичното разнообразие, за които местообитанието е определено като такова от жизнено важно значение съгласно точка 14;
 - проектът да има за цел реализирането на нетни ползи⁸⁰ за местообитание от жизнено важно значение, върху което проектът оказва въздействие;
16. В случаите, когато клиентът е в състояние да изпълни тези изисквания, стратегията на проекта относно смекчаването на последиците следва да се опише на подходящото място – в План за управление на биологичното разнообразие или съответно в План за действие относно биологичното разнообразие⁸³.
17. Изискването за оценка на местообитание от жизнено важно значение се идентифицира по време на фазата на оценка на въздействието на проекта и, когато е приложимо, се преразглежда при приключването на оценката на базисните параметри. Когато при извършването на оценката бъде установено, че проектът би могъл да окаже неблагоприятни въздействия върху местообитание от жизнено важно значение, клиентът е длъжен да наеме независими експерти, които да извършат оценката на потенциалните неблагоприятни въздействия върху въпросното местообитание от жизнено важно значение.
18. В краен случай, могат да бъдат разработени и изпълнени компенсирани биологичното разнообразие проекти, за да се постигнат измерими, допълнителни и дългосрочни резултати за съхраняването⁸⁴, за които може с основание да се очаква, че няма да доведат до нетна загуба и – за предпочитане – ще доведат до нетна полза за биологичното разнообразие. При разработването на компенсиращ биологичното разнообразие проект е необходимо да се спазва принципът „подобно или

⁷⁸ Включените в Червения списък на застрашените видове на Международния съюз за защита на природата (IUCN). Определянето на статута на местообитание от жизненоважно значение на базата на други списъци се извършва по следния начин: (i) ако даден вид е вписан в национален/регионален списък като критично застрашен или застрашен, в страни, които спазват насоките на IUCN, определянето на статута на местообитания от критично значение се извършва за всеки проект поотделно след консултации с компетентните специалисти; и (ii) в случаи, когато категоризациите на видове, вписани в национален/регионален списък, не съвпадат точно с тези на IUCN (например някои държави вписват видовете в списъци с по-обща категория, като „защитен“ или „ограничен“), е необходимо да се извърши оценка, за да се установят основанията и целта на изготвяне на списъка. В такъв случай определянето на статута на местообитание от жизненоважно значение ще се основава на такава оценка.

⁷⁹ Наличието на измерими неблагоприятни въздействия означава, че преките и косвените въздействия на проекта ще застрашат запазването в рамките на проучвания район на всяка ценност за биологичното разнообразие, която води до определяне на местообитанието като такова от жизнено важно значение.

⁸⁰ Нетните ползи представляват допълнителни консервационни резултати, които могат да се постигнат по отношение на ценността на биологичното разнообразие, заради която местообитание от жизнено важно значение е определено като такова. Нетни ползи могат да се постигнат чрез осъществяване на компенсиращи биологичното разнообразие проекти и/или, в случаи, когато клиентът би могъл да спазва изискванията на точка 14 на настоящото Изискване относно изпълнението без компенсиращ биологичното разнообразие проект, клиентът трябва да реализира нетните ползи посредством реализацията на програми, които да могат да се осъществят на място (in situ) за подобряване на местообитанието и да защитят и съхранят биологичното разнообразие.

⁸¹ „Нетно намаление“ означава еднократна или кумулативна загуба на екземпляри, която пречи на способността на видовете да запазят устойчивост в глобален и/или регионален/национален мащаб в продължение на много поколения или за продължителен период от време. Мащабът (например глобален и/или регионален/национален) на потенциалното нетно намаление се определя на основата на вписването на биологичния вид в списък – или Червения (глобалния) списък на застрашените видове на IUCN и/или в регионални/национални списъци. При видове, включени и в двата вида списъци – Червения (глобалния) списък на застрашените видове на IUCN и националните/регионални списъци, – нетното намаление трябва да се основава на националната/регионалната популация.

⁸² Сроктът, в който клиентите трябва да покажат, че няма нетно намаление на критично застрашени и застрашени видове, се определя съобразно спецификата на всеки отделен случай и след консултации с външни експерти.

⁸³ Плановите за действие относно биологичното разнообразие (ПДБР) обикновено включват поредица от общи цели, конкретни цели и мерки за управление и планирани етапи, насочени към смекчаване на остатъчните въздействия, с цел да не се допуска нетна загуба/да се постигнат нетни ползи за приоритетни елементи на биологичното разнообразие или за местообитание от жизнено важно значение. Основната цел и конкретните цели трябва да бъдат реалистични и да се основават на измерими конкретни количествени цели. Необходимо е всяка конкретна цел да очертава поредица от действия и да посочва показатели за степента им на изпълнение или за наблюдението на достигането на конкретни количествени цели и да се посочва отговорник и срок. ПДБР трябва да се разработват съгласувано със съответните заинтересовани страни, в това число държавни органи, външни експерти, местни/международни организации за опазване на природата, както и със засегнатите от проекта общности.

⁸⁴ Измеримите резултати за съхраняването на биологичното разнообразие трябва да бъдат показани на място (in situ) (в естествени условия, а не в плен или в хранилище) и в подходящ географски мащаб (например на местно, национално или регионално равнище).

по-добро⁸⁵, а самото разработване трябва да се извършва в съответствие с ИИ на Банката и с ДМП. Клиентът трябва да отдели подходящи собствени човешки ресурси и да покаже дългосрочната техническа и финансова осъществимост на осъществяването на компенсиращия проект.

19. В случаите, когато се предлагат компенсиращи биологичното разнообразие проекти по отношение на приоритетни елементи на биологичното разнообразие или местообитание от жизнено важно значение, клиентът следва да разработи стратегия за компенсиране на биологичното разнообразие или план за управление на проекта за компенсиране на биологичното разнообразие, според случая, за да покаже, че значителните остатъчни въздействия на проекта върху биологичното разнообразие ще бъдат адекватно смекчени. В тези случаи клиентът следва да наеме независими експерти с познания в областта на разработването и осъществяването на компенсиращи биологичното разнообразие проекти.
20. Не всички остатъчни неблагоприятни въздействия върху приоритетните елементи на биологичното разнообразие и/или местообитанията от жизнено важно значение могат да бъдат компенсирани. В такива случаи клиентът трябва да преработи проекта, за да се избегне необходимостта от подобен компенсиращ план и да се изпълнят изискванията на настоящото ИИ.

Законово защитени и международно признати зони с ценно биологично разнообразие

21. Когато проектът се осъществява на територията на зона, която е законово защитена⁸⁶ и/или е международно призната⁸⁷, или е предложена за такъв статут от национални правителства, или когато проектът има потенциала да предизвика неблагоприятни въздействия върху такава зона, клиентът е длъжен да определи и оцени потенциалните въздействия, свързани с проекта, и да приложи йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, така че въздействията от проекта да не нарушават целостта, целите на опазването на зоната и/или значението ѝ за биологичното разнообразие.
22. Ако при оценката се стигне до заключението, че проектът има потенциала да окаже неблагоприятно въздействие върху целите на опазването и целостта на терена, приоритетни елементи на биологичното разнообразие и/или местообитание от жизнено важно значение на територията на законово защитени или международно признати зони с ценно биологично разнообразие, клиентът трябва да се опита да избегне тези въздействия. Освен това клиентът трябва:
- да покаже, че всяка дейност за развитие е разрешена от закона, за което е възможно да е било необходимо да се извърши специфична оценка на свързаните с проекта въздействия върху

защитената зона, съгласно изискванията на националната нормативна уредба;

- да постъпва по начин, съответстващ на признати от държавен орган планове за управление на такива зони;
- да проведе консултации с управителите на защитената зона, съответните власти, местните общности и други заинтересовани страни относно предлагания проект в съответствие с ИИ № 10; и
- да осъществи допълнителни програми, както се прецени за уместно, за популяризиране и подпомагане на целите на опазването на защитената зона.

Инвазивни чужди видове

23. Клиентът е длъжен да избягва и активно да работи за недопускане на случайно или умишлено въвеждане на чужди биологични видове, които биха могли да окажат значими неблагоприятни въздействия върху биологичното разнообразие, като по-конкретно:
- клиентът не трябва умишлено да въвежда чужди видове в ареали, където тези видове не се срещат при нормални обстоятелства, освен когато това се извършва в съответствие с нормативната рамка, регулираща такова въвеждане. При никакви обстоятелства не бива да се допуска въвеждане в нова околната среда на видове, за които е известно, че са инвазивни;
 - клиентът следва да идентифицира потенциалните рискове, въздействия и варианти за смекчаване на последиците, свързани със случайното пренасяне и пускане на свобода на чужди видове⁸⁸; и
 - когато наличието на чужди биологични видове вече е установено в страната или в региона на предлагания проект, клиентът трябва да упражнява дължимото старание и да не разпространява инвазивните видове в ареали, в които те още не са установени.

Устойчиво управление на живите природни ресурси

24. По отношение на проекти, които включват първично производство на живи природни ресурси, в това число растениевъдство или животновъдство, горско стопанство в естествени или засадени гори, аквакултури или рибарство, производство и използване на биомаса за енергия и биогорива, трябва да са изпълнени всички приложими изисквания на настоящото ИИ, в допълнение към следното:
- Клиентът следва да управлява живите природни ресурси като прилага изискванията на

⁸⁵ Принципът „подобно или по-добро“ означава, че в повечето случаи компенсиращите биологичното разнообразие проекти трябва да бъдат разработени така, че да се запази същата ценност на биологичното разнообразие, каквато е засегната от проекта (компенсиране „в натура“). В определени ситуации обаче областите на биологичното разнообразие, които ще бъдат засегнати от проекта, може да не представляват нито национален, нито местен приоритет и може да има други области на биологично разнообразие със сходна ценност, чието опазване и устойчиво използване е с по-висок приоритет и които са под непосредствена заплаха или се нуждаят от защита или ефективно управление. В тези ситуации може да е подходящо да се обмисли компенсиране „не в натура“, което включва „замяна с по-добро“ (т.е. когато компенсиращият проект е насочен към биологично разнообразие с по-висок приоритет от засегнатото от проекта).

⁸⁶ Настоящото ИИ се ръководи от даденото от IUCN определение на термина „защитена зона“.

⁸⁷ Обекти, определени по силата на международни конвенции или договори, включително, без изброяването да е изчерпателно, Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО, резерватите от Програмата на ЮНЕСКО „Човек и биосфера“ и Списъка на влажните зони с международно значение съгласно Рамсарската конвенция.

⁸⁸ По отношение на международните превози на стоки и предоставянето на услуги с кораби, настоящото ИИ се ръководи от Международната конвенция за контрол и управление на корабните баластни води и седименти. Клиентите, които се обръщат към ЕБВР за финансиране на проект, включващ такива корабни превози, са длъжни да спазват съответните задължения, определени в рамките на тази конвенция.

националната нормативна уредба, ДМП и съответните материални екологични стандарти на ЕС, приложими на нивото на проекта.

- Когато е подходящо, клиентът следва да възприеме стандарти за сертифициране, признати на глобално, регионално или национално равнище, (i) които се основават на консултативен процес с много заинтересовани страни и (ii) при които за акредитация се изисква независима проверка или сертифициране от подходящи акредитирани органи за съответните стандарти. Когато не съществуват подходящи стандарти и/или системи за сертифициране, клиентът следва да се ангажира да прилага подходящи специфични за отрасъла практики за устойчиво управление в съответствие с ДМП.
- Когато е осъществимо, клиентът следва да разполага свързани със земя агробизнес проекти върху незалесена земя или земя, чието естественото състояние вече е преобразувано, за да се сведат до минимум въздействията върху приоритетни елементи на биологичното разнообразие и/или местообитания от жизнено важно значение.
- Производството и/или използването на видове с потенциал за инвазивност следва да не се извършва без подходящ контрол за предотвратяване на тяхното освобождаване/разпространение извън производствената зона.
- При проекти в областта на рибарството⁸⁹ и аквакултурите клиентът следва да извърши оценка и да ограничи до минимум риска неместни видове да избягат в околната водна среда. Необходимо е клиентът също така да оцени и ограничи до минимум потенциала за заразяване на околната среда с болести и/или паразити.
- Когато се занимава с отглеждане, транспорт и клане на животни за месо или за производство на странични продукти (например мляко, яйца, вълна), клиентът следва да въведе и спазва националните нормативни изисквания, съответните стандарти на ЕС относно хуманното отношение към животните и ДМП, като възприема в животновъдните си техники онези от тях, които са най-строги.
- За да се сведе до минимум антимикробната резистентност (AMR)⁹⁰, клиентът следва да лекува с антибиотици само здрави животни, отглеждани за храна, в съответствие с материалните стандарти на ЕС в областта на околната среда.
- В държавите членки на ЕС е забранено използването или пускането на генетично модифицирани организми (ГМО) в околната среда без разрешението на компетентните власти. В другите страни, където ЕБВР осъществява оперативни дейности, е забранено използването

или пускането на ГМО в околната среда без оценка на риска, проведена съобразно материалните стандарти на ЕС в областта на околната среда.

Вериги на доставка

25. Като част от процеса на оценка на веригата на доставки, описан в ИИ № 1, клиентът идентифицира и оценява рисковете и въздействията върху биологичното разнообразие, причинени от основните му доставчици⁹¹.
26. Ако при извършването на тази оценка на риска бъде установено, че приоритетни елементи на биологичното разнообразие и/или местообитания от жизнено важно значение могат да бъдат засегнати неблагоприятно от основните доставчици на клиента, или когато такива рискове са отчетени в по-ниските нива на веригата за доставки на стоки и материали, които са от съществено значение за основните функции на проекта, клиентът трябва да предприеме подходящи стъпки за отстраняване на това в съответствие с ДМП в срок, договорен с ЕБВР.
27. Когато клиентът купува стоки, представляващи природни ресурси, в това число храни, дървен материал и влакна, за които е известно, че произхождат от райони, където съществува риск от значителна промяна или от влошаване на състоянието на приоритетни елементи на биологичното разнообразие и/или на местообитания от жизнено важно значение, в екологичната и социална оценка на клиента трябва да бъде включена оценка на системите и практиките за проверка, използвани от основните доставчици. Клиентите също така трябва да отдават предпочитание на закупуването на живи природни ресурси, произведени в съответствие с международно признати принципи и стандарти за устойчиво управление, където има такива за продукта, който се закупува.
28. Като минимум, клиентът трябва да въведе политики, процедури и практики за проверка, с които:
 - да се установяват произходът на доставките и видът на местообитанията в района, от който произхождат стоките;
 - да се избягват поръчки от доставчици, които допринасят за значителни промени или за влошаване на състоянието на приоритетни елементи на биологичното разнообразие, на местообитания от жизнено важно значение и/или на определени защитени зони; и
 - да се осигурява текущ контрол на основните доставчици на клиента.
29. Способността на клиента да овладее напълно тези рискове ще зависи от степента на неговия контрол или влиянието му върху основните му доставчици.

⁸⁹ Дейностите в областта на рибарството не се изчерпват непременно само с риболова. При възстановяване на популацията или въвеждане на различни видове или популации, особено в затворени части на околната среда, като например езера, трябва да се гарантира, че новите запаси няма да унищожат или изместят съществуващите местни ендемични видове/естествено разпространените рибни видове.

⁹⁰ Според Световната организация за здравеопазване на животните (OIE), антимикробните агенти са лекарства, използвани за лечение на инфекции, особено такива от бактериален произход. Тези лекарства са от съществено значение за защита на здравето на хората и животните, както и за хуманното отношение към животните. Прекомерното или неподходящо използване може да доведе до появата на резистентни бактерии, които не реагират на антибиотично лечение. Това обикновено се нарича антимикробна резистентност или AMR.

⁹¹ Вижте ИИ № 1, бележка под линия 22 за определенията на понятията „основни доставчици“ и „основни функции по изпълнение на проекта“.

Изискване № 7 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Коренно население

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита факта, че коренните населения са социални групи с идентичност и поминък, които се различават от тези на доминантните групи в националните общества. Тези групи може да са сред най-маргинализираните и уязвими слоеве на населението. Техният икономически, социален и правен статус може често да ограничава капацитета им да отстояват правата и интересите си по отношение на земите и ресурсите (както природни, така и културни). Това, съчетано с тяхната икономическа и духовна зависимост от тези земи и ресурси, може да ги направи особено податливи на всякакви неблагоприятни въздействия от проектите. Настоящото ИИ също така признава, че коренното население има уникални знания и способности и е потенциален партньор в устойчивото развитие, който допринася за планирането и изпълнението на дейности, свързани с проекти, и извлича ползи от тях.
2. Настоящото ИИ признава, че правителствата играят централна роля в защитата на правата на коренното население. В него са очертани отговорностите на клиента да оцени потенциала на даден проект да въздейства върху коренното население, да взаимодейства по смислен начин със засегнатото коренно население и, при определени обстоятелства, посочени в настоящото ИИ, да получи неговото свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие. В настоящото ИИ също така са определени задълженията на клиентите да си сътрудничат със засегнатото коренно население при планирането и прилагането на мерки за избягване, свеждане до минимум, смекчаване и компенсиране на неблагоприятните ефекти и за споделяне на ползите от проекта.

Цели

3. Настоящото ИИ цели следното:
 - да се осигури пълно зачитане от проекта на достойнството, правата, стремежите, културите, установените по силата на обичая закони и начините на поминък на коренното население;
 - да се предвиждат и избягват неблагоприятните рискове и въздействия на проектите⁹² върху живота и начините на поминък на общностите на коренното население, или когато избягването им не е практически осъществимо, тези въздействия да се свеждат до минимум, да се смекчават или компенсират;
 - да се насърчават ползите и възможностите за устойчиво развитие за коренното население по начин, който е достъпен, подходящ в културно

отношение и приобщаващ за мъжете и жените от коренното население;

- да се установяват и поддържат постоянни отношения с коренното население, засегнато от даден проект, през целия жизнен цикъл на проекта;
- да се осигури ефективното участие на коренното население в разработването на дейности по проекта или на мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, които биха могли да засегнат коренното население положително или отрицателно; и
- да се гарантират добросъвестни преговори с коренното население и да се получава неговото свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие при специфичните обстоятелства, описани в настоящото ИИ.

Приложно поле

4. В настоящото ИИ терминът „коренно население“ се използва в технически смисъл за обозначаване на социокултурна група, отделна от доминантните групи в националните общества, която притежава всички от изброените по-долу характеристики⁹³:
 - хората се самоопределят като членове на отделна коренна етническа или културна група и тази самоличност се признава от другите;
 - колективна привързаност към географски определени местообитания, традиционни земи или територии на предците им в зоната на проекта и към природните ресурси в тези местообитания и територии⁹⁴;
 - културни, икономически, социални или политически институции, закони или разпоредби, установени по силата на обичая, които са отделни от тези на доминантното общество или култура; и
 - отделен език или диалект, често различен от официалния език или диалект на страната или региона.
5. Група или членове на група, която води номадски или номадско-пасторален начин на живот, живее в смесени или градски общности и/или само посещава своите традиционни земи сезонно, може също да претърпява принудително прекъсване на връзката. Нито настоящият и начин на живот, нито това принудително прекъсване на връзката не прави такава група недопустима във връзка с прилагането на настоящото ИИ.

⁹² Неблагоприятните въздействия могат да включват, без изброяването да бъде изчерпателно: въздействия, възникващи в резултат от загуба на активи или ресурси, ограничения върху земеползването или върху провеждането на дейности, които са част от традиционния начин на живот, като следствие от свързани с проекта дейности.

⁹³ Някои характеристики може да са ерозирани или да са по-малко очевидни за някои групи или общности поради интеграция в по-широкото общество или икономика, понякога в резултат на правителствена политика.

⁹⁴ Група, която е загубила своята „колективна привързаност към географски определени местообитания или територии на предците си в зоната на проекта“ поради принудително прекъсване на връзката, запазва допустимостта си за включване в приложното поле на настоящото ИИ. „Принудително прекъсване на връзката“ означава загуба на колективна привързаност към географски определени местообитания или територии на предците поради конфликт, държавни програми за преселване, лишаване от собственост върху земите □, природни бедствия или включване на тези територии в границите на градска зона. По смисъла на настоящото ИИ „градска зона“ обикновено означава град или голямо населено място и притежава всички изброени по-долу характеристики, като никоя от тях, взета отделно, няма определящо значение: а) правно определена на зоната като градска съгласно вътрешното право на страната; б) висока гъстота на населението; и в) висок относителен дял на неселскостопанските икономически дейности спрямо селскостопанските.

6. Осъществяването на необходимите действия за изпълнението на тези изисквания следва да бъде управлявано в съответствие с настоящото ИИ, както и с ИИ №1, 5, 8 и 10, както е приложимо.

Изисквания

Оценка

7. Клиентът трябва да установи дали настоящото ИИ е приложимо на възможно най-ранен етап от жизнения цикъл на проекта, но не по-късно от момента на извършване на екологична и социална оценка. Когато клиентът не разполага с подходящия ресурс в рамките на своята организация, е необходимо да се ползват съветите на опитни и независими специалисти по социални въпроси, за да се установи дали дадена група отговаря на критериите в точки 4 до 6 от настоящото ИИ.
8. При проекти, при които има вероятност да бъде засегнато коренно население, клиентът следва да извърши оценка на въздействието върху коренното население. Клиентът следва първо да избягва неблагоприятните последици, а когато това не е практически осъществимо – да разработи план за развитие, така че да сведе до минимум потенциалните неблагоприятни въздействия и/или да смекчи последиците от тях, и да определи възможните ползи за засегнатото коренно население.
9. В случаите, при които проектът още не е започнал, клиентът следва да възложи обективно и независимо проучване, чрез което да бъдат определени всички общности от коренното население, които може да бъдат пряко или косвено засегнати от проекта, и в консултация със засегнатото коренно население да оцени потенциалното въздействие на проекта върху тези групи и тяхното мнение за проекта. При тази оценка следва да се вземе предвид специфичната уязвимост на коренното население на промени в неговата околна среда и начин на живот.
10. В случаите, при които вече са започнали строителни дейности, други дейности или операции по проекта, клиентът следва да предостави всички съотносими документи и информация, с които се доказва, че клиентът е поискал мненията на засегнатото от проекта коренно население и се е съобразил с тях. Тези документи включват документи, отнасящи се до резултатите от работата на дружеството в миналото, документи, свързани с последиците за коренното население към момента, и опис на документите, които вече са представени на съответните органи
11. Ако изискванията на настоящото ИИ не са изпълнени, клиентът трябва да извърши оценка съгласно точки 7 до 10 от настоящото ИИ. При тази оценка трябва също така: (i) да се направи преглед на последиците до момента върху живота и поминъка на коренното население; (ii) да се установят евентуални пропуски в спазването на изискванията на настоящия стандарт; и (iii) да се определят коригиращите действия, които може да се наложат, за да се осигури съответствие с настоящото ИИ. След това клиентът трябва да договори план за действие с ЕБВР.

Съдържателни консултации и свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие

Съдържателни консултации

12. Клиентът трябва да изгради постоянни взаимоотношения със засегнатите общности от коренното население на възможно най-ранен етап от процеса на планиране на проекта, както и да проведе процес на съдържателни консултации, както е определено в ИИ № 10, съответстващи на рисковете по проекта и на

потенциалното въздействие върху коренното население. Освен това процесът на консултации следва да съдържа следното:

- участие на представителни органи на коренното население (например съвети на старейшините или селски съвети и т.н.), организации на коренното население, както и на членове на засегнатите общности от коренното население;
- разбиране и уважение към съотносимите закони, установени по силата на обичая;
- осигуряване на достатъчно време за осъществяване на процеса на колективно вземане на решения от коренното население;
- ефективно участие на коренното население в разработването на дейности по проекта или на мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, които биха могли да засегнат коренното население положително или отрицателно; и
- отчитане на хетерогенния характер на общността, като се вземе предвид следното:
 - o че коренното население може да живее в смесени общности с хора, които не са коренни жители; и
 - o че общностите от коренното население не изразяват мнението си само с един глас – консултациите и участието трябва да включват представителство на различните поколения и полове и на изключените групи.

Свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие

13. Няма общоприето определение за „свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие“. Въпреки това, по смисъла на настоящото ИИ, съгласие означава колективната подкрепа на засегнатото коренно население за предложените дейности по проекта, които го засягат. Свободното, предварително и основано на осведоменост съгласие стъпва на и разширява описания по-горе процес на съдържателни консултации и се постига чрез добросъвестни преговори между клиента и засегнатото коренно население, при приключването на които последното стига до решение в съответствие със своите културни традиции, обичаи и практики. За свободното, предварително и основано на осведоменост съгласие не се изисква единодушие и то може да бъде постигнато дори когато отделни лица или групи в рамките на или сред коренното население изразят изрично несъгласие.
14. Свободното, предварително и основано на осведоменост съгласие на засегнатото коренно население се изисква при обстоятелства, в които даден проект: (i) засяга земите или ресурсите на коренното население, използвани по силата на обичая; (ii) води до преместване на коренното население от неговите земи, използвани по силата на традицията или обичая; или (iii) засяга или предлага да използва културните ресурси на коренното население.
15. При такива обстоятелства клиентът трябва да наеме квалифицирани независими експерти, които да съдействат при провеждането и документирането на добросъвестните преговори и процеса на получаване на свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие.

Въздействия върху земи и ресурси, използвани по силата на традицията или обичая

16. Коренното население често е тясно свързано с обичайните си земи и със своите гори, води, дива флора и фауна и други природни ресурси. Тези връзки са свързани с начини на поминък, с културни, церемониални или духовни измерения и може да определят идентичността и общността на коренното население. Поради това следва да се отчитат тези специални съображения, ако проектът засяга такива връзки. Макар че тези земи може да не са законна собственост на коренното население съгласно националната нормативна уредба, тяхното използване, включително сезонното или цикличното им използване, от общности от коренното население често може да бъде доказано и документирано.
17. Ако предлага проектът да се разположи на използвани по силата на обичая земи или да развива с търговска цел природни ресурси, разположени в такива земи, и могат да се очакват неблагоприятни въздействия върху поминъка или върху ползването им за културни, церемониални или духовни цели, които определят самоличността и общността на коренното население, клиентът трябва да получи свободното, предварително и основано на осведоменост съгласие на коренното население. В допълнение към това клиентът трябва:
- да осигури документиране на използването на земята и ресурсите на коренното население от експерти в сътрудничество със засегнатите общности от коренното население, без да се засягат други претенции на коренното население върху земята; при оценката следва да се отчетат въпросите на пола и да бъдат по-конкретно разгледани ролите на жените в управлението и използването на тези ресурси;
 - да документира своите усилия за избягване или най-малкото – за свеждане до минимум на размера на използваната, населявана и/или притежавана от коренното население земя, която се предлага за проекта;
 - да информира засегнатите общности от коренното население за правата им по отношение на тези земи съгласно националното законодателство, включително това, което признава права или ползване по силата на обичая;
 - да даде достатъчно време на засегнатите общности от коренното население да стигнат до съгласие помежду си, без клиентът да налага своята воля пряко или косвено;
 - да осигури непрекъснат достъп до природни ресурси, като осигури равностойно заместване на ресурсите или, в краен случай, предостави обезщетение; и
 - да предостави на засегнатите общности от коренното население достъп, ползване и възможност за преминаване през земите, които клиентът развива, като се отчита императивния характер на съображенията, свързани със здравето, безопасността и сигурността.

Преместване на Коренното население от традиционни или обичайни земи

18. Клиентът трябва да проучи практическата осъществимост на алтернативни идеи за разработване на проекта, за да се избегне преместването на коренното население от земи, които то владее колективно по силата на традицията или обичая. Когато преместването не може да бъде избегнато, клиентът следва да сведе до минимум размера на използваната земя и не бива да извършва такова преместване, без да получи свободното, предварително и основано на осведоменост съгласие от засегнатото коренно население. Всяко преместване на коренно население следва да бъде съобразено с изискванията на ИИ № 5. Освен това коренното население има право да получи от клиента честно и справедливо обезщетение за земите, териториите и ресурсите, които традиционно е притежавало или по друг начин владяло или използвало и които са били конфискувани, отнети, завладени, ползвани или увредени в резултат на проекта без неговото свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие.
19. Когато това е практически осъществимо, преместеното коренно население трябва да може да се завърне на своите традиционни или обичайни земи в случай, че причината за преместването му отпадне. В такива случаи земите трябва да се възстановят изцяло в първоначалното им състояние.

Културно наследство

20. Когато даден проект може значително да засегне културно наследство, което е от съществена важност за идентичността и/или културните, церемониалните или духовните аспекти на коренното население, следва да се даде приоритет на избягването на такива въздействия. Когато значителните въздействия са неизбежни, клиентът трябва да получи свободното, предварително и основано на осведоменост съгласие на засегнатото коренно население, както и да изпълни изискванията на ИИ № 8.
21. Когато даден проект предлага да се ползват културните ресурси, познания, иновации или практики на коренното население за търговски цели, клиентът следва да информира коренното население за: (i) правата му съгласно настоящото ИИ; (ii) обхвата и естеството на предлаганото развитие с търговска цел; (iii) потенциалните последици от това развитие; и (iv) да получи неговото свободно, предварително и основано на осведоменост съгласие. Клиентът също така следва да определи и прилага механизми, с които се насърчава справедливото и равнопоставено споделяне на ползите от пускането на пазара на тези познания, иновации или практика, без това да е в разрез с обичаите и традициите на засегнатото коренно население.

Обезщетение и споделяне на ползите

22. Клиентът трябва да осигури, в съгласие с местната общност, справедливо обезщетяване на засегнатото коренно население за загубата на поминък, понесена в резултат от свързани с проекта дейности. При изчисляване на обезщетението клиентът трябва да изпълнява изискванията на ИИ № 5 и да отчете неблагоприятните последици от проекта върху обичайния поминък⁹⁵, в това число номадските/номадско-пасторалните практики, както и семейния живот на коренното население, като се има предвид по-конкретно платената и неплатената работа на жените. Това трябва да става в сътрудничество с представители на коренното население и експерти. Изискванията на тази точка се прилагат и в случаите, при които клиентът трябва да

⁹⁵ Естеството на „обичайния поминък“ следва да се тълкува гъвкаво (така, че да се включват съвременни адаптации като например етно-туризъм и преработка на храни).

- изплати обезщетение на местни или регионални органи на управление.
23. Трябва да се разработи взаимно приемлив и осъществим от правна гледна точка механизъм за прехвърляне на обезщетението и/или ресурсите. Възможно е това да предполага колективно обезщетяване, в случаите, когато земята и ресурсите са колективна собственост. Клиентът следва да предостави помощ, за да направи възможно създаването на подходящи системи за управление, които гарантират ефективно разпределение на обезщетението сред всички отговарящи на условията членове или колективно използване на обезщетението по начин, който е от полза за всички членове на групата.
24. Клиентът трябва да осигури на засегнатото коренно население възможности за подходящи в културно отношение ползи за развитие. Тези благоприятни възможности трябва да са съизмерими със степента на причиняваните от проекта въздействия, да имат за цел подобряване на стандарта на живот и начините на поминък на коренното население по подходящ начин и да способстват за дългосрочната устойчивост на природните ресурси, от които то може да зависи. Ползите за развитието следва да се предоставят своевременно.
25. Предлагащите действия на клиента за ограничаване до минимум на неблагоприятните въздействия, смекчаване на последиците от тях или за компенсирането им и за определяне и споделяне на ползите следва да се включат в обвързан със срокове план, като например план за развитието на коренното население (ПРКН) или в план за развитие на по-широката общност, съдържащ отделни компоненти, отнасящи се до коренното население. Този план следва да бъде разработен чрез консултации със засегнатото коренно население. Клиентът следва също така да наеме квалифицирани експерти със съответните и подходящи технически познания и умения, необходими за изготвянето на плана. Необходимо е в ПРКН да се заложи системно оценяване на различните въздействия на проекта по отношение на половете и различните възрастови поколения и да се включат действия за овладяване на тези въздействия върху отделните групи в общността. Степента на подробност и обхвата на ПРКН зависят от конкретния проект и от естеството и обхвата на свързаните с проекта дейности.
26. Когато съществуват косвени фактори, които поради етнически признак изключват коренното население и отделните коренни жители от достъп до ползите, като например възможности за намиране на работа, свързаните с проекта дейности следва да включват коригиращи мерки като: (i) информирание на организацията на коренното население и на отделните коренни жители за техните права съгласно трудовото, социалното, финансовото и фирменото законодателство и за съществуващите механизми за обжалване, които могат да се използват; (ii) подходящо и ефективно разпространение на информация, обучение и мерки за премахване на бариерите пред достъпа до ползи и ресурси, като например кредит, заетост, бизнес услуги, здравни услуги и образователни услуги, както и други ползи, произтичащи от проекта или подпомагани от него; и (iii) предоставяне на коренните работници, предприемачи и бенефициенти на същата защита, каквато се полага съгласно националната нормативна уредба на други лица от същите отрасли и категории, като се вземат предвид въпросите на равенството на половете и етническата сегментация на пазарите на стоки и пазара на труда, както и езиковите фактори.
27. Необходимо е клиентът да се погрижи изграденият съобразно ИИ № 10 механизъм за жалби по проекта да бъде подходящ в културно отношение и достъпен за коренното население и да взема предвид наличието на механизми за съдебна защита и на обичайните механизми за уреждане на спорове. Това може да означава да се разчита в по-малка степен на писмени процедури и повече да се използват устни канали за съобщаване.

Други съображения

28. В хода на реализацията на проекта клиентът следва незабавно да уведоми ЕБВР за всякакви конфликти между коренното население и клиента, които остават без решение, въпреки че са разгледани чрез изградения от проекта механизъм за жалби.
29. Когато държавата има определена роля в управлението на рисковете и въздействията върху коренното население във връзка с проекта, клиентът трябва да си сътрудничи с компетентния държавен орган, доколкото това е осъществимо и органът позволи, за да се постигат резултати, съответстващи на целите на настоящото ИИ. Освен това, когато капацитетът на държавата е ограничен, клиентът следва да играе активна роля в хода на планирането, провеждането и наблюдението на дейностите, доколкото органът позволи.

Механизъм за жалби

Изискване № 8 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Културно наследство

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита значимостта на културното наследство за сегашното и бъдещите поколения. Целта е да се опазва културното наследство и да се дадат насоки на клиентите как да избягват или смекчават неблагоприятни въздействия върху културното наследство в хода на стопанските си оперативни дейности. От клиентите се изисква да проявяват предпазливост в подхода си към управлението и устойчивото ползване на културното наследство.
2. Както материалното, така и нематериалното културно наследство са важни ценности за икономическото и социалното развитие и съставляват неразделна част от приемствеността на културната самоличност и практика (включително традиционните умения, познания, вярвания и/или малцинствените диалекти и езици).
3. В стремежа си да осъществява тези цели относно опазването и съхраняването настоящото ИИ се ръководи от приложимите международни конвенции и други актове. Съзнава се също така необходимостта да се зачита нормативната уредба, отнасяща се до културното наследство, което би могло да бъде засегнато от проекта, и задълженията, поети по силата на съответните международни договори и спогодби, ратифицирани от страните-домакини. Тези закони могат да се отнасят до културното наследство или старините, разрешителните за планиране или застрояване, зоните за опазване, защитените зони, други закони и подзаконовни актове, уреждащи архитектурното наследство, или закони относно защитата на културите на коренното население. Подробните изисквания относно защитата на коренното население са дадени в ИИ № 7.

Цели

4. Настоящото ИИ цели следното:
 - да се оказва подкрепа за опазването и съхраняването на културното наследство;
 - да се възприеме подхода, основан на йерархията на смекчаване на неблагоприятните последици, при опазването на културното наследство от неблагоприятни въздействия, произтичащи от проекта;
 - да се насърчава справедливото споделяне на ползи от използването на културното наследство при стопански дейности; и
 - когато са установени значими елементи на културното наследство, да се насърчават осведомеността, осъзнаването и усъвършенстването на културното наследство, както и потенциалните социално-икономически ползи за местните общности.

Приложно поле

5. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти с пряко финансиране от ЕБВР, както са посочени в Екологичната и социална политика. Като част от своята процедура на изготвяне на екологична и социална оценка клиентът следва да идентифицира съотносимите изисквания на настоящото ИИ и начина, по който те ще бъдат спазвани,

като неразделна част от цялостната Система за екологично и социално-отговорно управление (СЕСОУ) на клиента и/или Плана за екологично и социално управление (ПЕСУ) на проекта. Изискванията относно екологичната и социалната оценка и управление са изложени в ИИ № 1. Освен това клиентът е длъжен да прилага настоящото ИИ в хода на осъществяването на проекта, ако проектът засяга или има потенциала да засегне културно наследство (материално и нематериално), което дотогава не е било идентифицирано.

6. По смисъла на настоящото ИИ терминът „културно наследство“ означава група ресурси, наследени от миналото, които хората разпознават, независимо от собствеността върху тях, като отражение и израз на своите постоянно еволюиращи ценности, вярвания, познания и традиции. То включва материално и нематериално наследство, което се признава на местно, регионално или национално ниво или от международната общност:
 - терминът „материално културно наследство“ се отнася до движими или недвижими предмети, обекти, групи постройки, както и свързаните с тях културни или свещени пространства, а също и природни обекти и ландшафти, които притежават археологическо, етнологично, палеонтологично, историческо, архитектурно, религиозно, естетическо или друго културно значение; и
 - „нематериално културно наследство“ означава практиките, представянето, изразяването, познанията и уменията, които общностите, групите и в някои случаи отделните лица припознават като част от своето културно наследство и които се предават от поколение на поколение.
7. Със съзнанието, че места, предмети или културни традиции, представляващи ценност или имащи значение като културно наследство, могат да бъдат пряко или косвено засегнати по време на разработването на проекта, към всеки проект се прилагат разпоредбите на настоящото ИИ, ако той:
 - предполага значителни изкопни работи, разрушителни работи, преместване на земна маса, пресушаване, наводняване или други промени на физическата околна среда;
 - е разположен на или в близост до обект от културното наследство, признат от страната, в която се извършва оперативна дейност; и/или
 - може да има неблагоприятно въздействие върху нематериални форми на културното наследство на хора, включително на коренно население.
8. Изискванията на настоящото ИИ са приложими към културното наследство, независимо дали то е защитено по закон или е било нарушавано в миналото. По отношение на нематериалното културно наследство изискванията на настоящото ИИ се прилагат само ако физическият компонент на проекта ще окаже съществено въздействие върху такова културно наследство или ако проектът възнамерява да използва това културно наследство за търговски цели.

Изисквания

Консултации със засегнатите лица, общности и други заинтересовани страни

9. Клиентът следва да проведе съдържателни консултации с всички ключови заинтересовани страни и да им предостави информация по отношение на проекта с оглед: а) да се идентифицира културното наследство, което може да бъде засегнато; б) да се разбере значението на културното наследство за заинтересованите страни, в това число местните общности; в) да се направи оценка на въздействието и рисковете; г) да се приложи йерархия на смекчаване на неблагоприятните последици; и д) да се идентифицират възможности за потенциални ползи за общността. При определянето на заинтересованите страни и провеждането на съдържателни консултации трябва да се спазват изискванията на ИИ № 10 и трябва да бъдат включени уредници и ключови потребители на идентифицираното културно наследство. Това включва жените и уязвимите групи.
10. Чрез консултации с ключови засегнати лица, общности и други заинтересовани страни клиентът следва да определи дали разкриването на информация, свързана с културното наследство, може да компрометира безопасността или целостта на културното наследство. В такива ситуации клиентът трябва да запази поверителността на свързаната с културното наследство информация и може да не включи чувствителната информация при публичното оповестяване.

Оценка на рисковете и въздействията

11. На ранен етап на екологичната и социална оценка клиентът следва да определи дали има вероятност културното наследство да бъде неблагоприятно засегнато от проекта и да оцени вероятността от случайни находки. В хода на тази процедура клиентът следва да проведе консултации със съответните власти, експерти, местни общности и други заинтересовани страни, както се прецени за уместно.
12. При оценката трябва да се характеризират изходното състояние и потенциалните рискове и въздействия на проекта върху културното наследство. Степента на подробност на оценката трябва да бъде достатъчна, за да се характеризира потенциалното значение, вероятност и тежест на въздействието и да се отчетат мненията на ключовите заинтересовани страни. Клиентът трябва да разработи и приложи мерки за смекчаване на въздействието върху културното наследство в съответствие с йерархията за овладяване на неблагоприятните последици и добрата международна практика. Когато при извършването на оценката бъде установено, че рисковете и въздействията на проекта върху културното наследство може да са съществени, клиентът трябва да наеме експерт(и) по културното наследство, които да съдействат при изготвянето на план за управление на културното наследство, ако е подходящо.
13. Клиентът следва да прилага международно признати практики за теренни проучвания, документиране и опазване на културното наследство, свързано с проекта, и да гарантира прилагането на такива практики от изпълнителите и от други трети страни.

Процедура относно случайни находки

14. Клиентът следва да въведе разпоредби относно управляването на „случайни находки“ – т.е. обекти на материалното културно наследство, намерени неочаквано в хода на реализацията на проекта, – и да ги включва в договори, когато това е подходящо. Тези

разпоредби трябва да включват уведомяване на съответните компетентни органи за намерените предмети или обекти; предоставяне на обучение на персонала по проекта, в това число служителите на изпълнителите и подизпълнителите, относно процедурите, които трябва да се следват, ако се натъкнат на случайни находки; и ограждане на зоната на находките, за да не се допуска по-нататъшното им размятане или унищожаването им. Клиентът не бива да докосва случайните находки, докато не им бъде направена оценка от експерт(и) по културното наследство и не бъдат набелязани последващи действия, съобразно националната нормативна уредба и настоящото ИИ.

Законово защитени и международно признати територии

15. Когато проектът има потенциал да окаже неблагоприятно въздействие върху културното наследство в район, който е защитен чрез законови или други действащи средства и/или е международно признат или предложен за такъв статут от националните правителства, клиентът трябва да се стреми да избягва подобни въздействия. В ситуации, в които въздействията не могат да бъдат избегнати и не са възможни други алтернативи, клиентът следва да пристъпи към разработването на проекта само когато са изпълнени следните изисквания:

- да са изпълнени местните, националните и международните изисквания, свързани със съответното културно наследство;
- да е показано, че всяка дейност за развитие е разрешена от закона, за което може да е необходимо да се извърши оценка на свързаните с проекта въздействия върху защитената територия съгласно изискванията на националната нормативна уредба;
- да са спазени разпоредбите на държавните планове за управление на тези територии чрез изготвяне и изпълнение на оценката на културното наследство и свързания с него план за управление;
- да се проведат консултации с управителите на защитената територия, съответните власти, местните общности и други заинтересовани страни относно предлагания проект в съответствие с ИИ № 10; и
- да се проучат възможностите и да се изпълнят програми за насърчаване на консервационния мандат на защитената територия и да се допринеса за социално-икономическото развитие на местните общности в съответствие с плана за управление на защитената територия.

Използване на културното наследство от проекта

16. Когато проектът предполага културните ресурси, познания, иновации или практики на местните общности, възплащаващи традиционни начини на живот, да се използват за търговски цели, клиентът следва да осведоми своевременно тези общности за: (i) правата им съгласно националната нормативна уредба; (ii) обхвата и естеството на предлаганото развитие с търговска цел; и (iii) потенциалните последици от това развитие. Клиентът може да пристъпи към въпросното търговско разработване само когато: (i) встъпи добросъвестно в преговори със засегнатите местни общности, възплащаващи традиционни начини на живот; (ii) документираща тяхното участие, основаващо се на осведоменост, и успешния резултат от преговорите; и (iii) осигури на засегнатите местни общности честно и

справедливо споделяне на ползите от търговското разработване на тези познания, иновации или практики, без това да е в разрез с техните обичаи и традиции. Когато проектът предлага да се използват културните ресурси, познания, иновации или практики на коренно население, се прилагат изискванията на ИИ № 7.

17. Клиентът трябва да предприеме мерки за предпазване на движими обекти на културното наследство, засегнати от проекта, от кражби и трафик и да уведомява съответните органи за всяка подобна дейност.

Изискване № 9 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Финансови посредници

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита факта, че финансовите посредници (ФП) са ключов инструмент за насърчаване на устойчиви финансови пазари и представляват средство за насочване на финансирането към сектора на микро-, малките и средните предприятия. ФП включват различни доставчици на финансови услуги, в това число, *inter alia*, частни фондове за инвестиране в дялови инструменти, банки, лизингови дружества, застрахователни дружества и пенсионни фондове.
2. Самото естество на финансирането чрез посредник означава, че ФП поемат делегирана отговорност за екологичната и социална оценка, управлението на риска и наблюдението, както и за цялостното управление на портфейла. Характерът на делегирането може да приема различни форми в зависимост от множество фактори, като например вида финансиране, което се предоставя. Ефективността на осъществяването от ФП управление на риска, свързан с екологичните и социалните въздействия, следва да бъде оценявана и наблюдавана непрекъснато през целия жизнен цикъл на проекта.

Цели

3. Настоящото ИИ цели следното:
 - да се определи как ФП следва да оценяват и управляват екологичните и социалните рискове и въздействия, свързани с финансираните от тях под-проекти;
 - да се насърчат добри практики за екологично и социално отговорно управление във финансираните от ФП под-проекти; и
 - да се насърчи доброто екологично управление и доброто управление на човешките ресурси във ФП.

Приложно поле

4. По смисъла на настоящото ИИ терминът „под-проект“ означава инвестиции или дейности, в зависимост от случая, които отговарят на условията за финансиране от ФП, като се използват средствата, предоставени от Банката по проект на ФП.
5. Изискванията на настоящото ИИ се прилагат по отношение на всички под-проекти.
6. Когато средствата, предоставени от ЕБВР, включват общо корпоративно финансиране, включително чрез дялово участие, което не може да бъде проследено до финансиране на конкретен под-проект, изискванията на настоящото ИИ се прилагат по отношение на всички бъдещи под-проекти на ФП.
7. Не е необходимо ФП да прилага никакви процедури за управление на екологичните и социалните рискове по отношение на под-проекти, които е вероятно да породят минимални неблагоприятни екологични или социални рискове или нямат потенциала да доведат до такива рискове.

8. ЕБВР може да изисква от ФП да въведе и спазва допълнителни или алтернативни екологични и социални изисквания, в зависимост от характера на ФП и деловите му дейности, нивото на екологични и социални рискове и въздействия, свързани с портфейла и под-проектите му, и страната, където осъществява дейността си, според случая. Такива допълнителни или алтернативни изисквания се включват в специфични екологични и социални процедури, които се договарят между ЕБВР и ФП в момента на извършване на инвестицията на ЕБВР.

Изисквания

Вътрешноорганизационен капацитет на ФП

9. ФП следва да поддържа политики в областта на човешките ресурси, управленски системи и практики в съответствие с ИИ № 2 (Труд и условия на труд) и да спазва съответните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд съгласно ИИ № 4 (Здраве, безопасност и сигурност). Работниците на ФП следва да са информирани за тях.
10. ФП следва да определи един или повече представители на висшето ръководство на ФП, който/които изцяло да отговаря(т) за екологичните и социалните въпроси, здравето и безопасността, включително за прилагането на настоящото ИИ, ИИ № 2 и съответните изисквания за здраве и безопасност на работното място съгласно ИИ № 4. Отговорникът – представител на висшето ръководство трябва: (i) да определи служител, който да отговаря за ежедневното спазване на екологичните и социалните изисквания и да подпомага прилагането им; (ii) да оцени потребностите от обучение по екологичните и социалните теми и нужния бюджет; и (iii) да осигури подходящ технически опит и умения, или от персонала на дружеството, или чрез външни експерти, за извършване на оценки и управление на под-проекти с потенциално значими неблагоприятни екологични или социални рискове и въздействия.
11. ФП трябва да изгради ясно дефинирана Система за екологично и социално-отговорно управление (СЕСОУ), включително Екологична и социална политика и процедури за прилагане на екологичната и социална политика, съизмерими с естеството на ФП и степента на екологичните и социалните рискове, свързани с под-проектите.
12. В случай че ФП може да удостовери, че вече е изградил СЕСОУ, той следва да предостави адекватни документиран доказателства за нея. Когато е необходимо да се изгради или подобри СЕСОУ, ФП следва да съгласува план за действие с ЕБВР.
13. Процедурите за прилагане на екологичната и социална политика трябва да включват механизми за оценка на риска и наблюдение, както се прецени за уместно, с цел:
 - да се извършва предварителна проверка на всички клиенти/под-проекти по Списъка на изключенията в екологичната и социална политика на ЕБВР, включен като Приложение 1 към Екологичната и социална политика, и по Списъка за препращане от страна на ФП, включен като Приложение А към настоящото ИИ;

- да се категоризират екологичните и социалните рискове на предлаганите под-проекти (нисък/среден/висок риск) в съответствие със Списъка на ЕБВР за категоризация на екологичния и социален риск за ФП;
 - да се осигури, посредством оценката, структуриране на под-проектите така, че те да отговарят на националните нормативни изисквания по екологичните и социалните въпроси, в това число, когато е необходимо, на националните регулаторни изисквания, свързани с обществените консултации и оповестяването, и при необходимост, да се осигури, че ФП изискват от клиентите си да осъществяват планове за коригиращи действия;
 - ФП да водят и редовно да актуализират екологичната и социална документация за под-проектите; и
 - ФП да извършват наблюдение на под-проектите, за да следят за съответствието им с националната нормативна уредба в областта на околната среда, здравето и безопасността и труда.
14. Когато ФП финансира под-проекти, които отговарят на критериите от индикативния Списък с проекти от категория А, включен като Приложение 2 в Екологичната и социална политика на ЕБВР, следва да се изисква тези под-проекти да отговарят на ИИ № 1 до 8 и на ИИ № 10.
15. В Списъка за препращане от страна на ФП, включен като Приложение А към настоящото ИИ, са изброени редица дейности, които са свързани с особено високи екологични и социални рискове. Когато под-проект включва дейности, изброени в Приложение А към настоящото ИИ, ФП трябва да препрати този под-проект до ЕБВР.

Взаимодействие със заинтересованите страни

16. ФП следва да изгради система за външна комуникация по екологични и социални въпроси. ФП следва своевременно да отговаря на такива питання и опасения. Освен това ФП се насърчават да публикуват корпоративната си Екологична и социална политика или резюме на СЕСОУ на уебсайта си, ако имат такъв. ФП трябва да поставят на уебсайта си линкове към всички публично достъпни доклади за Оценка на екологичното и социално въздействие (ОЕСВ) за финансираните от тях под-проекти от категория А. ФП също така трябва да оповестяват публично информация за екологичните и социалните рискове на всеки под-проект, препратен до ЕБВР в съответствие с точка 15 от настоящото ИИ, и за предложените мерки за смекчаване на неблагоприятните последици от такива рискове, при спазване на приложимите регулаторни ограничения, отчитане на чувствителността на пазара или изискванията за получаване на съгласието на спонсор на под-проекта.

Докладване на ЕБВР

17. ФП следва да предоставя във форма, приемлива за ЕБВР, ежегодни екологични и социални доклади относно изграждането на своята СЕСОУ, спазването на настоящото ИИ, ИИ № 2, съответните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд съобразно ИИ № 4, както и за изпълнението на екологичните и социалните ангажименти от своя портфейл от под-проекти.

Приложение А: Списък за препращане от страна на ФП

Финансирането от ФП на следните дейности и проекти подлежи на препращане към ЕБВР⁹⁶:

- (i) Дейности, които водят до принудително презаселване – *Изискване № 5 на ЕБВР по отношение на изпълнението*
- (ii) Дейности, които се извършват на територията на зона, която е законово защитена и/или е международно призната, или е предложена за такъв статут от национални правителства, или когато проектът има потенциала да предизвика неблагоприятни въздействия върху такава зона, местообитание от жизнено важно значение, други екосистеми, които поддържат приоритетни елементи на биологичното разнообразие, обекти от научен интерес, местообитания на редки/застрашени видове, съоръжения за риболов с икономическо значение или първични/стари гори с екологично значение – *Изискване № 6 на ЕБВР по отношение на изпълнението*
- (iii) Дейности, които включват интензивно отглеждане на добитък – *Изискване № 6 на ЕБВР по отношение на изпълнението*
- (iv) Дейности, разположени във, в непосредствена близост до или нагоре по течението от земи, обитавани от коренно население и/или уязвими групи, в това число земи и речни корита, използвани за дейности за препитание, като паша на добитък, лов или риболов – *Изискване № 7 на ЕБВР по отношение на изпълнението*
- (v) Дейности, които могат да повлияят неблагоприятно на обекти с културно или археологическо значение – *Изискване № 8 на ЕБВР по отношение на изпълнението*
- (vi) Дейности, които биха могли да доведат до освобождаване на ГМО в природната среда – *Изискване № 6 на ЕБВР по отношение на изпълнението*
- (vii) Всяка микро-, малка или средна ВЕЦ, която не задейства изискванията за проект от категория А – *Критерии за допустимост на ЕБВР за проекти за малки водоелектрически централи*
- (viii) Всеки проект от категория А, включен в Приложение 2 към Екологичната и социална политика на ЕБВР.

⁹⁶ Основното Изискване по отношение на изпълнението, което трябва да бъде спазено от предложените трансакции, е посочено в курсив.

Изискване № 10 на ЕБВР по отношение на изпълнението: Оповестяване на информация и взаимодействие със заинтересованите страни

Въведение

1. Настоящото Изискване по отношение на изпълнението (ИИ) отчита значимостта на откритите и прозрачни взаимодействия между клиента, неговите работници, представителите на работниците, засегнатите от проекта местни общности и лица, и, където това е уместно, други заинтересовани от проекта страни като съществен елемент на добрата международна практика и корпоративната принадлежност. Подобно взаимодействие е и начин за подобряване на екологичната, социалната и общата устойчивост на проектите. По-конкретно, ефективното взаимодействие с общността, подходящо за естеството и мащаба на проекта, подпомага доброто и устойчиво изпълнение на екологичните и социалните ангажименти и може да доведе до по-добри финансови, социални и екологични резултати, съпроводени с повишаване на ползите за общността.
2. Взаимодействието със заинтересованите страни заема централно място в изграждането на силни, конструктивни и способстващи своевременната реакция взаимоотношения, които са от съществено значение за успешното управление на екологичните и социалните рискове и въздействия от всеки проект. Това е приобщаващ и непрекъснат процес, който е най-ефективен, когато започне на ранен етап от проекта, и е неразделна част от оценката, управлението и наблюдението на екологичните и социалните рискове и въздействия на проекта.

Цели

3. Настоящото ИИ цели следното:
 - да очертае системен подход към взаимодействията със заинтересованите страни, който да помогне на клиента да изгради и поддържа градивно взаимоотношение със заинтересованите страни;
 - да се осигурят средства за ефективно и приобщаващо взаимодействие със заинтересованите страни по проекта през целия цикъл на проекта;
 - да се осигури оповестяването на подходяща екологична и социална информация и провеждането на съдържателни консултации със заинтересованите страни по проекта и, когато е целесъобразно, вземането предвид на обратната информация, предоставена чрез консултациите; и
 - да се гарантира, че жалбите на заинтересованите страни получават съответен отговор и се управляват правилно.

Приложно поле

4. Настоящото ИИ се отнася до всички проекти. Като минимум, по всички проекти следва да се определят заинтересованите страни и да се разработи и прилага механизъм за жалби. По-нататъшно взаимодействие със заинтересованите страни, както е описано в настоящото ИИ, се предприема пропорционално на: естеството и мащаба на проекта, заинтересованите от него страни и потенциалните екологични или социални рискове и въздействия.

5. Клиентът трябва да определи заинтересованите страни и да установи взаимодействие с тях като неразделна част от процеса на екологична и социална оценка на проекта, системите за екологично и социално-отговорно управление (СЕСОУ) и плана за екологично и социално управление (ПЕСУ) на проекта, съобразно ИИ № 1. Настоящото ИИ трябва също така да се разглежда във връзка с изискванията в ИИ № 2 относно взаимодействието с работниците и в ИИ № 4 относно взаимодействието във връзка с готовността и реагирането при извънредни ситуации. В случай на проекти, които са свързани с недоброволно презаселване или икономическо разселване, засягащи коренно население, или оказват неблагоприятно въздействие върху културното наследство, клиентът трябва да прилага също и специфичните изискванията за оповестяване и консултации, предвидени в ИИ № 5, ИИ № 7 и ИИ № 8.

Изисквания

6. Взаимодействието със заинтересованите страни следва да включва следните елементи: определяне и анализ на заинтересованите страни, планиране на взаимодействието със заинтересованите страни, оповестяване на информация, съдържателни консултации, създаване на механизъм за жалби и текущо докладване на подходящите заинтересовани страни.
7. Клиентът следва да осъществява взаимодействието със заинтересованите страни, като им предоставя достъп до навременна, уместна, разбираема и достъпна информация по смислен, ефективен, приобщаващ и подходящ в културно отношение начин и без манипулация, намеса, принуда, сплашване и репресивни мерки.
8. Взаимодействието със заинтересованите страни трябва да започне на възможно най-ранен етап от развитието на проекта и да продължи през целия жизнен цикъл на проекта. Естеството и честотата на взаимодействието със заинтересованите страни на всички етапи от развитието на проекта следва да бъдат съизмерени на естеството и мащаба на проекта, на потенциалните неблагоприятни въздействия от него или на социалните рискове и въздействия, и на нивото на интереса на заинтересованите страни. Клиентът трябва да спазва приложимите изисквания на националното законодателство относно обществената информация и консултации, включително законите, чрез които се прилагат поетите от страната-домакин задължения по силата на международното публично право.
9. Клиентът трябва ясно да определи ролите, отговорностите и правомощията, както и конкретни служители, за осъществяването и наблюдението на дейностите по взаимодействието със заинтересованите страни.

Взаимодействие по време на подготовката на проекта

Определяне на заинтересованите страни

10. Клиентът следва да идентифицира и документира заинтересованите страни, т.е. различни физически лица или групи, които (i) са засегнати или има вероятност да бъдат засегнати (пряко или косвено) от проекта („засегнати страни“); или (ii) могат да имат интерес към проекта („други заинтересовани страни“).

11. Клиентът следва да идентифицира засегнатите от проекта страни (физически лица или групи), които поради специфичните си обстоятелства могат да се намират в неравностойно положение или да са уязвими. Въз основа на това клиентът следва допълнително да идентифицира лица или групи, които може да имат различни опасения и приоритети относно въздействието на проекта, механизмите за смекчаване на неблагоприятните последици и ползите и по отношение на които може да са необходими различни и/или отделни форми на взаимодействие. При определянето и анализа на заинтересованите страни е необходимо да се предвиди адекватно ниво на подробности, за да се прецени равнището на комуникация, което е подходящо за проекта.
16. В случаите, когато точното местоположение на проекта не е известно, ПВЗС трябва да приеме формата на рамков подход като част от цялостната СЕСОУ на клиента, с който се очертават общите принципи и стратегия за идентифициране на заинтересованите страни и план за процеса на взаимодействие в съответствие с настоящото ИИ. Те следва да бъдат реализирани, щом стане известно местоположението на проекта.
17. Клиентите с операции на повече от една площадка и проекти, свързани с общо корпоративно финансиране, финансиране на оборотни средства или финансиране под формата на дялово участие, трябва да въведат и спазват корпоративен ПВЗС. Корпоративният ПВЗС следва да бъде съизмерим с естеството на дейността на клиента и свързаните с нея екологични или социални рискове и въздействия, както и със степента на интерес от страна на заинтересованите страни. Необходимо е ПВЗС да се въвежда своевременно за всички обекти. Той трябва да включва процедури и ресурси, гарантиращи провеждането на адекватно взаимодействие със заинтересованите страни на ниво обект и получаването от заинтересованите страни в близост до обектите на информация за това как съответният обект изпълнява екологичните и социалните ангажименти, както и механизъм за жалби.

План за взаимодействие със заинтересованите страни

12. При проекти, за които има вероятност да са свързани с неблагоприятни екологични или социални рискове и въздействия, клиентът е длъжен да изготви и осъществи План за взаимодействие със заинтересованите страни (ПВЗС) или равностойна документирана процедура, съобразени с естеството и мащаба или с рисковете, въздействията и етапа на развитие на проекта. При всеки проект, за който се изисква Оценка на екологичното и социално въздействие (ОЕСВ), ПВЗС следва да бъде съобразен с изискванията за оповестяване и консултации за проекти от категория А, представени в точки 22 до 26 от настоящото ИИ.
13. В ПВЗС се описва как да се осъществява взаимодействието с определените заинтересовани страни през целия жизнен цикъл на проекта, в това число моментите и методите на взаимодействие, информацията, която трябва да бъде оповестена, езика (езиците), на които тя следва да бъде оповестена, и вида на информацията, която трябва да бъде поискана от заинтересованите страни. ПВЗС трябва да бъде пригоден така, че да се отчитат основните характеристики (включително пола) и интереси на засегнатите от проекта страни и на други заинтересовани страни, както и да се направи разграничение между различните нива и методи на взаимодействие, които могат да са подходящи за засегнатите страни и другите заинтересовани страни. Необходимото ниво на подробности се определя съобразно спецификата на всеки отделен случай. Ресурсите, предназначени за взаимодействие със заинтересованите страни, трябва да се включат в ПВЗС. ПВЗС трябва да се актуализира при необходимост по време на жизнения цикъл на проекта.
14. Когато взаимодействието със заинтересованите страни зависи в съществена степен от работата с представители на дадената общност⁹⁷, клиентът трябва да положи разумни усилия да се увери, че тези хора наистина представляват вижданията на засегнатите общности и че служат като посредници в процеса на комуникация, като предават информацията на групите, които представляват, и че съответно предават техните коментари на клиента или съответно – на властите.
15. Когато отговорността за взаимодействието със заинтересованите страни е на съответните държавни или местни власти, клиентът трябва да си сътрудничи със съответния компетентен орган, доколкото това е разрешено, за да постигне резултати, съобразени с настоящото ИИ. Когато има разминавания между местните нормативни изисквания и настоящото ИИ, клиентът следва да идентифицира дейности на взаимодействие, чрез които да попълни пропуските в официалния регулативен процес и, където това е уместно, да се ангажира с такива допълващи действия.
16. В случаите, когато точното местоположение на проекта не е известно, ПВЗС трябва да приеме формата на рамков подход като част от цялостната СЕСОУ на клиента, с който се очертават общите принципи и стратегия за идентифициране на заинтересованите страни и план за процеса на взаимодействие в съответствие с настоящото ИИ. Те следва да бъдат реализирани, щом стане известно местоположението на проекта.
17. Клиентите с операции на повече от една площадка и проекти, свързани с общо корпоративно финансиране, финансиране на оборотни средства или финансиране под формата на дялово участие, трябва да въведат и спазват корпоративен ПВЗС. Корпоративният ПВЗС следва да бъде съизмерим с естеството на дейността на клиента и свързаните с нея екологични или социални рискове и въздействия, както и със степента на интерес от страна на заинтересованите страни. Необходимо е ПВЗС да се въвежда своевременно за всички обекти. Той трябва да включва процедури и ресурси, гарантиращи провеждането на адекватно взаимодействие със заинтересованите страни на ниво обект и получаването от заинтересованите страни в близост до обектите на информация за това как съответният обект изпълнява екологичните и социалните ангажименти, както и механизъм за жалби.

Оповестяване на информация

18. Когато проектът има екологични и социални въздействия, клиентът следва да оповести подходяща информация за проекта, според случая, за да помогне на заинтересованите страни да разберат рисковете и въздействията на проекта и предоставяните от него възможности. Клиентът трябва да осигури на заинтересованите страни достъп до следната информация:
- целта, естеството, мащаба и продължителността на проекта;
 - рисковете за заинтересованите страни и потенциалните въздействия върху тях и предлаганите планове за смекчаване на последиците, като се подчертават потенциалните рискове и въздействия, които могат да засегнат непропорционално уязвими групи и групи в неравностойно положение, и се разграничат мерките за тяхното смекчаване;
 - предвижданата процедура на взаимодействие със заинтересованите страни, ако има такава, както и благоприятните възможности и начините, по които заинтересованите страни могат да участват;
 - времето и мястото на провеждане на предвидените срещи за консултации с обществеността и процедурата за обявяване на срещите, как се обобщават и отчитат; и
 - процедурата, чрез която ще се управляват жалбите.

Тази информация следва да се оповестява на местния език/езици и по начин, който е достъпен и подходящ в културно отношение, като се отчитат специфичните потребности на групите, които могат да бъдат засегнати по различен начин или в несъразмерно голяма степен от проекта, или на групите от населението, които имат

⁹⁷ Например, водачи на общността и религиозни водачи, представители на органи на местното самоуправление, представители на гражданското общество, политици, учители, и/или други лица, представляващи една или повече засегнати групи.

специални информационни потребности (в това число свързани с увреждания, грамотност, пол, мобилност, различия в езика или достъпността). Когато е необходимо и подходящо в културно отношение, може да бъде наета трета страна, която да оповести информацията, за да се избегне сплъшване, принуда или каквато и да е форма на манипулация.

Съдържателни консултации

19. Клиентът трябва да предприеме съдържателни консултации въз основа на естеството и мащаба на неблагоприятните рискове и въздействия на проекта и нивото на интереса на заинтересованите страни. Ако клиентът вече е започнал такъв процес, трябва да се предоставят адекватно документирани доказателства за това взаимодействие.
20. Съдържателните консултации са двустранен процес:
 - който трябва да започне на ранен етап от процеса на планиране на проекта, за да се получат първоначалните мнения за проектното предложение и да се събере информация за разработването на проекта;
 - при който се насърчава обратната връзка от заинтересованите страни, особено като начин за събиране на информация за разработването на проекти, и участието на заинтересованите страни в определянето на екологичните и социалните рискове и въздействия и смекчаването на последиците от тях;
 - който продължава непрекъснато;
 - който се основава на предварителното разкриване и разпространение на подходяща, прозрачна, обективна и лесно достъпна информация в срок, който позволява провеждането на консултации със заинтересованите страни;
 - който се провежда в подходящ в културно отношение формат, на съответния местен език/езици, разбираем е за заинтересованите страни и при който се вземат предвид процесите на вземане на решения от заинтересованите страни;
 - при който се взема под внимание обратната информация и се реагира на нея;
 - който подпомага активното и приобщаващо взаимодействие със засегнатите от проекта страни, в това число групи в неравностойно положение или уязвими групи;
 - при който няма външна манипулация, намеса, принуда, дискриминация, сплъшване и репресивни мерки; и
 - който се документира от клиента.

21. Клиентът трябва да информира своевременно всички, които са взели участие в процеса на обществени консултации, за окончателното решение за проекта, за свързаните с него екологични и социални мерки за смекчаване на неблагоприятните последици, за ползите от проекта за местните общности и за мотивите и съображенията, на които се основава решението. Тази информация следва да включва кратко изложение на получената обратна връзка и кратко обяснение за това как тя е била взета предвид или за причините, поради които не е била взета предвид, както и на осигурения механизъм за жалби.

Оповестяване и консултации при проекти от категория А

22. При проекти от категория А от клиента се изисква да проведе формализирана процедура на оповестяване и консултация с широко обществено участие, която трябва да бъде вградена във всеки етап от процеса на ОЕСВ, като се има предвид етапа на развитие на проекта. Тази процедура включва организирано и няколкократно провеждане на консултации, в резултат на което клиентът включва в своя процес на вземане на решения мненията на засегнатите страни по въпроси, които ги засягат пряко.
23. Клиентът следва активно да привлече идентифицираните заинтересовани страни за участие в процес на определяне на обхвата на ранен етап от процедурата по ОЕСВ, за да се определят ключовите рискове и въздействия, които да се проучат като част от ОЕСВ. Като част от процеса на определяне на обхвата заинтересованите страни трябва да имат възможността да коментират и да дават препоръки по проекта на ПВЗС и другите документи за определяне на обхвата.
24. В допълнение към ОЕСВ и ПВЗС клиентът следва да оповести Екологичния и социален план за действие (ЕСПД) за проекта и нетехническото резюме (НТР)⁹⁸. Приложимите планове за управление се оповестяват както е посочено в Изискванията за изпълнение и е договорено с Банката.
25. Процесът на консултации и оповестяване трябва да съответства на всички приложими изисквания съгласно националното законодателство в областта на оценката на въздействието върху околната среда и други съотносими закони. Клиентът е длъжен да поддържа ОЕСВ в публичното пространство през целия жизнен цикъл на проекта, но тя може да се актуализира при необходимост, като се допълва с информация, или да се архивира след приключване на проекта, стига да може своевременно да се предоставя достъп до нея при поискване.
26. Необходимо е клиентът да предоставя на заинтересованите страни редовни доклади относно изпълнението на екологичните и социалните ангажменти. Тези доклади трябва да бъдат във формат, достъпен за засегнатите страни, и да представляват отделни публикации в интернет или както е посочено в ПВЗС. Докладите трябва да се оповестяват не по-рядко от веднъж годишно, с периодичност, съразмерна на опасенията на съответните заинтересовани страни.

⁹⁸ В Директивата на ЕБВР за достъп до информация е предвидено, че Банката оповестява ОЕСВ за проекти от категория А 60 календарни дни преди разглеждането на проекта от Съвета на директорите, когато проектът е на частния сектор, и 120 календарни дни преди разглеждането на проекта от Съвета на директорите, когато проектът е на публичния сектор.

Взаимодействие по време на реализацията на проекта и външно докладване

27. През целия жизнен цикъл на проекта клиентът трябва текущо да осигурява информация на идентифицираните заинтересовани страни. Честотата и методът на предоставяне и информацията, която трябва да се предоставя, следва да са подходящи предвид естеството на проекта и свързаните с него неблагоприятни екологични и социални рискове и въздействия, заинтересованата страна и нивото на интерес. На ключови етапи от проектния цикъл може да е необходимо да се оповестява допълнителна информация или да се проведе допълнителна консултация, както и да се предостави информация по конкретни въпроси, които са били идентифицирани като източник на безпокойство за заинтересованите страни в хода на процедура на оповестяване и консултации или чрез механизма за жалби.
28. Когато е уместно, клиентът следва също така да потърси обратна връзка от засегнатите страни относно ефективността на мерките за смекчаване на въздействието. При проекти с потенциално значителни рискове или неблагоприятни въздействия върху засегнатите общности и в съответствие с нивото на интерес на заинтересованите страни, клиентът може да привлече членове на общността или други подходящи заинтересовани страни за участие в дейности по екологичен и социален мониторинг, описани в ИИ № 1.

Механизъм за жалби

29. Нужно е клиентът да бъде запознат с опасенията на заинтересованите страни относно проекта и да реагира своевременно. За тази цел клиентът трябва да изгради на възможно най-ранен етап от процеса на разработването на проекта ефективен механизъм за жалби, чрез който да ги получава, и да способства за разрешаване на поставените на вниманието му опасения и жалби от заинтересованите страни, по-конкретно във връзка с изпълнението на екологичните и социалните ангажименти на клиента. Механизмът за жалби трябва да е съобразен с рисковете и потенциалните неблагоприятни въздействия от проекта, както следва.
- механизмът за жалби следва да разглежда и разрешава изразените опасения бързо и ефикасно, по прозрачен начин, който е подходящ в културно отношение, без манипулация, намеса, принуда, сплашване и ответни санкции, и следва да е лесно достъпен за всички засегнати страни, като това трябва да става безплатно. Този механизъм не трябва да възпрепятства достъпа до съдебни или административни средства за защита на правата. Клиентът трябва да информира заинтересованите страни за механизма за жалби в хода на дейностите си по взаимодействието и редовно да се отчита пред обществеността за прилагането му, като защитава неприкосновеността на личния живот на засегнатите лица;
 - разглеждането на жалбите трябва да става по подходящ в културно отношение начин и да бъде дискретно, обективно, да проявява чувствителност и да откликва на нуждите и опасенията на заинтересованите страни. Механизмът трябва да позволява да се подават и разглеждат и анонимни сигнали;
 - клиентът следва да обмисли предоставянето на посредничество при разрешаване на жалби във връзка с проекти, при които има значителни опасения на общността; и

- следва редовно да се извършва наблюдение на прилагането на механизма за жалби и анализ на тенденциите.

Промени в екологичните и социалните рискове и въздействия от проекта

30. В ПВЗС трябва да бъдат включени разпоредби за взаимодействие със заинтересованите страни в случай, че на който и да е етап от жизнения цикъл на проекта настъпят промени, които водят до значителни промени в екологичните или социалните рискове и въздействия. Клиентът следва да запознае заинтересованите страни с начина, по който последиците от тези промени се смекчават, а ако има значителни неблагоприятни рискове и въздействия върху засегнатите страни, от клиента се изисква да проведе допълнителна консултация.

Бележки

За контакт с ЕБВР

European Bank for Reconstruction and Development

One Exchange Square

London EC2A 2JN

Обединено кралство

www.ebrd.com

Телефонна централа

Тел.: +44 20 7338 6000

Искания за информация

За заявки и запитвания, моля, посетете
www.ebrd.com/eform/information-request

1096 Екологична и социална политика

© Европейска банка за възстановяване и развитие